

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marjan Novoselec

**Alternativni prostori kulture v malih krajih kot urbani element v
neurbanem okolju**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marjan Novoselec

Mentor: izr. prof. dr. Gregor Tomc

**Alternativni prostori kulture v malih krajih kot urbani element v
neurbanem okolju**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

Predvsem se zahvaljujem svoji mami, *Mariji Novoselc* in njenem partnerju, *Nikotu Jurkasu*, za vso podporo in vzpodbudo pred in med študijem, kot tudi za vso njuno finančno pomoč in podporo.

Prav tako se posebej zahvaljujem svoji srednješolski profesorici sociologije *Ani Mamilovič*, ki je verjetno najbolj zaslužna za mojo odločitev za študij sociologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani.

Posebna zahvala gre tudi celotnima ekipama *Mladinskega centra Brežice* in *Ambasade Štefana Kovača Marka Beltinci*, za njihovo pomoč in podporo pri izvedbi diplomske naloge ter za njihovo brezpogojno sodelovanje.

Prav tako gre zahvala za sodelovanje tudi *Tomiju Cepancu – Cepotu* in *Veljku Teržiču – Gooydi*.

Za sodelovanje se zahvaljujem tudi podžupanji Občine Brežice in nekdanji predsednici *Mladinskega centra Brežice, Patriciji Čular*.

Posebej se zahvaljujem tudi sošolki *Sandri Koštric*, za mnoge ideje in razprave, ki so bile posebej koristne za izdelavo naloge, kot za njeno pomoč pri vzpostavljanju mnogih pomembnih stikov.

Alternativni prostori kulture v malih krajih kot urbani element v neurbanem okolju

Diplomsko delo poskuša skozi analizo dveh primerov mladinskega alternativnega prostora kulture v manjših slovenskih krajih predstaviti delovanje slovenske alternativne scene, v izrazito neurbanem okolju slovenskega podeželja. Ključna dilema raziskovanja alternativnega kulturnega dogajanja pri nas, ki mu naloga posveča posebno pozornost, je predvsem izrazito osredotočanje na urbana okolja, še posebej Ljubljano, in zanemarjanje neurbanizirane periferije in alternativnega dogajanja v tamkajšnjem okolju. S tem je prišlo tudi do zanemarjanja precejšnjega dela alternativnega dogajanja pri nas, saj je bilo v preteklosti dogajanje izven prestolnice in drugih večjih regionalnih središč praktično prezrto. To pa še posebej bode v oči, če izhajamo iz dejstva, da neurbani del Slovenije predstavlja kar polovico naše države, če ne celo več. Skozi analizo organizacije in načina delovanja omenjenih mladinskih klubov ter s pomočjo intervjujev ključnih akterjev omenjenih institucij poskušam predstaviti dve povsem nasprotujoči si strategiji organiziranja mladinskega kulturnega prostora pri nas, ki v svojem delovanju zajema tudi, ali pa pretežno alternativni del mladine. Večji del naloge je tako osredotočen ravno v medsebojno primerjavo oblike formalnega mladinskega prostora, kakršne v Sloveniji predstavljajo pretežno institucionalizirani mladinski centri, in neformalnega prostora, ki ga vodi lokalna alternativna mladina, ter medsebojni primerjavi prednosti in slabosti posamezne oblike organizacije.

Ključne besede: alternativna kultura, urbana kultura, subkulture, alternativni prostori kulture, alternativa kultura v malih krajih

Alternative places of culture in small places as an urban element in a non-urban environment

This work tries to present the activities of the Slovenian alternative scene in the environment of the Slovenian countryside through the analysis of two examples of places of alternative culture of the youth in smaller Slovenian settlements. A major dilemma within the research of alternative culture in Slovenia and which is also one of the main focuses of the work is the fact that the most part of attention is being given exclusively to urban environments, especially Ljubljana, while the countryside and the alternative elements there are being widely overseen. This led to the neglecting of a large part of the alternative culture in Slovenia, since in the past all the alternative elements outside the capitol and major regional centres have not been covered. This bothers especially if you take in mind the fact that the non-urban part presents basically half of the country, if not more. Through the analysis of the work and the organisation of the two mentioned youth clubs and through the help of interviews with the main actors of these places, I try to present two different ways of organisation of such a place, a place being used also or mainly by the alternative. A major part of the work is thereby focusing especially on comparison of the formal form of youth places, which are in Slovenia mostly represented in the form of institutionalized Youth Centres, and a non-formal place, that is being run by the local alternative youth, and cross-comparing the advantages and disadvantages of each form of organisation.

Key words: alternative culture, urbane culture, subcultures, places of alternative culture, alternative culture in small places

Kazalo:

1	Uvod.....	6
2	Opre delitev namena raziskave.....	6
3	Hipoteze.....	7
4	Opre delitev metodologije.....	8
5	Opre delitev in analiza temeljnih pojmov.....	9
	5.1 Alternativni prostori kulture.....	9
	5.2 Alternativa in alternativna kultura.....	9
	5.3 Zgodnji obravnavanja mladinskih subkultur.....	11
	5.4 Sodobno razumevanje subkultur.....	12
	5.5 Subkulture in odnos do glasbe.....	15
	5.6 Terminološke dileme in spremembe v razumevanju in poučevanju subkulturnih praks.....	17
	5.7 Subkulture in subkulturne scene.....	21
	5.8 Alternativa in podaljševanje mladosti.....	23
	5.9 Alternativa kot del življenjskega stila.....	24
	5.10 Alternativa kot nasprotovanje pop-u in narodnozabavni glasbi.....	24
6	Alternativa v Slovenskem prostoru.....	26
	6.1 Problem osredotočanja proučevanja alternativnih kulturnih pojavov zgo lj na urbana okolja, posebej na Ljubljano.....	26
	6.2 Urbanost v Sloveniji.....	27
	6.3 Statistična opredelitev mesta.....	27
	6.4 Opre delitev mest in mestnih naselij v Republiki Sloveniji.....	30
	6.5 Sociološka opredelitev mesta.....	32
	6.5.1 Čikaška šola.....	32
	6.5.2 Urbana sociologija 60. in 70. let.....	32
	6.5.3 Načrtovanje prostora – Urban planning.....	33
	6.6 Specifike Slovenskega prostora.....	33
	6.7 »Ljubljana: konec ali začetek urbanosti?«.....	34
	6.8 Ločnica med urbanim in ruralnim (potrebna še dodelava).....	37
	6.9 »Alternativa« v Ljubljani.....	38
	6.10 Specifike alternative v manjših slovenskih krajih.....	39

6.11	Subkulturno ali žanrsko obarvane mikro-scene.....	39
6.12	Alternativni prostori kulture v manjših krajih.....	41
6.13	Definicija mladinskih centrov.....	42
6.14	Vloga in poslanstvo mladinskih centrov.....	42
6.15	Mladinski centri in alternativna scena.....	44
6.16	Alternativni prostori kulture v manjših krajih kot eni ključnih centrov produkcije kulture.....	44
6.17	»Incestoidnost« lokalnih scen.....	45
6.18	Alternativa in narodnozabavna glasba.....	46
6.19	Opiranje na lokalno okolje in tradicijo.....	48
6.20	Prostorska in kulturna distanca.....	48
6.21	Vloga študentov kot nosilcev kulturnih inovacij.....	50
7	Analiza primerov.....	51
7.1	Mladinski Center Brežice.....	53
7.1.1	Ustanovitev Mladinskega centra kot javnega zavoda.....	56
7.1.2	Zgodovina Mladinskega centra Brežice.....	56
7.1.3	Vloga in poslanstvo mladinskega centra.....	60
7.1.4	Konkretna opredelitev vloge in poslanstva mladinskega centra.....	62
7.1.5	Financiranje Mladinskega centra Brežice.....	63
7.1.6	Širitev dejavnosti mladinskega centra.....	64
7.1.7	Menjava generacije.....	66
7.1.8	Formalizacija in birokratizacija mladinskih centrov.....	66
7.1.9	Mladinski center in politika.....	68
7.1.10	Mladinski center Brežice in alternativna kultura.....	71
7.2	Ambasada Štefana Kovača Marka Beltinci.....	74
7.2.1	Zgodovina Ambasade ŠKM.....	74
7.2.2	Struktura in organizacija kluba.....	76
7.2.3	Društvo iniciative mladih (D.I.M.).....	77
7.2.4	Delovanja kluba.....	78
7.2.5	Programske usmeritve kluba.....	80
7.2.6	Financiranje.....	81
7.2.7	Odnos z lokalnim okoljem.....	81

7.3 Mladinski Center Brežice in Ambasada Štefana Kovača Marka Beltinci - medsebojna primerjava.....	84
7.3.1. Organizacija in način delovanja.....	84
7.3.2. Finance in avtonomija delovanja.....	85
7.3.3. Menjava generacije.....	86
7.3.4. Formalizacija in birokratizacija mladinskih centrov in mladinske politike.....	87
7.3.5. Vloga alternative.....	89
8 Sklepi in zaključek.....	91
9 Literatura.....	95
10 Priloge.....	98
Priloga A: Intervju Iztok Koren.....	99
Priloga B: Intervju Uroš Buzeti.....	106
Priloga C: Intervju: Intervju Knafelj.....	112
Priloga Č: Intervju Vljko Terzić – Gooyda.....	119
Priloga D: Intervju Mateja Gerjevič.....	130
Priloga E: Intervju Patricija Čular.....	143
Priloga F: Intervju Tomi Ceganec – Cepo.....	154

1 Uvod

Kljub dejstvu, da je Slovenija v primerjavi z drugimi državami, tudi tistimi v njeni neposredni soseščini, precej neurbanizirana, pa lahko tudi v majhnih krajih (ki bi jim drugje rekli vasi) najdemo vsaj nekaj zametkov urbanosti. Med te pogosto spada alternativna kultura oziroma njena manifestacija, ki v Sloveniji očitno najde pot v še tako odročen in majhen kraj. Tako bi na primer v sosednji Avstriji težko našli »vas« z nekaj tisoč prebivalci, ki ima kakšen alternativni klub, saj so ti tam skoncentrirani predvsem na urbana središča. Ker ima teh Slovenija zgolj za vzorec, se produkcija in konzumacija alternativne kulture dogajata v veliki meri izven le-teh.

2 Opredelitev namena raziskave

Namen naloge je predvsem na kratko orisati pojav alternativnih skupin ter alternativne scene v manjših slovenskih krajih. Gre za poskus opisa tistega dela slovenskega alternativnega kulturno-umetniškega ustvarjanja in alternativnega življenja, ki je bil v predhodnem raziskovanju pretežno prezrt. Kljub dejstvu, da v Sloveniji prevladuje pretežno neurbano okolje, se pretekle obravnave tovrstnih pojavov pri nas osredotočajo predvsem na večja urbana središča, pri tem pa se izpusti ravno ta neurbani vidik alternativnega delovanja. Prav v manjših slovenskih krajih so alternativne skupine mladih pogosto precej aktiven del lokalnega mladinskega dogajanja. Ena večjih težav, s katero se tovrstne skupine mladih v svojem okolju soočajo, pa so ustrezni prostori za njihovo delovanje.

V analizi primerov se bom posvetil ravno dvema oblikama tovrstnega alternativnega prostora kulture, ki po svojem načinu delovanja predstavljata ravno nasprotni koncept delovanja. Na eni strani bo tako govora o Mladinskem centru Brežice, ki predstavlja obliko institucionaliziranega prostora namenjenega mladini, kakršnih je pri nas kar nekaj, na drugi strani pa Ambasada Štefana Kovača Marka Beltinci, ki organizacijsko deluje kot skvot, v katerem je aktivno lokalno kulturno-umetniško društvo mladih. Prostora, kot rečeno,

predstavljata diametralno nasprotni si način delovanja, ki pa nakazuje tudi na različno stopnjo odzivnosti na potrebe mladih v posameznem okolju.

3 Hipoteze

Pri svojem raziskovalnem delu in analizi alternativnih pojavov v manjših slovenskih krajih izhajam predvsem iz naslednjih predpostavk oziroma hipotez:

Alternativni prostori v manjših krajih predstavljajo urbani element v neurbanem okolju.

Razumevanje pojmov mesta in urbanosti je v Sloveniji povsem prilagojeno kulturnemu okvirju lastnega okolja.

Alternativni prostori kulture v manjših krajih zaradi svoje specifične vsebine, apriori predstavljajo vir konfliktov z lokalnim okoljem.

Alternativna kultura je v manjših slovenskih krajih še vedno pogosto razumljena pretežno v kontekstu mladostniške delinkvence.

Alternativni prostori kulture v manjših krajih predstavljajo v teh okoljih ključni vir mladinske kulturne produkcije.

Formalizacija in birokratizacija alternativnih prostorov kulture vodita do zmanjšanja njihove avtonomije (tako prostora kot programa), ter mlade vse bolj oddaljujeta od teh prostorov, čeprav so ti v bistvu predvideni prav za mlade.

Institucionalizirani mladinski centri predstavljajo v manjših slovenskih krajih najpogostejšo obliko alternativnega prostora kulture.

4 Opredelitev metodologije

Pri diplomski nalogi se bom v veliki meri opiral predvsem na javno dostopno uradno dokumentacijo, ki določa delovanje Mladinskega centra Brežice kot javnega zavoda ter na statut Društva iniciative mladih, ki s prostori Ambasade Štefana Kovača Marka v Beltincih upravlja in v njih deluje. Dejavnosti obeh klubov oziroma mladinskih prostorov so relativno dobro dokumentirane in evidentirane. V primeru Mladinskega centra Brežice gre za javni zavod, tako da je večji del dokumentacije tako ali tako javno dostopen. V primeru Beltincev pa mi je bila na voljo dana vsa potrebna dokumentacija društva. Dokumentacijo in druge dostopne sekundarne vire dopolnjujem tudi z izjavami ključnih akterjev obeh omenjenih prostorov.

Drugi del analize predstavljajo globinski intervjuji, ki so nastali med junijem in avgustom 2010, ob aktivno vključenih v oba kluba pa zajemajo tudi mnenja nekaterih obiskovalcev in drugih pomembnih akterjev lokalne scene (intervjuji so sicer tudi dodani v prilogi k diplomski nalogi). Pri obravnavi omenjenih prostorov pa se bom delno opiral tudi na lastne izkušnje z omenjenima »institucijama« in njihovim delovanjem. To še posebej velja za Mladinski center Brežice, saj sem prav tam preživel del svoje mladosti.

5 Opredelitev in analiza temeljnih pojmov

5.1 Alternativni prostori kulture

Alternativne prostore kulture v kontekstu te naloge razumem predvsem kot prostore delovanja alternativnih skupin mladih. Tako kot sam koncept alternative nasploh, je tudi pojem alternativnih prostorov kulture relativno širok, zato razumevanje alternativnih prostorov omejujem predvsem na prostore, ki jih tako ali drugače zaznamuje delovanje lokalnih alternativnih scen. V manjših krajih alternativni prostori kulture zaradi nerazvitosti infrastrukture najpogosteje niso specializirani alternativni prostori kot takšni, temveč gre za prostore, ki si jih alternativa »prisvaja« kot svoje oziroma v katerih tudi alternativne skupine dobijo svoje mesto. V analizi primerov se bom tudi podrobneje osredotočil na dva diametralno nasprotna si primera tovrstnih alternativnih prostorov kulture v manjših krajih pri nas.

5.2 Alternativa in alternativna kultura

Alternativa je splošno precej širok in mnogoznačen pojem, ki se nanaša pretežno na določeno nasprotovanje dominantnim pogledom, ideologijam oziroma paradigmam. Gre za specifično manjšinsko pozicijo, ki ponuja nekoliko drugačen pogled na stvari in izhaja iz družbeno marginalne pozicije, prav tako pa najpogosteje nastopa tudi v določenem opozicijskem odnosu do dominantne družbe oziroma kulture. V tem kontekstu običajno razumemo različne poglede v filozofiji, razlike v vrednotah, pogledih na konkretne družbene probleme itd. Predznak »alter« tako nakazuje na določeno alternativo znotraj obstoječega družbenega konteksta, ki se od »mainstreama« tako razlikuje kot ograjuje.

Ko govorimo o alternativni kulturi in alternativni umetnosti, govorimo o kulturnih in umetniških praksah, ki torej izhajajo iz določene družbeno marginalne pozicije. V tem kontekstu se alternativna umetnost in kultura nanašata na mnoge marginalne družbene skupine, ki zastopajo določeno drugačno pozicijo od dominantne. Ker v praksi le težko govorimo o alternativni kulturi in umetnosti kot o nekakšni enotni družbeni praksi, ki bi

zajemala zgolj določeno družbeno skupino in njene kulturne prakse, se v našem primeru omejimo na razumevanje alternative in alternativne kulture pretežno v kontekstu mladinskih gibanj oz. subkultur in subkulturnih scen, ta dva pojma pa tudi ustrezno prilagajam stanju, ki velja na slovenskem podeželju v manjših Slovenskih mestih.

Eno boljših razlag za pojasnjevanje alternativne oziroma alternativne scene je podana v knjigi FV Alternativa osemdesetih (Korda 2008, 31):

V najširšem smislu je alternativa v zgodnjih osemdesetih povsod po svetu ustvarjala presečišča umetnosti, kulture in zabave. Pojem umetnosti se dotika neposredne ustvarjalnosti, s tem pa ekonomije oziroma sredstev in prostorov za proizvodnjo kulturnih dobrin; kultura je polje transakcij, se pravi tudi politike, tudi upravljanja proizvodnih sredstev (aparati države) in boj za javna sredstva (dotacije); zabava pa je na področju prostega časa, ki je postal (ekonomsko) enakovreden delovnemu času prav z industrializacijo zabave. Specifična kombinacija odnosa do teh prvin lahko ustvarja sceno.

Zaradi pogoste politične in ideološke obarvanosti subkultur ter pogoste liberalne pozicije alternativnih skupin je očiten tudi pogost ideološki konflikt, s pretežno konzervativno večino, kar je še posebej evidentno v primeru majhnih krajev v Sloveniji.

Ko govorimo o alternativni kulturi oz. umetnosti, govorimo torej o širokem naboru kulturno-umetniških praks, vezanih na različne subkulture in subkulturne scene, te pa se lahko manifestirajo skozi zelo različne oblike izražanja. Alternativna kulturna produkcija tako zajema mnogotere oblike in se ne nanaša zgolj na fizično kulturo, temveč obsega celoten širši aspekt outputa določene družbene skupine. V našem primeru alternativno kulturo in alternativno kulturno produkcijo razumemo torej predvsem v kontekstu družbeno-kulturnih praks in produktov posameznih subkultur in subkulturnih scen, pri čemer pretežno izhajam iz definicije subkulture Gregorja Tomca ter iz dopolnitve definicije s pojmom subkulturnih scen Mitje Velikonja, ki velja za eno najbolj razširjenih razlag v rabi pri nas.

5.3 Začetki obravnavanja mladinskih subkultur

Za začetek obravnavanja mladinskih gibanj in subkultur najpogosteje štejejo začetek 20. let prejšnjega stoletja, kjer je opazen prvi množičnejši pojav mladinskih kulturnih gibanj, sprva v ZDA, kasneje pa tudi v Evropi. Mike Brake navaja, da sta izraz subkultura v sociologiji prva uporabila McLung Lee (1945) in M. Gordon (1947). Pojem subkultura se je nanašal na pododdelek nacionalne kulture, ta uporaba pa je poudarjala posledice socializacije v kulturnih podsekcijah pluralistične družbe in izhaja iz predpostavke o kulturi kot naučenem obnašanju, kar je, kot navaja Brake, predvsem posledica antropološkega pristopa k proučevanju (Brake 1984, 20).

Pojem subkulture se sprva uporablja predvsem za pojasnjevanje povojne mladostniške delinkvence. Subkulture teorije nastopijo kot kritika strukturalnih teorij, ki delinkvenco pojasnjujejo s subkulturno držo družbene skupine. Trdijo, da določene družbene skupine razvijejo norme in vrednote, ki se v veliki meri razlikujejo od tistih, ki jih imajo drugi pripadniki družbe. Delinkvenca pa je posledica posameznikovega prilagajanja normam in vrednotam družbene skupine, ki posameznika sili v odklonska dejanja. Ker je njihova subkultura dovolj različna od kulture družbe kot celote, so določena dejanja videna kot delikventna in so potemtakem pogosto predmet družbenih konfliktov (Haralambos in Holborn 2001, 400).

Kot navaja Gregor Tomc, je omejevanje pri proučevanju mladinskih gibanj na 20. stoletje precej praktične narave, saj bi se prav tako lahko osredotočili tudi na študentska gibanja v 19. stoletju, na boemske subkulture pod vplivom umetniških dogajanja v Franciji ali pa na pomlad narodov leta 1848 v Avstriji. Ključni razlog za omejitev na 20. stoletja pa je predvsem dotedanja omejena družbena obsežnost pojava mladinskih gibanj (Tomc 1989, 7).

Težava, ki se pojavi pri zgodnjih subkulturnih teorijah, je gledanje na družbo kot na enoten pojem. Predpostavlja se obstoj zgolj ene dominantne kulture, kar vsakršno subkulturo takoj postavi v podrejeni družbeni položaj, vsakršno odklanjanje od (domnevno) dominantnih družbenih norm pa avtomatično predpostavlja delinkvenco.

Drug precej razširjen pogled na subkulture, vendar v nekoliko drugačnem kontekstu, kot v primeru zagovornikov kulturne enotnosti, je razumevanje subkultur kot nekakšne družbene

podkulture oziroma podvrste širših kulturnih konfiguracij. Takšen pogled zagovarja med drugimi tudi Brake, ki meni, da:

...v družbi lahko obstaja dominantni razred, toda vprašanje je, ali obstaja dominantna kultura sama na sebi. S tem nočem zanikati obstoja dominantnega sistema vrednot, ki ga skupine lahko razumejo, in, tako vsaj vnaprej domnevamo, nanj pristajajo, toda noben glavni sistem vrednot ni nikoli homogen. Dominantne ideje in vrednote se neprestano preoblikujejo in prilagajajo. Znotraj dominantnih razredov pogosto obstajajo različne skupine, ki vplivajo na vrednote... v vsaki kompleksni stratificirani družbi je tudi več kultur. Njihove glavne oblike so razredne kulture, subkulture pa lahko pojmujeemo kot podvrste teh širših kulturnih konfiguracij. Subkulture imajo s širšo razredno kulturo (včasih imenovana tudi matična kultura) skupne elemente, vendar se od nje tudi razlikuje (Brake 1984, 22).

Downes domneva, da je treba ločiti subkulture, ki se pojavijo kot pozitivni odziv na zahteve družbenih in kulturnih struktur, na primer poklice subkulture, od subkultur, ki predstavljajo odgovor na negativni odziv nanje, na primer prestopniške subkulture. V pripadnost subkulturi je nujno vključena tudi pripadnost razredni kulturi; subkultura je lahko njen podaljšek, ali pa ji nasprotuje. Lahko se spoji z dominantno razredno kulturo ali pa ustanovi svoj lastni miniaturni svet. Lahko pa obstoja čista subkultura z razločnimi »osrednjimi zanimanji« (»focal concerns«) (Brake 1984, 22).

5.4. Sodobno razumevanje subkultur

Če izhajamo iz nekoliko sodobnejše pozicije, se pri razlagi subkulture lahko opiramo tudi na Gregorja Tomca in njegovo proučevanje mladinskih gibanj na Slovenskem. Tomc predvsem izpostavi drugačno razumevanje pojma kulture, ki je ključno za ustrezno razumevanje fenomena mladinskih gibanj in subkultur.

Kulturo v širšem pomenu besede ponavadi razumemo kot celoto, ki vključuje znanja, prepričanja, ustvarjalnost in življenjske stile, ki jih človek pridobi z življenjem v družbi. Na eni strani gre za značilne dejavnosti in znanja naroda, za skupne poteze njegovega načina življenja. Ta način sestavljajo pomembni ljudje in dogodki, prevladujoče

življenjske usmeritve, oblike ustvarjanja, običaji in podobno. Že na prvi pogled je očitno, da je vsaka kompleksnejša družba notranje diferencirana in da poleg dominantne kulture (oblik ustvarjanja, s katerimi se legitimira obstoječi red: temeljnih zgodovinskih dogodkov, ki so ga vzpostavili ,ritualov in običajev, ki ga podpirajo) obstajajo tudi nasprotne in paralelne kulturne pripadnosti posameznih socialnih agregacij. Primer takšne subkulture, ki je po vojni pogosti predmet družboslovnega proučevanja, je prav mladinska subkultura. Ta delno pripada matični narodni kulturi, sicer pa ima tudi čisto svoje ljudi in dogodke, usmeritve in običaje, ponavadi pa tudi alternativne oblike ustvarjanj (Tomc 1989, 7).

Tomc se pri svojem proučevanju mladinskih gibanj omejuje na gibanja, ki kot sam pravi: » ... so uspela razviti svoje enklave nasprotujoče ali paralelne družbene realnosti, tista gibanja, ki so izoblikovale bodisi lastne oblike ustvarjanja, prepričanja in/ali delovanja« (Tomc 1989, 8). Prav tako opozarja na dejstvo, da »...gre za pri vseh obravnavanih primerih za izrazito manjšinske pojave, celo znotraj same populacije mladih. Poleg tega pa tudi sami pripadniki teh gibanj , po pravilu le manjšinski del svojega vsakdanjega življenja, preživijo v subkulturi v širšem pomenu besede, preostali del pa v matični narodni kulturi ali v drugih subkulturah odraslih. Gre za številčno pa tudi drugače večkrat za izrazito marginalne pojave« (Tomc 1989, 8).

Pri svojem proučevanju mladinskih gibanj v Sloveniji v 20. stoletju Tomc mladinske subkulture pri nas razdeli na tri različne tipe mladinskih gibanj: *subkulture* v ožjem pomenu besede, *subpolitike* in *kontrakulture* (Tomc 1989, 7).

»Mladinske subkulture (subkulture v ožjem pomenu) so tista gibanja mladih, ki oblikujejo predvsem svoje lastne oblike ustvarjanja in življenjskega stila« (Tomc 1989, 8). Gre za zavračanje norm in standardov dominantne družbe in ustvarjanje lastnih vrednostnih sistemov, ki stojijo nasproti prevladujočim vzorcem v družbi. Na tak način se posameznik distancira od dominantne družbe, hkrati pa izraža pripadnost svoji subkulturi. *»Subkulture v ožjem pomenu besede razvijajo celovit življenjski svet in ponujajo svojim pripadnikom izgrajeno enklavo v dominantni kulturi. Zato so tudi bolj odporne proti asimilativnim težnjam okolja in so časovno neprimerno bolj obstojne kot subpolitike in ontrakulture« (Tomc 1984, 13).*

»Mladinske subpolitike so tista gibanja mladih, ki razvijajo lastne oblike političnega prepričanja in delovanja. /.../ Za predstavnika mladinske subpolitike predstavlja takšna drža (subkulturalna drža) nedopusten eskapizem in defetizem. Predstavniki mladinske subpolitike se počuti doma v dominantnem svetu, ne strinja pa se predvsem z sredstvi, ki so na voljo za uresničevanje sicer legitimno priznanih ciljev« (Tomc 1989, 8-9).

»Mladinske kontrakture poskušajo subkulturni in subpolitični vidiki združiti v enotno držo« (Tomc 1989, 8). Tomc se pri opredeljevanju mladinske kontrakture opira na Theodora Roszaka in njegova proučevanja kulture hipijev v 60. letih 20. stoletja v ZDA.

Po njegovem mišljenju se le na prvi pogled zdi, da je povezanost med posameznimi oblikami mladinskega upora neznatna, da sta torej lunatično boemstvo beatnikov in hipijev ločena od treznega političnega aktivizma študentov nove leve. /.../ Verjame v neko skupno temeljno senzibilnost, predvsem pa zaupa v skupnega nasprotnika, kapitalistično civilizacijo, ki jih bo združil. To združitev, do katere naj bi prihajalo prav v času, ko je o tem pisal, je poimenoval kontraktura.

Kljub nestrinjanju s predikcijo, ki jo po Tomčevem mnenju tudi neutemeljena in se prav tako ni uresničila, se oba strinjata, da je kot kontrakturna gibanja smiselno ločevati tista gibanja, ki ohranjajo oba omenjena vidika (subkulturi in subpolitični) v ravnovesju.

Kot kontrakturno Tomc prav tako prepozna tudi predvojno in povojno *skojevske mladine*. Kot navaja, je združevala zahtevo po novi kulturi novega človeka s konkretnimi in specifičnimi oblikami političnega prepričanja in delovanja. Drug primer kontrakture na mikro nivoju pa vidi v *komunah* v 70. letih pri nas (Tomc 1989, 10).

Pri obravnavi predvojnega in še posebej povojnega delovanja *skojevske mladine* Tomc (Tomc 1989, 10) kot poseben dejavnik izpostavlja pomen stopnje avtonomije. Pri tem se opira predvsem na

Eisenstadtovo ločuje med spontanimi spontane skupine mladih od tistih skupin, ki jih organizirajo odrasli. Med prvimi omenja delinkvente, upornike, revolucionarje in skupine, ki s umaknejo iz konvencionalnega sveta odraslih in razvijajo lastno kulturo. Po drugi strani pa se zdi da je skupine mladih, ki jih organizirajo odrasli, najbolj smiselno ločevati na tiste, ki so pod okriljem opozicijskih sil, in na tiste, ki so pod okriljem vladajočih političnih organizacij odraslih.

Ločevanje glede na stopnjo avtonomije Tomc poudarja tudi zaradi instrumentalizacije skojevske organizacije s strani komunistične partije za potrebe utrjevanja lastnega položaja na oblasti. *»Že Lenin je dobro vedel, da mora avantgardno gibanje (kar je le drugo ime za komunistično partijo) uporabiti spontano gibanje množic, da se dokoplje do oblasti. Vendar pa je prav tako vedel, da se mora, ko se na oblasti utrdi, kar najodločneje bojevati proti stihiskemu gibanju množic, da oblasti ne bi izgubilo«* (Tomc 1989, 10-11). Podobna instrumentalizacija mladinskih gibanj v politične namene pa ni značilna zgolj za komunistične režime in Jugoslavijo, temveč je skupna vsem totalitarnim režimom, ni pa odsotna ta težnja niti v demokratičnem okolju, kjer ideologijo režima nadomeščajo številne parcialne skupine, ki si prizadevajo vsaka za svoj interes.

5.5 Subkulture in odnos do glasbe

Med pomembnimi dejavniki subkulture Gregor Tomc posebej izpostavlja pomen in odnos do glasbe.

Glasba ni zgolj predmet proučevanja, je tudi sredstvo zaznave sveta, je orodje spoznanja. /.../ Kadar je glasba oblika ustvarjalne prakse kake skupine ljudi, kadar je povezana s prepoznavnim načinom vsakdanjega življenja in ga podpira, predpostavlja ključ za razumevanje celotne subkulture. Glasba predstavlja grozd, na katerem so različne jagode, ko kot ples, imidž, slang, oblike druženja, vzorci vrednot itd tako bi na primer lahko pripadnika rokofske subkulture, v katerikoli podstilski varianti, glede na zgoraj navedene kriterije natančno ločili.

Na drugi strani pa se je elitna glasbena ustvarjalnost, vsaj o 19. stoletja dalje, pospešeno disociirala od kakršne koli posebne socialne pripadnosti. Ščasoma se je vse bolj petrificirala v komornem ritualu, podedovanem iz zgodovine.« /.../ Subkulturne glasbene prakse ter pripadajoče vrednote in dejavnosti oblikujejo celovit subkulturni stil. Ščasoma ta stil doživlja različne modifikacije, ki pa so še vedno lažje prepoznavne znotraj obstoječega stila kot zunaj njega. Značilen primer so podstilske zvrsti rokenrola od 50. let pa do danes. Modifikacije se kopičijo in nove generacije subkulturnih akterjev se vse bolj sklicujejo na pretekle podstile, novi podstili pa postajajo vse bolj eklektični in kompleksni. /.../ Glasba kot sestavni del subkulturnega stila je tisto, kar z drugimi

besedami imenujemo popularna glasba, glasba za ples, ali zabavna glasba itd (Tomc 1989, 11-12).

Tomc se pri proučevanju osredotoči na glasbo in njej pripadajoče oblike subkulturne prakse glede na svoj družbeni kontekst in svoje družbene učinke oziroma odsotnost le-teh. Pri tem poudarja, da sociološka in estetska vprašanja niso nujno med sabo nerazdružljivo prepletena. Glasba znotraj subkulture ali scene ni namenjena zgolj zabavi in identifikaciji pripadnikov skupine, temveč ima običajno tudi močno sporočilno vrednost, za katero stoji specifična subkulturna drža. Glasba nastopa kot medij za sporočaje idej, nazorov, stališč, občutenj ... Gre za način komunikacije.

Prepričan sem, da se morajo z vprašanji estetike glasbe ukvarjati teorija glasbe, duhovna zgodovina ali estetika. Sociolog pa, ki si naloži estetske sodbe /.../, na ta način povzdiguje zgolj svoj subjektivni okus na piedestal znanstvene objektivnosti.

Mladinska gibanja bom torej opazoval glede na njihov odnos do – od subkultur kot tistih gibanj, ki glasbeno govorico imajo, do subpolitik kot tistih gibanj, ki lastne govorice nimajo. Subpolitike so ujete v glasbeno govorico in s tem pripadajoče kulturne vzorce sveta odraslih /.../. Zaradi tega mladinskim subpolitikam ne uspe razviti konsistentnih in trajnih oblik posebnega življenjskega stila in so podvržene močnim asimilativnim težnjam dominantnega okolja. /.../ Tako subpolitike kot kontrakulture so zato po pravilu kulturno konformne, bodisi z dominantno narodno kulturo, bodisi s predstavo, ki jo imajo o novi kulturi odraslih v opozicijski skupini (Tomc 1989, 12-13).

Eden ključnih osrednjih fokusov večine subkultur in subkulturnih scen še vedno ostaja glasba, vendar pa danes to ni več tako samoumevno, kot je bilo v preteklosti. Vlogo osrednjega fokusa namesto glasbe prevzemajo tudi druge kulturne prakse in oblike izpovedi, pri čemer gre vedno večjo mero pozornosti posvečati predvsem novim informacijskim tehnologijam ter razvijajočem se virtualnem prostoru (internet). Pomembna razlika s preteklostjo je dejstvo, da se subkulture in subkulturne scene ne tvorijo nujno več okoli specifičnega glasbenega žanra, temveč nastopijo novi skupni imenovalci, ki skupino definirajo od znotraj in ločujejo navzven. Dober primer tega pojava je tako imenovana »emo« subkultura, kjer dva pripadnika iste subkulture, kljub podobni vizualni podobi in imidžu, ne bosta nujno delila tudi navdušenja nad isto glasbo: eden izmed njiju je lahko denimo privrženec metala, medtem ko bo slednji prisegal na elektroniko. Pri »emo« subkulturi naj bi bilo sorodno dojemanje in

doživljanje sveta, ki poudarja čustveno otopelost in anemičnost, zabrisanosti spolnih identitet ipd. Četudi ponekod izgublja osrednji pomen, pa glasba vseeno ostaja pomemben del večine subkultur in subkulturnih scen tudi v prihodnje.

5.6 Terminološke dileme in spremembe v razumevanju in poučevanju subkulturnih praks

Kot navaja Mitja Velikonja, se osnovna dilema pri proučevanju sodobnih subkultur pojavlja že pri samem poimenovanju. Pojem sub-kultura (sub-culture) namreč napačno nakazuje na podrejenost subkulture dominantni kulturi in tako nakazuje na njeno manjvrednost. Podobno kot pri izvornem terminu se dilema pojavlja tudi v mnogih prevodih, kjer se sub-kultura prepogosto prevaja kot pod-kultura. Prav zato se v slovenskem izrazoslovju ohranja izvoren termin - subkultura.

Velikonja opozarja, da je kultura stvar kvalitete in ne kvantitete, zato je pojmovanje subkulture kot podkulture v kulturnem diskurzu povsem nedopustno (Velikonja 1999, 14).

Vsaka kultura je seveda enako »kulturna« kot druge, je ena in edinstvena med drugimi, ne glede na njeno množičnost, sprejetost, razširjenost, ne glede na njene zunaj kulturne razsežnosti (ekonomske, politične, verske ipd.). Gre za polje različnosti, drugačnosti, ne pa za hierarhijo več/manjvrednosti, ne/prave kulture ali celo za dilemo ne/kulturnosti. Podton take neustrezne terminologije je uveljavljeno prepričanje, da obstaja v družbi zgolj ena, prava, glavna kultura ter da so druge manj vredne in zato pod njo ali ob njej. Toda sam pojem kulture je konstitutivno pluralen: zgodovina ne pozna monokulturnih ali kulturno homogenih družb. Vsaka kultura, ki pretendira, da je širša, skupna (npr. zahodna kultura, srednjeevropska, nacionalna, množična, rock kultura, ali pa kultura mladih), je dejansko sestavljena iz več medsebojno različnih, enako legitimnih, paralelnih kultur. Kot taka pa lahko deluje le kot nekakšen krovni pojem, kot dežnik: bolj ali manj pokriva, povezuje različne kulture, ki so hkrati usmerjene tudi navzven, ki »štrlijo« izpod njenega obsega. Pojem širše kulture stalno teži k redefiniranju: tako glede vprašanja kompatibilnosti množice kultur zunaj nje, ki nastaja s kulturno diverzifikacijo, kot glede vprašanja strpnosti do drugih, sosednjih kultur (Velikonja 1999, 14).

/.../ govor o subkulturah ne v zgoraj omenjenem kvantitativnem pomenu inferiornosti, torej v položaju pod dominantnimi kulturami, niti v pomenu sekundarnosti, ob njej, ampak v kvalitativnem smislu, paralelno, kot kulturi med različnimi drugimi kulturami. Torej, v smislu »izgubljene enklave« (Tomc v Velikonja, 14) kulturne produkcije in načina življenja. Izraz subkultura uporabljam za označevanje specifičnih kulturnih praks, pogleda na svet, povečini manjšinskega estetskega ustvarjanja in načinov bivanja, obnašanja, mišljenja in videza, gradnje in ohranjanja posebnega življenjskega sveta v družbeno-kulturnem smislu. Razlog za uporabo tega termina je preprost: kljub upravičenim pomislekom in kritikam je uveljavljen in splošno sprejet tudi v najnovejši tuji in naši tozadevni literaturi. Kakorkoli že, pojem subkultura uporabljam zgolj kot tehnično, ne pa kot vrednotno rešitev.

Bistvena značilnost subkultur je, da so v nekih bolj ali manj očitnih opozicijskih odnosih z glavnimi kulturnimi tokovi v družbi (Velikonja 1999, 14).

Tako kot Gregor Tomc tudi Mitja Velikonja opozarja na potrebo po različnem pristopu pri proučevanju različnih subkultur, saj so te kljub navideznim podobnostim med sabo precej različne. Oba poudarjata, da nikakor ne moremo med sabo primerjati subkultur iz različnih časovnih obdobj, saj gre za povsem drugačne okoliščine.

Subkulturnih fenomenov /.../ ne moremo razumeti in analizirati na enak način. Predvsem pa jih se jih moramo lotiti drugače kot tistih v šestdesetih ali sedemdesetih ... /.../ O vznemirljivem rojenju subkulturnih praks v devetdesetih ne moremo govoriti na način, ki se je uveljavil v prejšnjih desetletjih, v teoretskih šolah in pri posameznih subkulturah, ki so postavili temelje tovrstnega študija. /.../ V razmišljanja o subkulturah devetdesetih je zelo pogosto ukoreninjen romantiziran predsodek, ki jih spremlja iz tega zlatega obdobja njihovega proučevanja v šestdesetih in sedemdesetih (Velikonja 1999, 15).

Nikakor ne moremo objektivno med sabo primerjati denimo hipijevske kulture iz 60. let in hardkorovske kulture 80. let, saj nastopata vsaka v svojem kulturno-političnem in družbenem kontekstu, ki je edinstven in specifičen. Oba avtorja izpostavljata pomen širših družbenih sprememb na spremembe subkultur in njihovo delovanja, kot tudi na očitne spremembe znotraj same skupine mladih (Tomc 1999, 11; Velikonja 1999, 15).

Med pomembnejšimi družbenimi spremembami predvsem izpostavljata (Tomc 1999, 11; Velikonja 1999, 15):

- *globalizacijo;*
- *ekspanzijo množičnih medijev (»omogočajo relativno nenadzorovano druženje (neodvisno od starševskega in dominantnega sveta) in izpostavljenost sorodnim estetskim, čustvenim in miselnim sporočilom (na primer glasba preko juke-boxa, na koncertu, v diskoteki itd.)« (Tomc 1999, 11));*
- *podaljšanje mladosti zaradi podaljšanja obdobja šolanja (»mlademu človeku omogoča umik pred nadzorom odraslih in druženje z drugimi mladimi« (Tomc 1999, 11));*
- *splošni dvig družbenega standarda (ta se nanaša tudi na populacijo mladih, kar omogoča mladinsko potrošnjo in postopoma spremeni mladino v povsem novo in predvsem bolj zanimivo skupino potrošnikov, ki bistveno pridobi na pomenu;*
- *spremenjeno vlogo prostega časa (prostem času se pripisuje vedno večji pomen, temu pa se prilagaja tudi kulturna industrija oziroma »industrija zabave« (Korda 2008, 31), ki je v vse večjem razmahu)*

Zaradi večje ekonomske moči mladih se tudi potrošnje vedno bolj preusmerja na mlade. Na slednje opozarja tudi Neven Korda pri svoji analizi alternative osemdesetih let, ki pravi: *»/.../ zabava /.../ je na področju prostega časa, ki je postal (ekonomsko) enakovreden delovnemu času prav z industrializacijo zabave« (Korda 2008, 31).*

Mladi pa se iz pasivnih potrošnikov hkrati vedno bolj spreminjajo tudi v proizvajalce dobrin (predvsem kulture). Prav razmah množičnih medijev ter novih komunikacijskih tehnologij sta sferi mladih največje možnosti kreiranja lastnega sveta, ki je povsem ekskluziven ter izven sfere nadzora odraslih.

Ob poudarjanju pomena širših družbenih sprememb ter sprememb znotraj same skupine mladih Velikonja prav tako izpostavlja pomen dinamike znotraj samih subkultur, kot pojav (povsem) novih subkulturnih skupin oziroma praks. Za razumevanje sodobnih subkulturnih gibanj je: *»ob neobhodnem upoštevanju dragocenih analitičnih izkušenj iz preteklosti ... prav tako nujno upoštevati ... zgoraj omenjene ravni sprememb« (Velikonja 1999, 15).*

Subkultura torej nikakor ni statičen pojem, temveč znotraj vsake subkulture praks nastopa konstanten diskurz, interpretacija in reinterpretacija ter produkcija in reprodukcija pomenov, simbolov, praks ipd. Gre za kontinuiran proces, ki poteka znotraj vsake družbene skupine in ni značilna zgolj za mladinske subkulture – podobno velja tudi za družbo kot celoto. Tako kot se subkulture razvijajo in spreminjajo, tako s časom nastajajo tudi nove, nekatere pa postopoma izumirajo. Procesi, ki vplivajo na spremembe v subkulturnih gibanjih in praksah, pa so lahko pod vplivom tako internih kot eksternih dejavnikov.

Če so bile kritike subkultur v devetdesetih, navedene v prejšnjih odstavkih, pogosto predvsem pod močnim vtisom preteklosti, pa obstajajo tudi drugi pogledi na subkulture, ki so bistveno manj obarvani z bremenom preteklih subkulturnih tradicij in romantiziranjem minulih »zlatih časov«. Pri proučevanju subkulturnega dogajanja Mitja Velikonja navaja tudi nekoliko novejša pogleda na razumevanje subkultur v današnji postmoderni družbi:

Obstaja pa tudi popolnoma drugačno gledanje na subkulture, novejša, razširjena zlasti med mlajšimi generacijami. To izhaja iz specifične predstave, ki se je razvila »ob koncu zgodovine«, v letih iztekajočega se tisočletja: namreč tiste o »krasnem novem svetu« na globalni in lokalni ravni, v katerem je vse izmenljivo in dosegljivo, v katerem univerzalna celitev dokončno presega partikularne delitve, v katerem veljajo enake možnosti za vse. Upor znotraj takega sveta naj bi bil mogoč kvečjemu kot igra, hec, pogrošna simulacija, skratka naj bi bil že del tega istega sveta, ki naj bi ga ogrožal. Iz tega izhaja tudi poenostavljajoče prestavljanje celotnega subkulturnega diskurza v dominantnega. Češ, »prave« subkulture, njihova estetska, bivanjska, komercialna itn. Nekonformnost in razkol naj bi bili stvar preteklosti; danes da nihče ni več sposoben zares ponuditi alternative ali vsaj provocirati, pretresti in šokirati, saj naj bi bili vsi že od samega začetka lažni: narejeni, prodani, fabricirani, marketinško spretno promovirani. Spontanost, nepomirljivo upornost in kreativnost naj bi zamenjala vsestranska manipulacija in plehki narcizem. Sledeč takemu načinu razmišljanja naj bi pri sedanjih kvazisubkulturah šlo le za nadaljevanje logike kapitala in dominantnih kultur »z drugimi sredstvi«; danes naj ne bi bila več pomembna razredna ali katerakoli druga determinirajoča pripadnost, saj naj bi lahko vsi vse naročili, kupili ali dosegli; subverzivnosti v devetdesetih naj bi bile preišljene in del vladajočega diskurza in kulture; puntarski etos današnjih subkulturnih drugačnežev naj bi bil preprosto

zvodneli »blef« itn. Po tej logiki torej danes ni nič dejansko subkulturnega, nobene alternative dominantnim kulturam zato, ker to preprosto ni več mogoče (Velikonja 1999, 15).

Dodatna dilema pri uporabi pojmov, kot so urbana ali alternativna kultura, subkultura, scena, kontrakultura itd., izhaja predvsem iz dejstva, da so navedeni termini že vezani na specifične družbene skupine in imajo potemtakem že vnaprej izoblikovano konotacijo. Posamezni termini najpogosteje nastajajo v kontekstu obravnave zelo specifičnega pojava. Tako smo že omenili pojem kontrakture, ki se kljub širšemu pomenu, navezuje prvenstveno na hipijevsko kulturo 60. let prejšnjega stoletja. Ob splošnem pomenu ima kontrakultura tudi konkreten, specifičen pomen, ki je tako časovno kot prostorsko določen. Nekonsistentna raba pojmov tako lahko vodi do precej zmešnjav in polemik. Težave z ustrezno terminologijo pa niso nekaj novega. O problematiki v zvezi z razumevanjem pojmov kot so alternativna kultura, kontrakultura in subkultura že dolgo poteka razprava. Omenjeno dilemo nazorno opisuje tudi Neven Korda v zborniku o skupini FV in alternativni kulturi osemdesetih let v Sloveniji:

»Je pa problem s pojmi, ki opisujejo ta družbeni pojav. Izraz subkulturna scena, ki se je uporabljal pri nas, je primer ponesrečene rabe splošnega pojma za imenovanje konkretnega partikularnega pojava. Alternativna scena ima pri nas problem s pojmom alternativa, kar proizvaja konflikte že pri sami rabi in pravici do pojasnjevanja. Podobno je s pojmom urbano, urbana kultura« (Korda 2008, 31).

Posamezni termini, ki sprva nastanejo kot posledica pojasnjevanja partikularnega pojava, pogosto prerastejo v splošna poimenovanja za različne (bolj ali manj) sorodne si pojave, s čimer pa opisi postanejo manj eksaktni.

5.7 Subkulture in subkulturne scene

Mitja Velikonja kljub tehnični neprimernosti predvsem iz pragmatičnih razlogov zagovarja ohranitev starega termina subkultura, ki tudi ostaja v splošni rabi in ga dopolni s konceptom subkulturnih scen. Pri tem seveda izhaja iz predpostavke o enakovrednosti družbenih kultur ter iz pojmovanja dominantne kulture kot skupka večih paralelnih dominantnih kultur.

Menim, da je treba subkulturno prakso, ustvarjalnost in življenjski stil razumeti v nenehno povezani, dialoški interakcij dveh skrajnosti, subkulture v starem, klasičnem, ožjem pomenu besede, in subkulturne scene. Razlike se namreč pojavijo na treh ravneh: znotraj same subkulturne prakse, ki ni nikoli monolitna; med različnimi subkulturnimi praksami; in seveda med njimi in dominantnimi kulturami. Kot vsi družbeni pojavi tudi subkulturne prakse niso nekaj statičnega oz. nepremakljivega.

Po mojem mnenju subkultura in subkulturna scena nista dva ločena načina (sub)kulturega bivanja in ustvarjanja, dve zaokroženi kulturni celoti, entiteti. Preučevalci naj bi po tej popreproščeni logiki razvrščali posamezne primere bliže eni ali drugi strani. Ravno nasprotno sem prepriča, da ne gre za dve izključujoči se celoti, za logiko ali-ali, ampak za idealnotipski skrajnosti na enem kontinuumu.

Subkultura in subkulturna scena sta – potencialno in dejansko - dva vidika znotraj iste subkulturne prakse ...Ločena, a povezana z nekaterimi zunanjimi znaki, oblikami oz. stili: načinom druženja, estetsko ustvarjalnostjo itn. Dalje, subkultura in scena nista dve zaporedni fazi v razvojnem sosledju subkulturnih praks, ustvarjanja in življenjskih načinov, kot se to pogosto interpretira z običajno fatalistično teorijo degeneracije vsake subkulture: namreč, prej »tisto pravo«, danes njihove zbledele ostaline in skomercializirani nasledki. Ravno nasprotno, gre za dve skrajni podobi med različnimi ambivalentnimi podobami subkulturnih praks, ki se javljata ves čas njihovega obstoja in razvoja.

Scene izhajajo iz subkultur, iz njihove imažerije, zgodovine, sedanjosti, so vezane nanjo, a nastopajo v precej bolj družbeno sprejemljivi, mili obliki. Z njimi pa jih povezuje neko osrednje zanimanje, skupni imenovale, (sub)kulturni fokus: lahko so zazrt nazaj, nostalgične, ali pa naprej progresivne; vezane na določeno glasbeno zvrst, etnično poreklo ali spolno usmerjenost, življenjski stil ali estetsko produkcijo (Velikonja 1999, 16).

Subkulture in subkulturne scene so si v bistvu precej podobne, le da gre v prvi obliki za nekoliko bolj homogeno in trajno družbeno skupino, medtem ko gre v slednjem primeru za precej bolj ohlapno in heterogeno skupino oziroma za nekoliko milejšo obliko subkulturne prakse.

V primeru Slovenije, natančneje manjših slovenskih krajev, lahko prej kot o dejanskih subkulturah ali subkulturnih scenah govorimo o nekakšnih pomanjšanih različicah le-teh, o

subkulturno ali žanrsko obarvanih mikro-scenah ali približkih pravih subkultur oziroma subkulturnih scen. Trije punkerji, ki imajo bend, na primer nikakor še ne tvorijo scene ali subkulture. S subkulturami in subkulturnimi scenami se mladi v tem kulturno relativno izoliranem okolju seznanijo predvsem preko množičnih medijev in sodobnih sredstev komunikacij (predvsem preko interneta). Zaradi identifikacije s posameznimi idejami ali zanimanja za določeno glasbo postopoma pride do posnemanja imidža in vsega, kar sodi k določeni glasbi ali subkulturi, tudi v lokalnih okoljih in manjših krajih, kjer so tovrstni pojavi sicer razmeroma tuji.

Lokalne scene pri nas nastopajo pretežno kot konglomerat različnih prej omenjenih žanrsko ali subkulturno obarvanih mikro-scen oziroma njihovih približkov, te pa se nato preko različnih socialnih omrežij povezujejo v širša omrežja ter z drugimi, sorodnimi scenami in skupinami, s čimer se bom podrobneje ukvarjal v nadaljevanju.

5.8 Subkulture in subkulturne scene v kontekstu podaljševanja mladosti

Posebej pomembno se mi zdi, da se pri razumevanju pojava subkultur in subkulturnih scen upošteva tudi spremenjena realnost današnje mladine, ki precej dolgo visi v nekakšnem nejasnem vmesnem stanju med odraslostjo in otroštvom, kar je še posebej v Sloveniji posledica vedno težjega in dolgotrajnejšega osamosvajanja mladih. Tako se mladi danes v Sloveniji pogosto soočajo z naslednjo situacijo: z eno nogo so še vedno v brezbriznem svetu otroštva, z drugo pa v odgovornem svetu odraslih; delno so že, predvsem ekonomsko, osamosvojeni svojih staršev, delno pa so, prav tako ekonomsko, še kako odvisni od njih. Zaradi te konfuzne situacije je drugačno tudi posameznikovega dojemanje samega sebe in okolja, ki ga obkroža, kar tudi vpliva na lastno razumevanje pripadnosti določeni skupini. Posameznik se z lastnim osamosvajanjem vse bolj usmerja na svojo individualno pot, kjer subkultura ali subkulturna scena vedno bolj izgubljata na pomenu, hkrati pa je proces individualizacije in osamosvajanja precej upočasnjen. Ker je to osamosvajanje zavirano, ima subkultura ali subkulturna scena kot vrstniška skupina za posameznika še vedno precejšen pomen. Iz tega seveda izhaja, da je navezanost na določeno subkulturo ali subkulturno sceno, ali pa tudi navezanost na alternativo kot nekakšen skupek scen in subkultur, trajnejša in se pomika v vse poznejše življenjsko obdobje.

Identiteta posameznika kot alternativca ni več toliko definirana skozi pripadnost posameznika točno določeni subkulturi ali subkulturni sceni. Še posebej pri starejših mladih se zdi, da je

bolj kot identifikacija s subkulturo ali subkulturno sceno v ospredju identifikacija z alternativo kot celoto. Zdi se, da posameznik sprva izbere določeno subkulturo ali subkulturno sceno za svojo, vendar pa jo z leti najpogosteje preraste. Ta lastna subkulturna izkušnja pa posamezniku preko skupnega prostora delovanja (različne scene in subkultur delujejo v istih klubih) ponudi vpogled še v druge sorodne subkulture in scene. Ker vse te skupine načeloma delujejo v istih prostorih in ker gre za precej majhna okolja, je mešanje in prehajanje med posameznimi kulturami nekaj povsem naravnega, saj pomanjkanje kritične mase ne dopušča razvoja specializiranih lokalnih scen, temveč so scene pretežno seštevki parcialnih subkulturno obarvanih ali žanrskih scen, ki skupaj tvorijo alternativo kot nekakšno nad-sceno. Prav iz tega izhaja relativno skupna identiteta sicer precej različnih skupin alternativcev: različni, a enaki v svoji drugačnosti.

5.9 Alternativa kot del življenjskega stila

Biti del določene scene je danes tudi del življenjskega stila posameznika, kar je posledica liberalizacije in individualizacije družbe, hkrati pa ni več nujno omejeno zgolj na obdobje adolescence. Na drugi strani je lahko »biti alter« zgolj stilska ali modna poza posameznika, ali pa celo del celostne podobe oziroma instant stila, ki ga na trgu ponujajo posamezni oblikovalci in trgovci, kot običajno potrošniško blago s tekočega traka.

Če zaokrožimo naše razumevanje alternative in alternativne kulture, se alternativa torej prvenstveno nanaša na različne mladinske subkulturne prakse, ki se pretežno manifestirajo kot subkulture ali subkulturne scene. Gre za skupno identiteto pripadnosti, ki se kaže predvsem v skupni opozicijski drži znotraj družbe. Gre za seštevki tistih, ki so del subkultur in subkulturnih scen, pa tudi tistih, ki so to morda bili nekoč, in ki v tem vidijo nekakšen skupni imenovalec, ki jih povezuje kot alternativce – »drugačne« v svojem okolju.

Pojem alternativa in alternativna scena bi bilo potrebno verjetno povsem na novo opredeliti in definirati ter opraviti širšo strokovno razpravo. Podobno velja tudi za pojem subkulture, tako v širšem kot ožjem pomenu, pa tudi za sam pojem scene, kar pa ni namen te naloge. Ta je predvsem orisati, kaj alternativa predstavlja in kako jo razumemo v konkretnih razmerah, ki jih obravnavam v tej diplomski nalogi.

5.10 Alternativa kot nasprotovanje pop kulturi in mainstreamu

Biti »alter«, kot sem omenil, danes ne pomeni nujno pripadati zgolj točno določeni subkulturi ali subkulturni sceni, saj je prehajanje med scenami nekaj povsem običajnega. Bolj kot predanost subkulturi alternativo danes opredeljuje že omenjeno nasprotovanje dominantni oziroma mainstream kulturi, še posebej pa zavračanje skomercializirane popularne kulture množic.

Mainstream kulturo in kulturno produkcijo v grobem lahko razdelimo na visoko elitno kulturo ter popularno kulturo, popularno kulturo pa lahko v našem primeru še dalje razčlenimo na urbano oziroma mestno kulturo (bolj MTV/Pink TV obarvano) ter na ruralno oziroma podeželsko kulturo, ki sta si v primeru Slovenije med sabo na trenutke precej različni. Posebej »podeželski mainstream« je v našem primeru tisti, ki mu je potrebno nameniti posebno pozornost, saj podeželska kultura močno zaznamuje slovenski kulturni prostor, še posebej pa zaznamuje okolje, v kakršnem delujeta kluba, ki ju obravnavam v nalogi. Pri tem osrednjo vlogo seveda nosi narodnozabavna glasba in iz tega izhajajoča širša tradicija harmonike, ki je še dodatno podkrepljena z mitom o narodnozabavni glasbi kot edini pravi, avtentični slovenski glasbi. Prav popularnost narodnozabavne glasbe je za razvijanje sodobne žanrske glasbe pogosto ena največjih ovir, ki se še posebej izrazito pojavlja v manjših krajih, kjer je kulturna konformnost še toliko izrazitejša. Zavračanje pop in narodnozabavne glasbe pa je še ena bolj izrazitih značilnosti slovenske alternative.

6 Alternativa v slovenskem prostoru

Vse od druge polovice šestdesetih let prejšnjega stoletja lahko v Sloveniji opazamo kontinuirano delovanje alternativne scene, ki je med drugim odigrala tudi svojo vlogo v širših družbenih spremembah, ki so zaznamovale naš prostor v zadnjih desetletjih. Vse od študentskih gibanj preko različnih subkultur in kontrakture, pa vse do današnjih subkulturnih scen opazamo precej kontinuirano delovanje alternativne kulturno-umetniške scene na Slovenskem.

Ko govorimo o alternativnih kulturah in alternativni kulturno-umetniški produkciji, imamo običajno v mislih dejavnosti in prakse, vezane na različne subkulture in subkulturne scene, ki pa so historično vezana predvsem na urbano okolje in urbano kulturo. Glede na izrazito urbani značaj alternativne kulture je precej presenetljiva relativno razširjena alternativna scena, ki se prepleta preko celotnega prostora Slovenije in zajema tako večje regionalne centre, kot tudi manjše, bolj periferne kraje, ki sicer nikakor ne sodijo v kategorijo urbanega.

6.1 Problem osredotočanja proučevanja alternativnih kulturnih pojavov zgolj na urbana okolja, posebej na Ljubljano

Področje subkulturnega delovanja je bilo v preteklosti precej obširno obravnavano s strani različnih avtorjev, politikov, umetnikov in kulturnikov. Vendar pa imajo vse odmevnejše študije alternativnega delovanja na Slovenskem v glavnem skupno dejstvo, da se prvenstveno osredotočajo na alternativno dogajanje v urbanih okoljih, oziroma v večjih mestih po Sloveniji. Posebej pri opisovanju izstopa Ljubljana, ki ima sicer nedvomno osrednje mesto v slovenski alternativni, vendar pa ljubljansko okolje nikakor ne odraža celotne Slovenije. Ljubljana kot edino pravo slovensko mesto v veliki meri odraža ravno nasprotje slovenskega vsakdana, kar velja tudi ali pa še posebej za lokalne alternativne scene manjših krajev, ki se v svojem okolju soočajo z bistveno manjšo stopnjo razumevanja kot denimo v prestolnici. Po drugi strani pa je seveda tudi Ljubljana kljub svojem urbanem značaju močno pod vplivom svojega ruralnega zaledja. Prav tako iz pretežno urbanih okolij prihaja tudi večina odmevnejših slovenskih avtorje, ki pri svojem preučevanju po večini seveda izhajajo tudi iz lastnih izkušenj. Prav ta osebna izkušnja pa se močno razlikuje glede na to, ali nekdo biva v Ljubljani, ali pa denimo Brežicah. Kljub temu, da so danes v obeh okoljih na razpolago

načeloma iste medijske vsebine in kljub temu, da so v obeh primerih dostopna sredstva množičnih komunikacij, pa vseeno nikakor ne gre primerjati odraščanja v majhnem kraju z odraščanjem v Ljubljani, prestolnici, ki se v slovenskih očeh pogosto zdi kulturno še bolj oddaljena, kot v resnici je.

6.2 Urbanost v Sloveniji

Kljub statističnim podatkom, da živi približno polovica prebivalstva Slovenije v mestih, polovica pa na podeželju, se je treba zavedati, da je pojem mesta v našem primeru precej prilagojen demografski in prostorski podobi Slovenije. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da je pojem mesta prilagojen majhnosti Slovenije in majhnosti njene populacije. Definicije mest po svetu se močno razlikujejo od države do države, saj se lastno pojmovanje mesta definira v vsaki družbi in kulturi glede na njene specifikke. Prav na to opozarja tudi nemška geografinja Katrin Fischer, ki poudarja, da je pri posameznih definicijah vedno potrebno upoštevati kulturne, socialne in gospodarske specifikke posameznega kulturnega prostora (Fischer 2010).

Pri opredelitvah pojma mesta Fisherjeva navaja, da problem definiranja pojma mesta prisoten praktično v vseh znanostih in znanstvenih disciplinah, zato se običajno pojmovanje prilagodi konkretni rabi pojma. Mesta so definirana in zakonsko urejena na ravni vsake države posebej, zato je potrebno ločevati med pravnim in drugimi definicijami mesta, ki se lahko medsebojno precej razlikujejo.

6.3 Statistična opredelitev mesta

Fischerjeva pri opredelitvah mest med pomembnejšimi definicijami izpostavlja statistično opredelitev, ki je pomembna predvsem zaradi opredelitve spodnjega števila prebivalcev, potrebnih, da se nek kraj klasificira kot mesto.

Statistična opredelitev mest naj bi služila predvsem za ločevanja mestnih naselij od nemestnih. S tem namenom so leta 1860 na Statističnem kongresu v Londonu sprejeli načelni dogovor, po katerem so kot mesta opredeljena vsa naselja z več kot dva tisoč prebivalci. Takšna opredelitev se je ohranila vse do danes, zaradi izrazite rasti globalnega prebivalstva ter zaradi posameznih nacionalnih razlik in posebnosti v kulturnem razumevanju mest pa je

praktična aplikacija starega dogovora v raziskovalne namene več kot le vprašljiva, saj gre za opredelitev, ki več ne ustreza zahtevam sedanjosti. Fischerjeva pri tem opozarja predvsem na povečanje globalnega prebivalstva, kot tudi povečanje obsega mestnih naselij in mest (Fischer 2010).

Fischerjeva kot primer kulturnih razlik pri razumevanju pojma mesta navaja primer Islandije in Japonske. V islandskih naselbinah veljajo za mesta kraji z zgolj 20 prebivalci, medtem ko na Japonskem za mesta veljajo kraji z najmanj 50.000 tisoč prebivalci. Izreden razpon pri razlikah v pojmovanju mesta ponazarja tudi naslednja tabela.

Tabela 6.1: Razpon spodnje meje števila prebivalstva mestnega naselja na primeru izbranih držav sveta:

Spodnja meja števila prebivalstva mestnega naselja	Podrobnejša definicija	Država
200	Aglomeracije	Danska
2.000	Povezane pozidane površine z manj kot 200m razmika med posameznimi stavbami ali skupnostmi, čigar prebivalstvo po večini sestavljajo posamezniki, ki pripadajo skupnostim, sestavljenim iz večih skupnosti oziroma aglomeracij	Francija
2.000	Naselja z manj kot 2.000 prebivalci so podeželske/lokalne skupnosti ("Landgemeinden")	Nemčija
2.500	Kraji z več kot 2.500 prebivalci ter urbanizirana območja	ZDA
10.000	Občine in skupnosti	Grčija
50.000	Mesta (shi), v katerih je vsaj 60% stavb v pozidanem območju in kjer je vsaj 60% prebivalstva zaposlenega v industriji ali drugih (državnih) ustanovah ali pa se v njih nahajajo državne institucije	Japonska

Vir: Demographic Yearbook 1988 v Fischer (2010).

V Nemčiji so dodatno uvedli tudi kategorizacijo mestnih naselij v različne razrede, glede na število prebivalstva.

Tabela 6.2: Kategorizacija mestnih naselij v različne razrede, glede na število prebivalstva (Nemčija)

Mesta glede na število prebivalcev	
2.000 - 5.000	Podeželjska mesta (Landstädte)
5.000 - 20.000	Mala mesta (Kleinstädte)
20.000 - 100.000	Srednjevelika mesta (Mittelstädte)
100.000 - 1.000.000	Velemesta (Großstädte)
Velemesta z več kot 1.000.000 prebivalcev	Milijonska mesta (Millionenstädte)

Vir: Einführung in die Kultur- und Sozialgeographie (2010).

Omenjene opredelitve naselij v posameznih državah, kot tudi velik razpon minimalnega potrebnega števila prebivalcev v kraju, da zadošča kriteriju mesta, dobro nakazujejo na različno pojmovanje mest v posameznih družbah in kulturah. V sosednji Hrvaški naj bi dileme z opredelitvijo mest, v primeru krajev z nekaj tisoč prebivalci, denimo rešili z novim zakonom o srednje velikih mestih. Ta zakon naj bi tudi določil tudi spodnjo mejo določitev mesta, to pa bo najverjetneje okoli 10 000 oziroma 7000 prebivalcev. Tako bodo mnogi kraji, ki bi pri nas veljali skoraj že za mestne občine, na Hrvaškem prvič dobili status mesta (Zimmermann 1999).

Zaradi specifičnih nacionalnih razlik in posebnosti imamo tudi v Sloveniji našim razmeram prilagojene koncepte in definicije, ki pa tako kot drugod izhajajo predvsem iz dejanskega stanja in potreb v našem lastnem okolju, kot tudi iz geografskih, kulturnih in zgodovinskih specifik slovenskega naroda in prostora.

6.4 Opredelitev mest in mestnih naselij v Republiki Sloveniji

Mesta in mestna naselja pri nas opredeljuje Statistični urad v Statističnem letopisu Republike Slovenije 2009. Ta v svoji opredelitvi razlikuje: »*dva tipa naselij, mestno in nemestno naselje, in določa tudi mestno območje, ki ga lahko sestavlja eno ali več naselij.*

Opredelitev naselij se nanaša na stanje upravne teritorialne razdelitve Republike Slovenije na dan 1. 1. 2003, ko je bilo v Republiki Sloveniji 5 996 naselij v 193 občinah» (Statistični letopis Republike Slovenije 2009, 1).

Opredelitev Statističnega urada prav tako določa ustrezna konkretna merila za opredelitev mestnih naselij in naselij mestnih območij, ki so določena na podlagi štirih meril:

1. naselja s 3 000 in več prebivalci (formalno merilo);

2. naselja, ki imajo od 2 000 do 2 999 prebivalcev in več delovnih mest kot delovno aktivnega prebivalstva, stanujočega v teh naseljih (formalno, funkcijsko merilo);

3. naselja, ki so sedeži občin in imajo vsaj 1 400 prebivalcev ter presežek delovnih mest, oziroma naselja, ki so sedeži občin in imajo vsaj 2 000 prebivalcev (formalno, funkcijsko merilo);

4. obmestna naselja z manjšim številom prebivalcev, ki se z določenim mestnim naseljem, ki ima več kot 5 000 prebivalcev, s sklenjeno pozidavo zraščajo v enovito funkcionalno celoto – mestno območje; kot merilo funkcionalne povezanosti je upoštevana zaposlitvena migracija, kot izločitveno merilo pa delež kmetijskih gospodinjstev v obmestnem naselju (fiziognomskomorfološko, funkcijsko merilo).

Nemestna naselja so vsa druga naselja, ki ne ustrezajo statistični opredelitvi mestnih naselij in naselij v mestnih območjih (Statistični letopis Republike Slovenije 2009, 1)

V svoji opredelitvi mest in mestnih naselij Statistični urad opozarja tudi na dejstvo, da opredelitev služi predvsem v statistične namene in potemtakem nima nobene pravno-formalne veljave.

»Statistična opredelitev mestnih naselij le-tem ne dodeljuje nikakršnega posebnega formalnega statusa, uporabna je zgolj za statistične namene. Formalni status mesta lahko pridobi neko naselje le na podlagi določil Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS št. 57/94)« (Statistični letopis Republike Slovenije 2009, I).

Zakon o dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi (ZLS-O) v delih, ki se nanašajo na opredeljevanje statusa mesta, opredeljuje mesto kot: »večje urbano naselje, ki se po velikosti, ekonomski strukturi, prebivalstveni gostoti, naseljenosti in zgodovinskem razvoju razlikuje od drugih naselij. Mesto ima več kot 3.000 prebivalcev. Naselje dobi status mesta z odločitvijo Državnega zbora«. (Zakon o dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi, 15. a čl.)

V nadaljevanju zakon poleg mest obravnava tudi opredelitev mestnih občin. Mestne občine *Zakon o dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi (ZLS- O) v 6. členu opredeljuje kot:*

gosto in strnjeno naselje ali več naselij, povezanih v enoten prostorski organizem in mestno okolico, ki jo povezuje dnevna migracija prebivalstva.

Mesto lahko dobi status mestne občine, če ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest, od tega najmanj polovico v terciarnih in kvartarnih dejavnostih in je geografsko, gospodarsko in kulturno središče svojega gravitacijskega območja.

Mestno občino ustanovi Državni zbor z zakonom. Z zakonom se določita območje in ime mestne občine (Zakon o dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi).

(Zakon o dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi, 6. čl.)

6.5 Sociološka opredelitev mesta

S področjem proučevanja mest in urbanih naselij se v sociologiji ukvarja predvsem urbana sociologija, pa tudi nekatera druga področja sociološkega raziskovanja. Podobno kot večina znanstvenih disciplin, ki se ukvarjajo z omenjenim poljem proučevanja, tudi sociologija ne ponuja enotne definicije pojma mesta, saj lahko definiramo mesto na več različnih načinov.

6.5.1 Čikaška šola

Med ključne pionirje raziskovanja na področju urbane sociologije lahko štejemo predvsem vplivno čikaško šolo, ki je v 30. letih prejšnjega stoletja postala eden ključnih centrov za proučevanje množičnih družbenih pojavov. V ospredju so bile študije posameznika v mestu, procesi adaptacije na posameznikovo novo okolje, migracije prebivalstva med posameznimi deli mesta ipd. Proučevali so predvsem družbene spremembe, povezane s pojavom industrializacije in urbanizacije.

Med pomembnejše posameznike, ki so zaznamovali razvoj čikaške šole na področju proučevanja urbanih pojavov, sodi Georg Simmel, med njegove ključne koncepte pa štejemo koncept metropolitanskega tipa človeka. Simmel je namreč izhajal iz stališča, da je za življenje v sodobnih mestih potreben poseben tip osebnosti, ki se je sposoben prilagoditi povečanemu številu živčnim dražljajem, ki prihajajo iz urbanega okolja. Posameznik, ki želi delovati v takšnem okolju, pa mora razviti poseben sistem obnašanja, da se lahko prilagodi tem številnim dražljajem (Urbana sociologija 2010).

Med odmevnejše avtorje na področju raziskovanja sodobnih mest tega časa, štejemo sicer še Roberta Parka, Luisa Wirtha, Oswalda Spenglerja, Ferdinandq Tönniesa itd.

6.5.2 Razvoj urbane sociologije 60-ih in 70-ih letih

Osnovna teoretska predpostavka, na kateri je zgrajena celotna klasična urbana sociologija mest, je teorija kavzalnosti med fizičnim in socialnim prostorom. Urbana sociologija se nahaja v sodobni krizi, ker so se klasični aspekti njenega proučevanja v raziskovalnem smislu spremenili v splošne probleme sodobne družbe. Med ključne poudarke urbane sociologije v

60. in 70.-ih letih je sodila predvsem kritika koncepta načrtovanja urbanega prostora – urban planning. Med pomembnejše avtorje s področja urbane sociologije sodijo Henri Lefebvre, Castells, Manuel Castells, Peter Mann in drugi (Urbana sociologija 2010).

6.5.3 Načrtovanje prostora - urban planning

Izraženo je kot načrtovanje prostora, pojavlja pa se kot kritična zavest ob koncu 19. stoletja s strani večih nosilcev. Na eni strani gre za vizije novih utopistov, ki predlagajo niz idealnih skupnosti ljudi, čigar ustvarjenje bi človeštvo rešilo nečloveških pogojev bivanja in življenja na splošno. Posamezni primeri urbanega načrtovanja oziroma načrtovanja prostora pa so se pojavili tudi kot poskus nacionalnih, regionalnih ali lokalnih oblasti, da izboljšajo slabe življenjske pogoje v mnogih mestih.

Načrtovanje prostora doživi največji razmah po drugi svetovni vojni, ko urbano načrtovanje postane profesija oziroma poklic. Sociološki interes za proučevanje fenomena urbanega načrtovanja se operacionalizira v naslednjih dimenzijah: zmožnost načrtovanja (planibility), učinkovitost procesov odločanja, zadovoljevanje človekovih potreb, interdisciplinarno delo, pojmovanje mesta kot sistema (Urbana sociologija 2010).

6.6 Specifike slovenskega prostora

Urbana sociologija se v svojem proučevanju osredotoča predvsem na večja mesta in z njimi povezane družbene pojave. Prav zato je opiranje na tuje koncepte v našem primeru nekoliko omejeno, saj je situacija z mesti v Sloveniji precej specifična. Prebivalci slovenskih mest svoje kraje pogosto dojemajo kot precej večje, kot pa ti dejansko so. Če izhajamo iz nemške klasifikacije mest glede na število prebivalcev, vidimo, da večina slovenskih mest (z izjemo Ljubljane in Maribora) sodi v kategorijo malih oziroma podeželskih mest, vsaj kar se tiče števila prebivalcev. Kljub številčni majhnosti pa imajo mnoga manjša slovenska mesta pomembnejšo funkcijo v prostoru kot primerljiva mesta v tujini (denimo v Nemčiji), iz česar izvira tudi drugačno razumevanje lastne vloge in identitete. Majhna mesta sebe namreč pogosto ne vidijo v tako majhni luči, kot bi sicer predpostavljali glede na število prebivalcev. Podobno velja tudi za razna manjša naselja, ki ne izpolnjujejo pogojev za mesto, vendar v

svojem širšem okolju predstavljajo pomemben lokalni ali regionalni center. V takšnih krajih se prebivalci lahko vidijo bolj meščane kot vaščane. Kot takšen primer izpostavljam Beltince, ki je s približno 2.300 prebivalci tik pod pragom za uvrstitev v kategorijo mesta. Kot je bilo razvidno tudi iz mojih intervjujev z nekaterimi lokalnimi mladimi, del tamkajšnje mladine govori o kraju kot o vasi, drugi del pa poimenovanje vas strogo zavrača in raje uporablja pojem naselje ali nekaj drugega. Sicer se ne vidijo ravno kot mesto, vsekakor pa tudi ne kot vas! Prav na tej točki se izkaže pomen kulturnih razlik pri pojmovanju mest in mestnih naselij, glede na specifične okolja. V primeru Beltincev po moji razlagi razlika izvira iz dejstva, da je kraj bolj ali manj razdeljen na dva različna si dela. Na eni strani stari kmečki del kraja, na drugi pa nov del, zgrajen kot sodobno spalno naselje. Podoben primer v Posavju predstavljata Brestanica in Senovo, ki sta obe razklani med identiteto mestna in identiteto vasi. V Sloveniji bi bilo zaradi specifičnih razlik potrebno uvesti poseben sistem klasifikacije, ki bi natančneje opredeljeval mesta glede na njihovo funkcijo ter stališča pomena, ki ga ima v kontekstu lastnega širšega okolja.

6.7 »Ljubljana: konec ali začetek urbanosti?« (Hočevar, 29)

Eden ključnih problemov, ki se pogosto poraja, je relativno nizek del urbane populacije in posledičen deficit urbanosti in urbane kulture nasploh. To pa ne velja zgolj za manjše kraje, temveč denimo tudi za prestolnico in največje slovensko mesto, Ljubljano. Eno ključnih kritik na to temo navaja sociolog Marjan Hočevar v delu Sociološke podobe Ljubljane:

Kriza urbanosti kot načina življenja je namreč večdesetletna, če ne že inherentna ljubljanska stalnica, tako rekoč trajni in konstitutivni pojav tega mesta. Konzumpcijska in storitvena decentralizacija le dodatno, ne pa vzročno zmanjšuje prizoriščni (in dogodkovni) pomen tradicionalnim centralnim predelom mesta. Poleg upravljalških – tudi zaradi povsem objektivnih razlogov, kot so npr. tako permanentna fizično-prostorska kot tudi socialna in kulturna podurbaniziranost centralnih območij mesta, šibka diferenciranost funkcij in pomanjkanje heterogene populacije z izrazito urbano življenjsko-stilsko filozofijo (Hočevar 2002, 29).

V nadaljevanju Hočevar navaja, da Ljubljani v vsej svoji »zgodovini modernizacije« ni uspelo razviti izrazitejših klasičnih značilnosti in vrednot tipične urbane centralnosti: razločljive urbane kulture in urbanosti kot načina življenja. Osnovni razlogi za to naj bi bili zgodovinski in seveda povezani s celotno zgodovino slovenstva ter zlasti s prevladujočim kmečkim značajem. Pomanjkanje urbanosti naj bi se po Hočevarjevem mnenju nadaljevalo tudi v »novejši zgodovini«, v obdobju najsilovitejšega procesa urbanizacije, kjer je bilo preseljevanje v mesta skoraj povsem socialni fenomen, ne pa tudi kulturni.

Šlo je večinoma le za adaptacijo – prilagajanje na nujno zlo. Urbana akulturacija priseljenih v mesta je prvenstveno umanjala zaradi pravkar navedenih zgodovinskih (in značajskih) razlogov. V Ljubljani pomeni prvi »povojni« val urbane akulturacije študentsko gibanje konec šestdesetih let, nato pa šele mladinska subkulturna gibanja od začetka osemdesetih let naprej. Toda ta so bila prešibka za spremembo »splošne slike« strukturno podhranjene ljubljanske urbanosti (Hočevar, 29). Pomanjkanje »akulturirane kritične mase« je sicer skrajno vulgarna sintagma, vseeno pa dobro pojasnjuje železna pravila dolgotrajnega oblikovanja vsake urbanosti. Šele generacije, ki v mestu odraščajo, proizvedejo urbanost kot način življenja, razen v primerih, ko to vlogo dejavno dopolnjuje znatna prisotnost tujcev (v Simmlovskem smislu). Delež teh, če ne upoštevamo priseljenih iz nekdanjih jugoslovanskih republik, je zanemarljiv – ves čas manj kot enoodstoten (Hočevar 2002, 30).

Podobno kritiko do situacije v Ljubljani kot Hočevar navaja tudi Gregor Tomc:

Razmere same po sebi ne ustvarjajo ničesar, ljudje sami morajo situacijo izkoristiti sebi v prid. Natančno isto velja tudi za urbano življenje: ne razvije se samo po sebi, ampak nastane le zaradi ustvarjalnega delovanja prebivalcev. V vsakem mestu obstaja neki urbani potencial, da se spremeni v dejanski urbani utrip, morajo številni ljudje v to vlagati svojo energijo. Če je ne, prevladujejo ruralni interesi in mesto postane veliko spalno naselje. Do te točke se lahko z Roso Luxemburg strinjamo: mesto vzpostavljamo ljudje, ki se na ta način oblikujemo kot meščani. Vendar moramo hkrati tudi priznati, da je urbani utrip lažje ustvariti v velikem kot v majhnem mestu. Tudi velemesto je seveda lahko provinciano, a težko. V velemestu je enostavno več ljudi, med njimi tudi več zanimivih in zagnanih mladih ljudi, ki lahko s svojimi vrstniki na javnih prostorih

ustvarja urbano kulturno življenje. V velenestu sta zato verjetno bolj razvita kulturna industrija, ki proizvaja urbano kulturno blago, in trg, na katerem se prodaja.

Težava Ljubljane je v tem, da je razmeroma majhno mesto. Za katero koli zanimivo urbano sceno je pri nas težko nabrati dovolj ustreznih ljudi. Druga težava pa je tem, da je prestolnica ostarele države. Ljubljana je sicer oaza dijaškega in študentskega življenja, ki pa je z vseh strani obdana s starajočim se konservativnim prebivalstvom. Protiurbane vrednote in protimladinski šovinizem so 'naravno' stanje slovenske države. To kulturno ostarelost opazujemo na vsakem koraku: od sindikatov in stranke upokojencev, ki lobira za pravice tistih, ki so že pri koritu (čeprav dobro vedo, da se bo država blaginje za generacije, ki prihajajo za njimi, tako potopila), do ustvarjalcev kulturne ponudbe, ki Prešernovem trgu ponujajo slab hotelski Balkan-pop, nekaj sto metrov naprej pa na stroške vseh nas zidajo največjo operno hišo na Balkanu za slabo operno muziko.

Mesto je polno muzejev strahov in blaga brez duha, urbane kulture pa je v njemu premalo. Veliki se lahko zanašajo na množice, iz katerih se bodo sami po sebi, po logiki inercije, pojavili številne zanimive pobude in kulturni podjetniki, ki jih bodo uresničevali, v Ljubljani pa moramo izkoristiti vse, kar imamo. Ljubljana mora uporabljati substitute razvoja za vzpostavljanje normalnega urbanega utripa mesta, s substituti mora kompenzirati svojo majhnost in konservativnost. V nasprotnem primeru, brez njih, se mesto pogrezne v samozadovoljno provincialnost, v kateri se lahko le po naključju, od časa do časa, pojavi kakšna zanimiva urbana scena, tako rekoč vsemu navkljub.

Če nočemo biti prepuščeni naključju, moramo vzpostaviti omrežje urbanih institucij, ki bodo sistematično spodbujale drugačno rabo urbanega prostora (Tomc 2009, 56).

Slovenci smo bili vedno narod kulturnih zamudnikov. Vedno smo zaostajali za svetovnimi dogodki, samo v določenih trenutkih smo imeli manjše skupine ljudi, ki so ujele korak s časom na kakšnem majhnem segmentu delovanja. Če dam primer iz glasbe v preteklem stoletju: klasična glasba v času moderne, narodnozabavna glasba po drugi vojni, punk v poznih 70. letih, Laibach. Verjetno je bolj ali manj jasno, zakaj zaostajamo. Slovenija je zelo majhen sistem z razmeroma malo sposobnimi ljudmi, enostavno nimamo ekonomije obsega, da bi lahko tekmovali na res propulzivnih področjih ustvarjanja (Tomc v Mekina 2007, 41).

6.8 Ločnica med urbanim in ruralnim

Precej kritična ocena stanja urbane kulture v prestolnici samo nakazuje na še precej slabše stanje v preostalih slovenskih mestih, ki jih je v večini primerov kulturno precej težko ločiti od ruralnega zaledja, ki je v primeru slovenskih mest pogosto tudi številčno močnejše od mesta samega. Potrebno je tudi poudariti, da pomanjkanju urbanosti v prvi vrsti botruje dejstvo, da imamo v Sloveniji zgolj eno mesto z več kot 100.000 prebivalci, večina preostalih mest pa ima manj kot 10.000 prebivalci, kar jih po različnih mednarodnih klasifikacijah niti ne uvršča več v kategorijo mesta. Tako so ločnice med urbanim in ruralnim precej zabrisane.

Mejo sodobnega mesta naj bi določala stopnja sposobnosti določenega mestnega središča, da vpliva na okolico. Meje naj bi tako sovpadale z vplivnim območjem nakupovanja, dnevnih migracij, storitev šol itd., vendar pa je v primeru Slovenije predvsem očitno, da ima v večini primerov ruralno zaledje večji vpliv na mesto in njegovo kulturo kot pa obratno.

Razliko med urbanim in ruralnim območjem lahko pojasnimo tudi z Durkheimovim konceptom mehanske in organske solidarnosti, ki ju je Durkheim sicer v sociološko terminologijo vpeljal za pojasnjevanje razlik med predindustrijskimi in industrijsko družbo. Ključni pojem, iz katerega je pri tem izhajal, je bila družbena delitev dela. Medtem ko so predindustrijske družbe majhne v svojem številu in imajo nizko stopnjo družbene delitve dela, je za industrijske družbe značilna ravno visoka stopnja specializacije družbene delitve dela. Družbena solidarnost v predindustrijskih družbah zaradi nizke stopnje družbene delitve dela temelji na podobnosti med njenimi člani oziroma uniformnosti članov in deluje z večjo prisilo na posameznika. V nasprotju s tem družbena solidarnost v industrijskih družbah ne temelji na uniformnosti, temveč na razlikah. Zaradi večje specializacije posameznih podsistemov je vzajemna odvisnost in iz tega izvirajoča stopnja prisile manjša.

Prvi tip družbene solidarnosti Durkheim označuje kot mehansko solidarnost (predindustrijska družba), drugi tip pa kot organsko solidarnost (industrijska družba). Analogija je uporabna tudi v primeru primerjave ruralnih in urbanih kulturnih vzorcev, pri čemer se mehanska solidarnost nanaša na ruralno okolje, organska solidarnost pa na urbano. Tako sta v ruralnem okolju stopnji družbene uniformnosti in prisile bistveno večji kot v urbanem okolju. Prav zato so »odstopanja«, kakršna predstavlja alternativna kultura, manj sprejemljiva v vaškem okolju kot v mestu (še manjka nadaljevanje oz. dodelava).

6.9 »Alternativa« v Ljubljani

Kljub relativni kritičnosti zoper pomanjkanje urbane kulture v Ljubljani stanje vsekakor ni povsem brezupno in le stežka bi rekli, da Ljubljana ni urbana. Še toliko bolj urbana se zdi s stališča nekoga, ki živi v kraju s pet tisoč prebivalci, kar približno dvajset do tridesetkrat manj, kot jih ima Ljubljana. Pogosto je namreč pozabljeno dejstvo, da je povprečno število prebivalcev na kraj v Sloveniji komaj 339 (Statistični letopis Republike Slovenije 2009). Odraščanje v takšnem okolju pa je lahko od tistega v Ljubljani oddaljeno cela svetlobna leta. Še posebej velja to izpostaviti v primeru alternativne kulture, kjer nedvomno izstopa AKC Metelkova, ki predstavlja nekakšen nacionalni center alternativne oziroma urbane umetnosti. Obseg območja kot repertoarja, ki ga ponuja uprizoritveni prostor v nekdanji »kasarni«, je nedvomno edinstven v našem prostoru in verjetno predstavlja enega najbolj eksplicitno urbanih elementov ljubljanske mestne kulture. Kljub mnogim oviram, s katerimi se sooča Metelkova pri svojem delovanju, je njen položaj vendarle bistveno drugačen kot položaj sorodnih mladinskih kulturnih centrov v manjši krajih po Sloveniji. Razen Metelkove pa mestno ponudbo alternativne kulture bogatijo še številni drugi klubski prostori: K4, Rog, KUD Franceta Prešerna ter v zadnjem času tudi novo kulturno prizorišče v Kinu Šiška. To v veliki meri kaže na razliko v dojemanju vloge in funkcije alternativnih prostorov kulture v prestolnici v primerjavi s preostalo Slovenijo, kjer je obstoj podobnih institucij in prostorov precej manj stabilen. Metelkova je, kot drugi podobni prostori, postopoma postala precej pomemben del širše mestne kulturno-umetniške ponudbe in se kot taka tudi usidrala v zavesti meščanov. Danes lahko nedvomno rečemo, da je Metelkova pomemben del kulture mesta Ljubljana in predstavlja tudi pomemben element identifikacije navznoter in diferenciacije Ljubljane navzven, kot verjetno edini pravi »urbani« prostor v državi, ne glede na polemike o tem, ali je Ljubljana (dovolj) urbana ali ne.

Upoštevajoč številne kritike urbanosti Ljubljane nikakor ne morem mimo dejstva, da te, podobno kot tudi večina študij o alternativnem dogajanju pri nas, prihajajo ravno od posameznikov, ki sami izvirajo iz prestolnice in imajo nanjo drugačen pogled kot tisti, ki na Ljubljano gledamo nekoliko z distance tujca. V manjših krajih se pogosto zdi Ljubljana bistveno bolj pomembna, kot pa se Ljubljančani sami tega zavedajo. Preostali, pretežno ruralni Sloveniji, Ljubljana pogosto predstavlja nek ideal, nekakšna urbana oaza v tej majhni in zaplankani deželi, kjer zadeve vendarle potekajo nekoliko bolj v skladu z časom, v katerem živimo. Ljubljana in njena »alter« scena je bila za nas mlade alternativce, ki smo se poskušali

v glasbenih vodah, pogosto nekakšno merilo kakovosti; igrati v Ljubljani, na Metelkovi, in tam še »zažgati« je bil ideal večine tedanjih bendov iz našega lokalnega okolja. Metelkova je predstavljala nekakšen piedestal alternativne kulture, simbol, da je nekaj takšnega mogoče tudi pri nas. Publika, s katero si se soočal, je imela bolj dodelan imidž ter precej širše poznavanje scene, saj se je tu stikalo in se še stika dogajanje praktično vse slovenske alternativne scene, česar se v Ljubljani pogosto premalo zavedajo. Metelkova in podobni prostori so zaradi deficita podobnih prostorov in zaradi deficita urbanosti nasploh ključnega pomena za obstoj neke vseslovenske alternativne scene. Tomc v svoji kritiki urbanosti Ljubljane navaja: »Ljubljana mora uporabljati substitute razvoja za vzpostavljanje normalnega urbanega utripa mesta, s substituti mora kompenzirati svojo majhnost in konservativnost« (Tomc 2009, 56). Ker imamo podobno situacijo, vendar v nekoliko bolj ekstremni različici, po vsej državi, deluje Ljubljana tu, podobno kot na drugih področjih (zdravstvo, šolstvo, izobraževanje ...) s svojimi alternativnimi prostori kulture kot »*substitut razvoja*« (Tomc 2009, 56) za celotno državo. Prav obstoj in delovanje Metelkove, ki si je v Ljubljani s časom priborila status nesporno pomembnega kulturnega akterja v mestu, mnogim pomaga pri legitimiziranju lastne lokalne scene v očeh lokalne javnosti. Pozitivno vlogo pri legitimizaciji alternativne kulture pa igrajo tudi nekateri mediji (predvsem RTV Slovenija, delno pa tudi Kanal A in Pop TV), ki v svoje poročanje vsaj občasno vključijo tudi dogajanje na alternativni sceni.

6.10 Specifike alternative v manjših slovenskih krajih

Kot navaja že Velikonja, je struktura sodobnih subkulturnih scen precej manj stalnega značaja kot pa pri subkulturah v klasičnem pomenu. Prav tako je pri subkulturnih scenah danes značilno pogosto prehajanje med žanri, saj določena scena ni več nujno vezana na specifično zvrst glasbe ali žanra, temveč lahko temelji na določenih drugih načelih in principih.

6.11 Subkulturno ali žanrsko obarvane mikro-scene

Ko sem že omenil, v primeru slovenskega prostora velikokrat le težko govorimo o prisotnosti prave subkulture ali subkulturne scene, saj pogosto enostavno primanjkuje zadostna kritična masa ljudi. Alternativno sceno v manjših krajih zato pretežno sestavljajo različne *subkulturno ali žanrsko obarvane mikro-scene*, ki se zaradi majhnosti prostora in s tem povezanega

pomanjkanja kritične mase združujejo v določeno »nad-sceno« (alternativna scena v širšem pomenu), ki je seštevka različnih, bolj ali manj podobnih žanrskih in stilskih okusov. Tem posameznim scenam je skupna predvsem njihova opozicijska drža ter marginalna pozicija znotraj družbenega prostora. Na eni strani gre najpogosteje za zavračanje mainstreama oziroma množične popularne kulture, na drugi pa za marginaliziran položaj alternativne kulture v širšem družbenem okolju. Tako je lokalna scena na primer seštevka lokalnih privrženecv različnih alternativnih glasbenih zvrsti, ki medsebojno sodelujejo, se družijo in ustvarjajo, ter zaradi določenega skupnega (podobnega) odstopanja od okolice izoblikujejo neko lastno identiteto. Ti kasneje v medsebojnem delovanju ustvarjajo sceno, ki pa se najpogosteje najde pod skupno oznako alternativa ali »alter« scena. Žanrsko ali subkulturno obarvane mikro-scene se v osnovi bistveno ne razlikujejo o samih subkultur ali subkulturnih scen. V bistvu gre za nekakšen prenos subkulturne prakse z vsemi pripadajočimi elementi, kot so glasba, stil, imidž in podobno, na nekoliko nižjo raven oziroma v manjši format, v okolje, kjer pomanjkanje kritične mase onemogoča ali pa vsaj omejuje razvoj pravih subkultur ali subkulturnih scen. V manjših okoljih se pogosto ne najde zadostno število privrženecv določene glasbene zvrsti, da bi se na primer lahko razvile žanrsko specializirane scene. Pogosto se zgodi celo, da ni zadosti kritične mase niti za en sam »bend« določene glasbene zvrsti. Zaradi sodobnih kanalov komunikacij, vseprisotnosti množičnih medijev in interneta, si posamezniki lahko identitete izbirajo prostorsko neodvisno. V praksi to denimo pomeni, da se lahko nekdo popolnoma identificira z določeno subkulturo ali subkulturno sceno v okolju, kjer je to nekaj povsem abstraktnega. Subkulturna izkušnja ni več vezana na dejansko fizično prisotnost v prostoru, temveč je lahko prisotna le virtualno oziroma preko medijev. Kot že rečeno, pomanjkanje kritične mase v takšnem okolju običajno onemogoča ali pa vsaj omejuje razvoj posameznih specializiranih scen, po drugi strani pa omogoča razvoj lokalne scene. Ta je običajno mešanica posameznikov, pripadnikov različnih alternativnih skupin oziroma subkultur, oziroma v našem kontekstu pripadnikov prej omenjenih žanrsko ali subkulturno obarvanih mikro-scen. Ti posamezniki zaradi svoje individualne subkulturne pripadnosti v precej unitarnem okolju manjših krajev še toliko bolj izstopajo, kar pa je ob sorodnem glasbenem okusu pogosto ključni element skupne identifikacije in konsolidacije scene.

V tipični postmodernistični maniri bi lahko rekli tudi, da slovenska alternativa danes predstavlja svojevrsten »brikolaž« posameznih subkultur in subkulturnih scen. Kot rečeno, lokalne scene nastopajo pretežno kot konglomerat različnih žanrsko obarvanih mikro-scen oziroma njihovih lokalnih približkov, ki pa se preko različnih socialnih omrežij ter z drugimi,

sorodnimi scenami in skupinami, povezujejo v širša omrežja. To povezovanje omogoča razvoj nadaljnjih scen oziroma »nad-scen«, ki najpogosteje presegajo regionalne in nacionalne okvirje.

6.12 Alternativni prostori kulture v manjših krajih

Na podeželju ter v manjših slovenskih krajih funkcijo specializiranih kulturnih prostorov opravljajo predvsem različni mladinski centri, ki načeloma delujejo pod okvirjem lokalne skupnosti ter pod okriljem Urada za mladino na Ministrstvu za šolstvo in šport, kar pa ni nujno. Med obravnavanima primeroma bomo namreč spoznali tudi Ambasado Štefana Kovača Marka iz Beltincev v Prekmurju, ki deluje praktično zgolj preko društva, saj klub ni pravna oseba in uradno sploh ne obstaja, deluje pa kot skvot.

Mladinsko-kulturni centri v praksi nastanejo predvsem kot posledica teženj različnih kulturnih, umetniških ali mladinskih društev po prostoru za svoje delovanje oziroma kot posledica pomanjkanja javnega prostora za preživljanje prostega časa za določen delež mladinske populacije. Najpogosteje nastopajo v vlogi večnamenskega javnega prireditvenega prostora odprtega tipa, namenjenega preživljanju prostega časa in kulturno-umetniškemu udejstvovanju čim širše populacije mladih. Večina mladinskih centrov je nastala predvsem kot posledica pobud lokalne mladine (najpogosteje alternativnega dela mladine, ki se kaže kot pogosto najaktivnejši) po nekakšnem večnamenskem prostoru za uprizarjanje koncertov, druženje s sovrstniki in preživljanje prostega časa. Javni prostor, kjer bo kulturno aktiven del mladih dejansko lahko aktiven; javni prostor namenjen predvsem mladini.

Mnogi tovrstni mladinski centri so nastali kot posledica legalizacije in institucionalizacije že obstoječih prostorov, ki jih je mladina pogosto že zasedla samoiniciativno. Podobno kot v večjih urbanih okoljih je tudi tu pomembno vlogo igrala zapuščina propadle industrije, ki v Sloveniji ni omejena zgolj na mesta. Drug pomemben dejavnik pa so zapuščeni objekti nekdanje Jugoslovanske ljudske armade, ki jih ni malo in so razpršeni po vsej državi.

6.13 Definicija mladinskih centrov

Na uradnih straneh Urada Republike Slovenije za Mladino le-ta mladinske centre opredeljuje takole:

Doslej se je mladinski center pojmoval in konkretnije definiral v okviru Javnih razpisov Urada RS za mladino. Med osnovnimi pogoji, ki so opredeljevali, kaj je in kaj ni mladinski center, so rednost delovanja, pluralnost programa z več različnimi dejavnostmi, ustrezna infrastruktura in lokacija, kompetentnost in strokovnost vodstva in zunanjih sodelavcev, demokratični organizacijski princip vodenja, in podpora sorodnim mladinskim organizacijam (Mladinske organizacije 2010).

6.14 Vloga in poslanstvo mladinskih centrov

Ministrstvo za šolstvo in šport na svoji spletni strani kot osnovno vlogo mladinskih centrov navaja:

Neformalna socializacija in vključevanje organizirane in neorganizirane mladine v lokalnih, regionalnih in mednarodnih okoljih v preventivne, neformalno-izobraževalne, prostovoljne, kulturne, socializacijske, prostočasne in druge animacijske aktivnosti kot tudi omogočanje raznovrstnih mladinskih iniciativ. Cilji delovanja mladinskih centrov so vzpodbujanje participacije mladih, omogočanje aktivnega državljanstva, uveljavljanje večkulturne vzgoje, predvsem pa integracija mladih skozi boljše poznavanja svojega položaja in vloge v družbi. Mladinski centri poleg programov in projektov, ki se pri njih izvajajo, nudijo svetovalno, strokovno, organizacijsko, finančno, tehnično ipd. pomoč prostovoljnim združenjem, avtonomnim mladinskim skupinam in tudi posameznikom. V tem smislu imajo mladinski centri več različnih funkcij: preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno, razvojno.

V Sloveniji sicer deluje precej razširjena mreža mladinskih centrov; tako je Urad za mladino leta 2006 sofinanciral dejavnost in programe kar 47 centrom, njihova dejavnost pa ima zelo pomembno vlogo pri zagotavljanju prostorske osnove za delovanje širokega spektra kulturnih in drugih društev. Ti v medsebojni navezavi tvorijo pomembno kulturno in socialno omrežje, ki pa ni omejeno zgolj na slovenski prostor,

temveč se vključuje tudi v širša omrežja na regionalni in globalni ravni. Kljub relativni neprepoznavnosti doma ter pogostem nerazumevanju s strani domačega okolja tudi alternativna umetnost pomembno pripomore k promociji slovenske kulture v tujini (Mladinske organizacije 2010).

Kot navaja Ministrstvo za šolstvo in šport, se je število mladinskih centrov v kratkem obdobju povečalo hitreje od načrtovanega, kar kaže na izreden interes za tovrsten način organiziranega delovanja. Zadovoljiva naj bi bila tudi prostorska pokritost, če odštejemo nekaj izjem. Ministrstvo še dodaja, da se v zadnjem obdobju nekateri centri širijo svojo dejavnost preko občinskih meja in se povezujejo s širšim okoljem ali celo vzpostavljajo »satelitske« enote« (Mladinske organizacije 2010).

Ključni pomen tovrstnih mladinskih klubov in centrov je torej predvsem v zagotavljanju osnovne infrastrukture za delovanje različnih kulturnih in umetniških subjektov. Ravno zaradi odprtega značaja mladinskih centrov ti nudijo ustrezno prostorsko podlago za razvoj in nastanek lokalne scene, pa tudi za ohranitev kontinuitete njenega delovanja. Če izhajamo iz predpostavke, da je alternativna umetnost predvsem stvar urbanega prostora, nedvomno preseneča izrazito urbano obarvana kulturno-umetniška produkcija tovrstnih centrov in klubov, kjer ponudba programa pogosto ne odstopa kaj dosti denimo od ponudbe klubov na Metelkovi, ki kot omenjeno predstavlja nekakšno osrednje alternativno prizorišče v Sloveniji. Opredelitev delovanja mladinskih centrov, ki jo navaja Urad Republike Slovenije za Mladino, lepo kaže, da je konkretno delovanje in ustanavljanje mladinskih centrov prepuščeno predvsem lokalnim ravnam in klubom samim, odvisno pač od njihovega konkretnega statusnega položaja.

Za delovanje mladinskih centrov in podobnih klubov je ključen tudi Zakon o društvih, ki predvsem opredeljuje delovanje društev, ki so bodisi upravljavci bodisi uporabniki teh prostorov. V posameznih primerih, kot je denimo Ambasada Štefana Kovača Marka v Beltincih, kot že omenjeno, klub kot pravna oseba ne obstaja, obstajata le dve društvi oziroma društvo (eno ni več aktivno), ki v prostorih delujeta in z njimi upravljata (Ambasada ŠKM, sicer tudi ni mladinski center, temveč ima precej nedorečen status (v bistvu gre za skvot) – Ambasada ŠKM kot klub v pravnem smislu namreč ne obstaja). Deluje povsem neodvisno od lokalnih oblasti.

6.15 Mladinski centri in alternativna scena

Zdi se, da se ravno zaradi odprtega značaja mladinskih in kulturnih centrov nanje vežejo različne skupine »alternativcev« ter na splošno različne marginalne skupine, ki v omenjenih prostorih enakovredno dobijo javni prostor za lastno kulturno, umetniško, socialno ali pa politično udejstvovanje, ne gleda na spol, raso, subkulturo, etnično pripadnost ipd. Prav zato ne preseneča sodelovanje mnogih mladinskih in kulturnih centrov z različnimi obrobni družbenimi skupinami, kot so Romi, izbrisani, azilanti, manjšine itd. Za nastanek in razvoj mladinskih centrov v takšni obliki, kot jih poznamo v Sloveniji, pa je prav tako najpogosteje zaslužna alternativna mladina in prizadevanja posameznikov ali pa skupin mladih, za prostor za lastno delovanje. Ključen motiv, ki je botroval večini takih pobud, je bila želja po nekoliko drugačni ponudbi preživljanja prostega časa. Šlo je za upor zoper lokalno kulturno enoumje, zoper pomanjkanje možnosti za preživljanje prostega časa na drugačen način, kot iti v disko ali pa na vaško veselico.

6.16 Alternativni prostori kulture v manjših krajih kot eni ključnih centrov produkcije kulture

Mladinski centri in različni podobni klubi, kjer deluje alternativna scena, najpogosteje predstavljajo tudi največje lokalne ali celo regionalne centre kulturne produkcije. Pogosto je prav alternativni del mladine tisti najaktivnejši, saj si mora nenazadnje tudi najbolj prizadevati za ustvarjanje drugačnega okolja, s katerim bi se lažje identificirala. Kljub precejšnji aktivnosti tovrstnih lokalnih scen pa status glavnega ustvarjalca kulturne na lokalni ravni dobivajo predvsem razna folklorna in podobna društva, gasilci, različne godbe in podobno. Alternativna mladina je pri svojem delovanju le redko deležna konkretne podpore, v kolikor pa že, si jo lokalne oblasti običajno takoj poskušajo podrežati ali pa poskušajo vplivati na njihovo delovanje ter ga prilagoditi lastni viziji in predstavam.

Alternativni prostori kulture v manjših krajih nedvomno sodijo med ključne proizvajalce kulturnih vsebin, pri čemer se kulturne vsebine najpogosteje bistveno ne razlikujejo od tistih v večjih mestih, ne po kvaliteti, pa tudi ne po drugih dejavnikih. Če izhajamo iz predpostavke, da so proizvajalci kulture lastni le mestom, pa realno stanje v Sloveniji vendarle kaže nekoliko drugačno sliko. Prav različni alternativni prostori kulture, v takšni ali drugačni obliki

delovanja, nastopajo kot eni najaktivnejših proizvajalcev kulture pri nas, še posebej v manjših krajih, kjer je pogosto alternativna mladina bolj ali manj edina, ki je tako ali drugače kulturno aktivna. Pri tem je problem seveda, da se očitno nihče od oblastnikov, tako na lokalni, kot tudi na nacionalni ravni ne zaveda, kakšen kulturni biser in kakšno kulturno posebnost imajo ravno v tovrstnih prostorih in društvih. Kot opozarja Grega Tomc, je ena ključnih pomanjkljivosti naše kulturne politike ravno nerazumevanje sodobnih kulturnih praks ter poudarjanje predvsem visoke institucionalne kulture. Vse, kar ne sodi v ta krog, je prepuščeno samemu sebi oziroma razmeram na trgu.

Namesto da bi naša kulturna in znanstvena politika sprejemala ukrepe, s katerimi bi vsaj do neke mere kompenzirala našo majhnost in relativno zaostalost, ustvarjanje celo zavira. Na ministrstvu za kulturo mislijo, da bo Slovenija obstala ali padla na knjigi ali gledališču, hkrati pa imamo televizijski program, ki ne producira ene gledljive televizijske nadaljevanke, ne znamo narediti niti ene navadne soap opere. Gre za popolno kulturno zaostalost v mediju, ki sicer predstavlja glavni, če že ne edini stik velike večine Slovencev s kulturo. Ljudje danes ne prihajajo v stik s kulturo prek galerij, teatrov ali simfoničnih orkestrov, ampak prek radia, filma, televizije, nosilcev zvoka in slike, interneta ... Naši oblastniki, levi in desni, pa še vedno živijo v času čitalnic (Tomc v Mekina 2007, 41).

Alternativni prostori kulture v manjših krajih predstavljajo izreden kulturni kapital, ki pa ga ne lokalna skupnost ali občina ne država ne vesta izkoristiti. Prav dejstvo, da ima tako podurbanizirana družba kot je slovenska, tako pestro kulturno ponudbo, ki se po kvaliteti nikakor ne razlikuje bistveno od tiste v bolj urbaniziranih sosednjih državah. Dejstvo, da nekdo izhaja iz majhnega kraja, danes ni več tako pomembno. Danes je bolj kot sama lokacija in velikost kraja, pogosto bolj pomembna njegovo povezovanje v različna omrežja omrežij.

6.17 »Incestoidnost« lokalnih scen

Zaradi majhnosti lokalnih scen pogosto prihaja do nekakšne incestoidnosti znotraj scene. Pojem incestoidnosti scene, si na tej točki izposojam pri študijski kolegici, absolventki študija sociologije na FDV, Sandri Koštric, ki izraz uporablja predvsem za pojasnjevanje pojava pogostega prehajanja članov glasbenih skupin med skupinami. S tem je mišljeno predvsem medsebojno sodelovanje in predvsem mešanje med glasbenimi skupinami, ki rojeva nove

glasbene projekte. Pri tem gre pogosto za ad hoc projekte, ki nastanejo povsem spontano, predvsem zaradi želje po medsebojnem glasbenem sodelovanju. Tako nastajajo tako imenovani »side« projekti. Z incestoidnostjo scene pa lahko opišemo tudi pogosto mešanje vlog na relaciji: izvajalec – organizator - uporabnik. Tudi tu namreč vloge pogosto niso povsem dorečene in fiksne, temveč se vedno znova vzpostavljajo.

6.18 Alternativa in narodnozabavna glasba

Narodnozabavna glasba ima v slovenskem prostoru poseben simbolni pomen. Tako je harmonika za nekatere poleg Triglava in lipe edini pravi simbol slovenstva in slovenske narodne zavesti, tista najvišja oblika domoljubja ter glasba, ki je hkrati tudi edina avtentična v tem prostoru. Na drugi strani pa harmonika za mnoge predstavlja pojem preteklosti in simbol ruralne omejenosti in kulturne majhnosti. Sodobna glasba, še posebej žanri, ki izhajajo iz tujine, ter glasba v tujem jeziku, sta pogost predmet pogroma in strahu pred zanemarjanjem in zapostavljanjem slovenske kulture in jezika. Zdi se, da ima harmonika ob svoji glasbeni dimenziji tudi ideološko, ki jo Tomc opisuje takole:

Če pogledamo današnjo strukturo glasbenih poslušalcev v Sloveniji, ugotovimo, da je največ tistih, ki poslušajo narodnozabavno muziko. Mislim, da jih je okoli 40 odstotkov. Približno takšen delež poslušča tudi pop muziko. Potem pa so še tisti, ki poslušajo rock, klasiko, jazz, elektronsko muziko in tako dalje. Če ocenjuješ z vidika kulturne politike, potem hierarhij n smeš delati. Noben žanr ni boljši od drugega žanra in kulturna politika mora vzpodbujati odličnost v vseh. Prav nobenega razloga ne vidim za to, da bi spodbujali le klasične glasbenike, ne pa tudi inovatorjev v narodnozabavni glasbi ali popu. Kot posameznik pa bi odgovoril takole: narodnozabavna glasba, ki se je v Sloveniji razvila po II. svetovni vojni, predstavlja izredno glasbeno inovacijo, je pa po drugi strani res tudi to, da je to glasbna forma, ki je zagledana v 19. stoletje, v čas valčka in polke. V tem času so se oblikovale estetske forme, ki so navdihnile Avsenika. Vsaka umetnost ima pač svoj prostor in čas, v katerem je nastala, in je odraz tega prostora in časa. Kar posledično pomeni, da je Avsenik s svojo glasbo premaknil občutenje številnih ljudi, ki to glasbo poslušajo, v preteklost. Narodnozabavna muzika deluje torej kot nekakšen estetski časovni stroj. Je glasbeni žanr, ki se ogleduje po nekem preteklem času, spodbuja nostalgijo o dobrih starih časih, ki jih nikoli ni bilo, po

neki namišljeni preteklosti. V tem smislu je zame konservativna glasbena oblika. To ni estetska, ampak idejna sodba (Tomc v Mekina 2007, 40-41).

»Osebnost me moti, ker goji neko lažno domačijskost, neki kvazi Gemeinschaft, ki ga prikazuje kot avtentičnega. /.../ ... ni mi vseeno, če se Slovenci identificiramo z neko namišljeno preteklostjo ali pa se soočamo z realno sodobnostjo« (Tomc v Mekina 2007, 41).

V praksi se pogosto zdi, da prav narodnozabavna glasba predstavlja ločnico med liberalnim in tradicionalnim blokom, pri čemer to seveda ne gre prevajati tudi neposredno na politični prostor in strankarsko politiko. Zavračanje narodnozabavne glasbe s strani določene stranke bi pomenil totalen politični pokop na slovenskem podeželju, kjer je narodnozabavna glasba še vedno »zakon«. Prej narodnozabavna glasba nakazuje na splošno ločnico med liberalnim in tradicionalnim blokom, ki ga Tomc opiše takole: *»Na eni strani je liberalni blok, ki pripisuje večji pomen avtonomiji in pravičnosti, na drugi strani je konservativni blok, ki bolj poudarja domovino, družino in boga« (Tomc v Mekina 2007, 41).*

Politična delitev slovenskega prostora nam vseskozi kaže, da liberalni blok dominira v večjih urbanih središčih, medtem ko tradicionalnemu bloku pripada podeželje in manjša mesta v državi. V manjših krajih, v kakršnih delujeta tudi MC Brežice ter Ambasada ŠKM Beltinci tako praviloma prevladujejo sile tradicionalnega bloka, ki se v slovenskem političnem prostoru manifestirajo v politiki strank SDS, SLS, SNS ter NSi. Prav te stranke so tiste, ki so v manjših okoljih običajno tudi najmočnejše in potemtakem tiste, ki imajo moč vplivanja na lokalno kulturno politiko. Če poudarjanju domovine, družine in boga dodamo še izrazito prevladovanje protiurbanih vrednot ter protimladinski šovinizem, ki ju omenja Tomc kot slovensko naravno stanje (Tomc 2009, 56), se zdi, da je alternativna scena na Slovenskem, posebej v manjših krajih, v precej nezavidljivem položaju. Alternativne skupine v takšnih kulturno-političnih pogojih predstavljajo predvsem nezaželen tujek, še posebej, ker večina subkultur in subkulturnih scen idejno prihaja iz tujine. Če izhajamo iz proučevanj Tomca, imamo v Sloveniji namreč zgolj eno avtohtono subkulturo (balkan sceno oz. »čefurje«), ki pa v svojih koreninah prav tako ni slovenskega izvora (Tomc v Aleksić 2009). Stranke politične desnice so torej tiste, ki pretežno krojijo življenje v manjših krajih.

6.19 Opiranje na lokalno okolje in tradicijo

Ker gre pri večini mladinske kulture, kamor sodijo tudi subkulture in subkulturne scene, pretežno za tuje kulturne produkte ali pa njihove adaptacije, se v navezavi na mladino pogosto poudarja pomanjkanje narodne zavesti, patriotizma, zanemarjanje slovenskega jezika in podobno, pretežno s strani starejših generacij ter s strani politične desnice, ki pa je na slovenskem podeželju zelo dominantna sila.

Prav vpliv lokalnega zaledja mnogi bendi celo s pridom izkoriščajo v svojo korist. Pogoste so navezave na lokalno folkloro ali interpretacije lokalne ljudske glasbe. Dober primer tega sta denimo skupini Štefan Kovač Marko Banda in Mlada Beltinska Banda, ki se oba pri izvedbi svoje glasbe opirata na tradicionalno prekmursko okolje in prekmursko glasbeno tradicijo. Pri prvem primeru gre za sodobno instrumentalno glasbeno zasedbo, ki bolj sodi v področje progresivnega in eksperimentalnega (post)rocka, ki v svoji glasbi poskuša zajeti »*melanholijo prekmurske ravnice*«, kot navaja Iztok Koren, član skupine ŠKM Banda. Skupina se opira na specifiko prekmurskega melosa ali patosa, ki je bolj vezan na madžarsko okolje in preteklost, ki je v našem prostoru značilna samo za Prekmurje. V slovenskem glasbenem prostoru ima podobno osnovo tudi glasba Vlada Kreslina, ki prav tako črpa iz glasbene tradicije Prekmurja (natančneje Beltincev, ki imajo znotraj pokrajine oziroma regije poseben zgodovinski in kulturni pomen).

Mlada Beltinska Banda ima celo nekoliko bolj radikalen koncept delovanja in izvaja sodobno glasbo s tradicionalnimi prekmurskimi instrumenti (violina, bas, harmonika in cimbele, tradicionalen madžarski ljudski instrument). Kljub pogostim očitkom o pomanjkanju nacionalne zavesti mladine prav tovrstni primeri v veliki meri kažejo ravno nasprotno. Lokalno okolje je še vedno pogost izvor navdiha za različne umetnike, kritike starejših generacij in desnice pa so predvsem posledica kulturnega konformizma in nerazumevanja sodobnih, z globalizacijo, množičnimi mediji in internetom zaznamovanih generacij mladih.

6.20 Prostorska in kulturna distanca

»Slovenci smo bili vedno narod kulturnih zamudnikov. Vedno smo zaostajali za svetovnimi dogodki, samo v določenih trenutkih smo imeli manjše skupine ljudi, ki so ujele korak s časom na kakšnem majhnem segmentu delovanja« (Tomc v Mekina 2007, 41). S temi besedami

Gregor Tomc v intervjuju za revijo Mladino opisuje enega ključnih simptomov slovenskega prostora na področju kulture.

»Ljudje danes ne prihajajo v stik s kulturo prek galerij, teatrov ali simfoničnih orkestrrov, ampak prek radia, filma, televizije, nosilcev zvoka in slike, interneta ...« (Tomc v Mekina 2007, 41).

Mladi se z novostmi na področju kulture in kulturne produkcije danes seznanjajo pretežno preko množičnih medijev ter s pomočjo sodobnih sredstev komuniciranja, ki ne omogočajo zgolj komunikacije in prenosa podatkov na večjih razdaljah, temveč pripomorejo tudi k zmanjševanju kulturne distance med narodi in državami. Prav to nam lahko daje upanje, da kulturni tokovi v prihodnosti Slovenije ne bodo zaobšli in ne bomo več spadali v krog kulturnih zamudnikov.

V manjših krajih periferije, kamor posamezni kulturni tokovi in ideje načeloma prihajajo še z dodatno zamudo, pa še to pogosto le s težkimi napori posameznikov, igrajo mediji in informacijske tehnologije še toliko večjo vlogo. Stik z istimi medijskimi vsebinami, ki so dostopne ne glede na geografsko in kulturno distanco, nedvomno močno spreminja lastno dožemanje mladih, hkrati pa nedvomno tudi zmanjšuje kulturno distanco med mestno in podeželsko mladino. Identiteta posameznika in družbenih skupin ni več nujno determinirana s fizičnim prostorom, pomen distance je povsem redefiniran. Zaradi spremenjenega dožemanja distance se spreminja tudi percepcija pojmov, kot so generacija, starostna skupina, subkultura. Tudi ti pojmi zaradi množičnih medijev in njihovega vpliva na oblikovanje kolektivnega spomina in kolektivne identitete vedno bolj izgubljajo na pomenu.

V sodobni, medijski dobi se generacije ne pojavljajo zgolj kot sociodemografske enote (npr. sodobniki), pač pa tudi kot skupine ljudi, ki delijo znanje, preference, navade, prepričanja, izkušnje in spomine. Takšne medijske generacije se širijo, saj vse več ljudi iz različnih starostih skupin ter različnih etničnih in kulturnih kontekstov deli iste ali podobne medijske izkušnje; poznajo iste posredovane dogodke, saj mediji o njih poročajo, jih predstavljajo in ponavljajo povsod po svetu. Prav ta vseprisotnost medijskih dogodkov je predpogoj nastanka nove globalne, transkulturne in transgeneracijske medijske skupnosti (Kumar in drugi 2006, 219).

Koncept generacije postaja tako vse bolj neraben ali pa vse bolj širok, ko vse več medijskih produktov (npr. glasba, filmi, novice, dokumentarci) postaja dosegljivih (ali so neizogibno prisotni) članom različnih starostnih skupin in to v daljšem časovnem obdobju. Po 2. svetovni vojni in medijskem razcvetu je ta trend viden v primeru sodobnih avdiovizualnih in digitalnih medijev. Bolj je posameznikovo deljenje izkušenj, spominov, znanj, preferenc, vrednot in mentalitet povezano z medijsko uporabo (tisk, radio, televizija, kino, medmrežje), bolj lahko vse participante dojemamo kot eno medijsko generacijo. Z vedno večjo distribucijo istih medijskih vsebin (od lokalnih do globalnih ravni) postajajo vpleteni prejemniki vse bolj člani ene, združene globalne skupine in iste medijske generacije. Protiutež nastanku zgolj ene same, uniformirane globalne skupnosti so različne etnije, mentalitete, politična ter kulturna ozadja, ki determinirajo posameznikovo razumevanje medijskih vsebin (Kumar in drugi 2006, 220).

6.21 Vloga študentov kot nosilcev kulturnih inovacij

Podobno kot v preteklosti pomembno vlogo informatorjev in prinašalcev kulturnih novosti igrajo še danes študenti, ki se vračajo s študija v večjih urbanih središčih (pretežno Ljubljane ali Maribora, v Brežicah tudi Zagreba). Ti so najpogosteje tudi ključni protagonisti lokalnih scen, saj želijo del oziroma posamezne elemente svoje urbane izkušnje prenesti tudi na lastno okolje, kar pa ni vedno deležno enake stopnje odobravanja.

Prav stik z dogajanjem na Metelkovi je med svojim bivanjem v Ljubljani eden ključnih protagonistov pomurske alternativne scene Ivor Knafelj navajal kot ključnega za njegovo spoznanje povsem novega sveta glasbe, subkultur in subkulturnega dogajanja, kar ga je napeljalo tudi do prizadevanja za ustvarjanje določene glasbene scene tudi v Prekmurju oziroma Pomurju.

7 Analiza primerov

Pri opredeljevanju alternativnih prostorov kulture, kot tudi pri širšem opredeljevanju lokalnih scen v manjših slovenskih mestih, se v veliki meri naslanjam na analizo dveh praktičnih primerov tovrstnega prostora: Mladinski center Brežice ter Ambasada Štefana Kovača Marka Beltinci. Analiza temelji predvsem na izjavah ključnih akterjev omenjenih dveh prostorov, pridobljene s pomočjo intervjujev, opravljenih med junijem in avgustom 2010 (intervjuji so dodani v prilogi k nalogi).

Oba prostora sta si v veliki meri podobna, a hkrati povsem drugače zastavljena v svojem delovanju. Pri prvem, Mladinski center Brežice, gre za javni zavod, čigar ustanovitelj je občina. Nasprotno deluje Ambasada Štefana Kovača Marka (v nadaljevanju Ambasada ŠKM) kot skvot, v kateremu deluje in s katerim upravlja lokalno društvo mladih.

Kluba sta zanimiva predvsem iz dejstva, da gre v navedenih primerih za dva povsem nasprotujoča si koncepta delovanja. V prvem gre za uradno ustanovljen javni zavod, ki je po novem tudi lastnik objekta, s katerim upravlja in v katerem deluje, v drugem pa gre za dejansko ilegalno zasedbo občinskih prostorov s strani lokalne skupine mladih, ki prostor uporablja v svoje namene in v njem izvaja svoje aktivnosti. Ambasada ŠKM namreč uradno kot klub sploh ne obstaja, kar obstaja, sta le dve društvi, ki s klubom upravljata in v teh prostorih organizirata razne kulturno-umetniške dogodke.

Kljub očitni razliki v načinu delovanja pa imata oba kluba kar nekaj skupnega. V obeh primerih gre tako nedvomno za lokalno pomembni instituciji alternativne kulturno-umetniške produkcije v lastnem okolju. Dejansko predstavljata oba navedena primerka v svojem okolju enega redkih, če že ne edini primer prostora, kjer svoje mesto najde tudi alternativa. Za razliko od Ljubljane ali pa katerega drugega večjega mesta v manjših krajih namreč ni ravno pretirane specializacije prostorov zabave in kulturne produkcije, zato je večji del ponudbe usmerjen predvsem v okus množic, zaradi česar prevladuje pretežno skomercializirana popularna kultura, ki jo precej izrazito širijo slovenski elektronski mediji. Prav zato v večini manjših slovenskih krajih najpogosteje zmanjka mesta za alternativo. Sicer pa je v Sloveniji, pomanjkanje javnih prostorov namenjenih mladim, tako ali tako, splošno znan problem.

Tako Mladinski center Brežice kot Ambasada Štefana Kovača Marka sicer delujeta v relativno podobnem okolju – majhnem slovenskem mestu oziroma kraju, z nekaj tisoč prebivalci, kar številčno predstavlja večino slovenskih mestnih naselij. V prvem primeru, Brežicah (6510 prebivalcev (Krušič 2009, 345)) gre za kraj, ki sicer izpolnjuje slovenske upravno-zakonodajne pogoje, da se formalno uvršča kot mesto, vendar gre za majhno provincialno mesto z izrazito močnim ruralnim zaledjem, ki številčno tudi nekajkrat presega število prebivalcev mesta samega. Zato je kraj v namene medsebojne primerjave povsem zadosti primerljiv z Beltinci (2280 prebivalci (Krušič 2009, 508)), ki sicer za nekaj sto ljudi zgrešijo potrebnih 3000 prebivalcev, da bi postali mesto, vendar lahko Beltince vseeno obravnavamo bolj v kontekstu malega mesta kot v kontekstu vasi.

Za Beltince je sicer kljub svoji majhnosti, podobno kot za Brežice, značilna vloga pomembnejšega regijskega središča. Vloga Beltincev izhaja predvsem iz zgodovinskih okoliščin, prav tako pa gre za enega večjih krajev v Prekmurju, ki sicer sodi med najbolj neurbanizirane dele Slovenije. Beltinci veljajo v Prekmurju sicer tudi za posebno kulturno središče, ki je sicer pretežno usmerjeno v ohranjanje prekmurske glasbe in folklore. Beltinci, kot že omenjeno v poglavju o identiteti in samodojemanju slovenskih krajev, imajo precej razcepljeno dožemanje kraja. Tako mnogi Beltinčani kraj dojemajo kot vas, medtem ko spet drugi označbo vas strogo zavračajo. Delno to izvira najverjetneje tudi iz dejstva, da Beltinci že nekaj desetletij vedno bolj postajajo spalno naselje, ki se vse bolj oddaljuje od svoje prvotne kmečke podobe. Večji del kraja tako danes predstavljajo tipične enodružinske hiše, ki bolj kot na vas spominjajo na tipično predmestno naselje večjega mesta.

Za Prekmurje kot regijo sta sicer med drugim značilna predvsem glede na ostalo Slovenijo izrazita ruralnost ter podurbaniziranost, ki je tu večja kot kjerkoli drugje v Sloveniji. Poleg Murske Sobote je edino preostalo mesto v regiji onkraj Mure Lendava, ki leži v dvojezičnem pasu tik ob meji z Madžarsko, ki ga preostali Prekmurci pogosto ne štejejo za del »pravega« Prekmurja. Gre namreč za del Prekmurja, kjer je bila v preteklosti madžarska skupnost prevladujoča in kjer še danes živi madžarska narodnostna manjšina. Pogosto v Sloveniji sicer velja zmotno prepričanje, da Madžari poseljujejo celotno Prekmurje, vendar je madžarske manjšine skoncentrirana zgolj na omenjenem dvojezičnem območju.

Prav zato imajo Beltinci nekakšen neuradni status drugega največjega prekmurskega kraja, hkrati pa imajo tudi pomembno zgodovinsko in kulturno vlogo v Prekmurju. Do začetka 20. stoletja so Beltinci vedno tekmovali za osrednjo vlogo v Prekmurju z Mursko Soboto, ki je

imela sicer na začetku prejšnjega stoletja približno enako število prebivalcev kot Beltinci. To rivalstvo med omenjenima kraja se je kljub kasnejši urbanizaciji Murske Sobote (pospešeno šele po 2. svetovni vojni) ohranilo vse do danes. Tako se je v 90. letih prejšnjega stoletja omenjeno rivalstvo najbolj očitno odražalo med nogometnima kluboma, ki sta igrala v 1. slovenski ligi, murskosoboško Muro in beltinskim Potrošnikom. Murska Sobota, kot središče Ravenskega dela Prekmurja proti Beltincem, središču Dolinskega dela Prekmurja (razlika med obema deloma je med drugim v religijski pripadnosti; medtem ko je še danes Dolinsko večinsko katoliško, na Ravenskem poleg katoličanov najdemo tudi evangeličane). Vloga Beltincev je bistveno večja kot kažejo zgolj gole številke. Beltince, tretji največji kraj v Prekmurju (in peti v celotni statistični regiji, Pomurju), mnogi tamkajšnji prebivalci bolj kot kontekstu vasi dojemajo v kontekstu provincialnega malega mesta. Razlogov za to pa je kar nekaj: upravni, zgodovinski, ... Beltinci v Prekmurju predstavljajo torej pomembno lokalno središče, čeprav niso pravo mesto.

7.1 Mladinski center Brežice

Pri opisu Mladinskega centra Brežice se ob opravljenih intervjujih z ključnimi akterji, opiram tudi na lastno izkušnjo z omenjenim klubom, saj sem del mladosti sam preživel v ravno tam. Mladinski center Brežice (v nadaljevanju MC Brežice) sem obiskoval vse svoje srednješolsko obdobje in je predstavljal verjetno glavni prostor mojega spoznavanja vedno nove in drugačne glasbe ter različnih subkultur in scen, tvorjenje socialnih vezi, kraj prvih lastnih glasbenih korakov in nenazadnje pomembno okno v svet.

MC je bil kraj, kjer si na koncertih spoznaval bende, tkal vezi ter si tako odpiral pot tudi izven regije in majhnosti lokalnega okolja. Mnogi bendi, ki izhajajo iz okolice Posavja, so ravno tu izvajali svoje prve koncerte, mnogi ljubiteljski umetniki svoje prve razstave, ljubiteljske gledališke in dramske skupine so imele tukaj svoj oder in mnogi bendi svoj prostor za vaje. MC je bil pomemben prostor združevanja, lokalni »hot spot«, kjer pa je od samega začetka močno dominirala alternativna scena, ki je bila tudi idejni vodja projekta in ključni akter dogajanja v klubu samem. Prav obstoj kluba je na prelomu 20. in 21. stoletja Brežicah in Posavju omogočal razvoj močne metal, punk/hard core in rokarske scene, svoj prostor pa so prav tako dobili različni privrženci elektronike, ki so bili sicer v nekoliko boljšem položaju, kot prej omenjene skupine, ki do odprtja MC-ja praktično niso imele svojega pravega prostora. Razen posameznih gostinskih lokalov, ki so alternativcem dopuščali predvajanje lastne glasbe v lokalih, so v ožjem in širšem okolju dominirali pretežno nočni klubi, ki so vrteli predvsem hrvaško popularno glasbo, kot tedaj popularne Jasmina Stavrosa, Petra Graša, Danijelo in podobne. Prav ti izvajalci so bili tudi najpogostejši izvajalci koncertov v živo, ki so ob raznih gasilskih ter vaških veselicah z narodnozabavno glasbo po okoliških krajih do pojava MC-ja predstavljali višek zabavnega dogajanja v kraju. Podobno kot za Brežice je veljalo tudi za Krško, Brestanico, Sevnico in celotno regijo nasploh. Prav zato je pojav MC-ja v takšni obliki, v kakršni je deloval v tistem obdobju, predstavljal pravo revolucijo, ne le za Brežice, pač pa tudi za širše področje Posavja in še dlje, saj je vpliv kluba segal tudi na Dolenjsko in Belo krajino ter Zasavje, med rednimi obiskovalci pa so bili tudi številni Hrvati iz okolice Samobora ter mnogi iz Zagreba. Vpliv MC-ja na lokalno sceno je bil celo takšen, da so se težnje po podobnem prostoru pojavile tudi v Krškem in Sevnici, kjer sta bila kasneje prav tako odprta podobna kluba.

Program MC-ja je močno poudarjal lokalno močno punk/hard core in rock tradicijo, iz katere med drugim izhajata tudi dva legendarna posavska benda: Polska Malca iz Krškega ter Demolition Group iz Brežic, ki sta razen lokalne scene močno zaznamovala tudi slovensko glasbeno sceno s konca osemdesetih in začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja. MC je nudil skoraj vsak vikend kak koncert, pri čemer je bil izbor glasbenih zvrsti praktično neomejen. Skoraj bi lahko rekli, da je ni bilo zvrsti, ki ne bi našla svojega mesta na odru male ali velike dvorane kluba. Poleti so se koncertom v klubu ter v veliki dvorani (nekdanjem kinu) pridružili celo koncerti na prostem, ki so potekali zadaj na dvorišču stavbe. Razen koncertov je bil MC prav tako prostor, kjer se je preživljalo prosti čas, zbirališče, kjer si ob znanih obrazih, vedno srečal nekoga sebi podobnega (»alternativca«).

Mladinski Center Brežice je s svojim programom meni in mojim vrstnikom nudil precej raznoliko in pestro paleto kulturnih, pretežno glasbenih dogodkov, ki so bili zanimivi predvsem v dejstvu, da se niso toliko razlikovali o tistih v večjih slovenskih krajih, denimo v »neuradnem centru« slovenske alternativne scene, na Metelkovi v Ljubljani, ali pa denimo v Pekarni v Mariboru. Razen velikih koncertov, ki so bili že od nekdaj omejeni zgolj na Ljubljano in so bili tako v devetdesetih kot tudi v začetku novega tisočletja prej izjema kot pravilo. Tako kot v Ljubljani je tudi pri nas potekal denimo Klubski Maraton Radia Študent in podobni dogodki, izoblikovali so se lastni festivali, ki so postajali vsakoletna stalnica in se postopoma uveljavili tudi na zemljevidu slovenske alternativne scene.

MC je postal nekakšna »trdnjava« posavske alternativne scene. Prav zaradi raznolikosti dogodkov in koncertov, ki jih je mladinski center tedaj ponujal, se najpogosteje nismo počutili toliko prikrajšani. Prav MC je bil tisto, kar se nam je zdelo, da Brežice dela pravo mesto, v nasprotju z okoliškimi vasmimi. To bi seveda iz stališča kakšnega tujca verjetno izpadlo precej nenavadno, saj bi sicer le stežka opredelili Brežice kot dejansko mesto. Vendar prav naš klub je bil tisto, kar nas je uvrščalo na določen zemljevid »ta velikih«, kamor so sicer sodila večja mesta kot je Ljubljana, Maribor, Celje, Novo mesto itd. Dodatno potrditev pa nam je dajalo tudi dejstvo, da so k nam na koncerte zahajali tudi številni koncertov lačni alternativci iz Zagreba, ki je nenazadnje mesto v pravem pomenu, s približno milijonom prebivalcev in tedaj ni premoglo pravega alternativnega središča, kot ga ima denimo Ljubljana v Metelkovi.

Mladinski center Brežice seveda ne vidim kot alternativni prostor sam po sebi, temveč prej po svoji funkciji. Dejstvo, da je delovanje načeloma omogočeno vsem, tudi marginalnim družbenim skupinam, omogoča tudi delovanje različnih subkulturnih scen in subkultur, ki tako dobijo prostor za lastno kulturno udejstvovanje.

Tendenca, ki je opazna v MC Brežicah, se nagiba predvsem k upadanju števila obiskovalcev kot tudi upadanje števila javnih prireditev. Razlogi za to pa so številni. Kot so pokazali pogovori z nekaterimi akterji, je težava v upadanju obiska in zanimanja mladih za mladinski center kar nekaj, razlogi pa se med sabo precej razlikujejo. Kot ena ključnih težav, ki je denimo najbolj prizadela mladinski center Brežice, je bila menjava generacij znotraj lokalne mladine. Z odhodom starih iniciatorjev dogajanja se je zaključilo skoraj celotno dogajanje v sceni. Mlada generacija očitno ni uspela ohraniti kontinuitete delovanja. Z odhodom ključnih protagonistov scene, je koncertna aktivnost namreč skoraj popolnoma zamrla.

7.1.1 Ustanovitev Mladinskega centra kot javnega zavoda

Mladinski center je bil formalno kot javni zavod ustanovljen dne 9.2. 2004, z Odlokom o Ustanovitvi javnega zavoda Mladinski center Brežice (Uradni list RS, št. 18/2004 z dne 27. 2. 2004), na podlagi 3. člena zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 17/91-I, 55/92, 13/93, 66/93, 45/94 - odl. US, 8/96 in 36/00), 26. in 135. člena zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02) ter 14. in 16. člena statuta Občine Brežice (Uradni list RS, št. 49/99, 86/99 in 79/02) (Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Mladinski center Brežice).

Kot izhaja iz splošne odločbe, je s tem odlokom Občina Brežice uskladila delovanje javnega zavoda Mladinski center Brežice, z določbami zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02), ter določila način urejanje njegovega statusa ter temeljnih vprašanj glede organizacije, dejavnosti in načina financiranja centra. (uradni list. odlok)

7.1.2 Zgodovina Mladinskega centra Brežice

Začetki Mladinskega centra Brežice sodijo v obdobje med leti 1996 in 1999. Mladinski center v Brežicah je nastal kot posledica skupne pobude lokalnih mladinskih društev in političnih podmladkov v obdobju 1996-97. Kot navaja nekdanja direktorica MC-ja Patricija Čular, je šlo za skupno pobudo skoraj vseh delujočih mladinskih društev in skupin, tako formalnih kot neformalnih, lokalnih študentskih organizacij ter podmladkov tedanjih Slovenskih krščanskih demokratov (SKD) in Združene liste socialnih demokratov (ZLSD), ki je bila naslovljena na občino. Ta je nato izvedla zelo široko raziskavo o potrebi po tovrstnem mladinskem prostoru, ki so je preverjali s pomočjo ankete, ki je zajemala precej obširen vzorec mladih in je tovrstno potrebo po določenem mladinskem prostoru seveda potrdila. Od same pobude, do formalno-pravne ustanovitve Mladinskega centra kot javnega zavoda konec leta 1997, pa do dejanskega odprtja klubskih prostorov širši javnosti 29. oktobra 1999, je minilo kar precej časa. To vmesno obdobje je zaznamovalo predvsem večje število sporov med skupino iniciatorjev in občino, ki so dosegli svoj vrhunec leta 1998 s serijo protestnih akcij in bojkotov sodelovanja z občino s strani mladih, kar je končno privedlo do določenih premikov. Del spora je bil tudi v dejstvu, da je občina v vmesnem obdobju zamenjala lokacijo predvidenega Mladinskega centra. S prvotno predvidene stavbe nekdanje gimnazije, ki se je nahajala v samem centru Brežic, na obrobje mesta, v prostore nekdanjega Doma letalcev JLA (Jugoslovanske ljudske armade) na Aškerčevi ulici 10a, kjer ima Mladinski center Brežice svoj sedež še danes. Selitev prostorov na novo lokacijo, ki se je tedaj zdela tako sporna, se je na dolgi rok sicer izkazala kot precej ugodna prostorska rešitev. Prostori Doma letalcev so bistveno bolj primerni za namene mladinskega kluba, tako je med drugim na voljo tudi večja koncertna dvorana (nekdanji kino), pomanjkljivost pa predstavlja predvsem neposredna bližina blokovskega naselja.

Drug razlog za selitev v te prostore pa izhaja najverjetneje tudi iz dejstva, da je v zapuščeni stavbi svoje mesto že pred tem našla skupina lokalnih mladih, združena v tako imenovani Forum ustvarjalcev kulture oziroma FUK. Šlo je za skupino pretežno alternativnih mladih, združenih okoli glasbene skupine Demolition Group.

FUK je predstavljal nekakšno neformalno kulturno-umetniško združenje lokalnih mladih, ki so bili v teh prostorih aktivni in so tam nekaj časa celo uprizarjali koncerte. Ključna posebnost koncertov, ki so jih uprizarjali FUK-ovci, je bila v tem, da so prevladovale predvsem glasbene skupine iz nekdanje Jugoslavije, ki zaradi vojne na Balkanu niso mogle igrati v Srbiji ali na Hrvaškem. Brežice, v času socialistične Jugoslavije pomembno vojaško mesto (Vojaško

letališče Cerklje ob Krki), imajo tako kot drugi nekdanji pomembni vojaški kraji JLA, precej mešano nacionalno strukturo prebivalstva. Prav tako ležijo tik ob meji s sosednjo Hrvaško, zgolj streljaj stran od Zagreba. Iz tega izhajajo tesne vezi s prostorom nekdanje skupne države, ki se ob njenem razpadu niso prekinile. Tako so Brežice v določenem obdobju predstavljale precej pomembno nevtrarno ozemlje za srbske in hrvaške skupine, zaradi bližine Zagreba pa je bil obisk koncertov še številčnejši.

Žal je njihova dejavnost zamrla še pred nastankom Mladinskega centra Brežice, za konec koncertov pa je poskrbela kar občina sama, ki je tovrstne dogodke prepovedala. Razlog za to, kot navajajo nekateri obiskovalci tedanjih koncertov, je bil v tem, da so se na zapuščeni in propadajoči stavbi pojavili grafiti. Občina domnevno tako ali tako ni nikoli bila naklonjena temu, kar se je tam dogajalo, zato naj bi tudi poiskala razlog, da je tamkajšnje nenadzorovane aktivnosti mladih končala.

Niso pa bili FUK-ovci edini uporabniki teh prostorov. Zapuščeni prostori nekdanjega Doma JLA so bili v devetdesetih letih sicer nekakšno »glavno« igrišče mladine Brežiških blokovskih naselij. Veljko Terzić – Gooyda, eden od udeležencev tedanjega dogajanja, tamkajšnje dogajanje opisuje denimo takole: *»Prej je bil to vojaški dom, ki je razpadal in kjer smo se potikali že kot mulci. Vdirali smo v stavbo. Bilo je zapuščeno. Šipe so se z leti razbile, lahko si skratka prišel nori. To je bil glavni »playground« v Brežicah, ob parku seveda. Tam se je popivalo, družili smo se ... Vedno je bil nekdo tam. Če si bil tako kot jaz, brez službe in nisi imel kaj početi, si po popoldan po kosilu zahajal tja. Vedno je nekdo prišel. Iz dneva v dan« (Intervju Veljko).*

Stavba, kamor so prestavili lokacijo mladinskega centra ima torej precej pestro zgodovino mladinskega delovanja v teh prostorih, zato se je verjetno lokacija zdela še toliko bolj primerna.

Obdobje od same vselitve v prostore nekdanjega Doma JLA konec marca 1999, pa do odprtja kluba v teh prostorih oktobra 1999 se je, tako kot celoten proces ustanavljanja mladinskega centra, zavleklo za kar nekaj mesecev. Občina kot soustanovitelj zavoda je Mladinskemu centru Brežice na začetku zagotavljala predvsem brezplačen najem prostorov ter sredstva za plačo direktorice, projektne vodje in čistilke, ne pa tud kakršna koli sredstva za delovanje mladinskega centra oziroma sredstva za njegov program. Prav tako ni bilo ob vselitvi

zagotovljenih nobenih sredstev za namen ureditve klubskih prostorov in podobnega, pač pa je Mladinski center Brežice dejansko zajemal samo nekakšno »pisarno za mlade«, kot tedanjo situacijo opisuje prva direktorica Patricija Čuler:

Marca 1999 sva skupaj s projektnim sodelavcem prišla v ta objekt. Dobila sva ključne tereno pisarno z večimi telefoni in računalnikom na tleh, ter nič drugega: brez stolov ali miz, brez kakršnega koli pravega pohištva. Tako sva sprva začela masovno iskati pohištvo, imeli pa nismo nobenega denarja, razen denar za mojo plačo ter plačo programskega sodelavca, ki pa je bil tedaj zaposlen preko javnih del. /.../ Začela sva razmišljati in takoj uvidela, da pisarna nikakor ne more predstavljati Mladinskega centra, temveč je potreben nekakšen klubski prostor, ki bo nudil določen program. /.../ Zgolj splet okoliščin je bil, da sem že prej bila zaposlena, zato sva skupaj s sodelavcem predlagala predlog, da bi se znesek, namenjen za mojo plačo, uporabil za vzpostavitev klubskega prostora, ki je potem 29. oktobra 1999 tudi zaživel. To je bil tedaj prvi javni prostor za mlade, kjer se je z otvoritvijo ponudil tudi prostor za določen program. Če tako razmišljam, se je za mlade mladinski center, v vsaj minimalni obliki s klubskim prostorom, odprl šele oktobra 1999. Šlo je za razstavnici, koncertni in podoben prostor. Ob temu so se odprle še tako imenovane mladinske e-točke (informacijske točke za mlade, op.a.) ter nenazadnje tudi program za otroke, za najmlajše: živ žav delavnice in podobno (intervju Patricija).

Ko je Mladinski center odprl svoja vrata širši javnosti in dejansko zaživel, je šlo za prvi javni mladinski prostor v Brežicah in okolici. Za vzpostavitev kluba in preostalih prireditvenih prostorov je bila sicer bolj kot občina ključna dobra volja direktorice, ki se je odrekla, sredstev namenjenih plačevanju svojega dela v korist Mladinskega centra. Vlogo direktorice je Čulerjeva tako kar nekaj časa opravljala zgolj polprofesionalno, prav tako pa je bilo prisotnega precej prostovoljnega dela mnogih drugih akterjev, brez čigar angažmaja delovanje v takšni obliki sicer sploh ne bi bilo mogoče. Z mladinskim centrom so hitro navezale stike lokalne skupine mladih, pri čemer je izstopala predvsem lokalna skupina metalcev in drugih alternativcev, ki je v prvih letih delovanja, prostor verjetno tudi najbolj zaznamovala. Šlo je predvsem za skupino istih mladih, ki so že prej zahajali v te prostore (ne isti kot v FUK), in ki so sedaj končno dobili nek prostor, ki je imel posluš tudi zanje in za njihov glasbeni okus.

7.1.3 Vloga in poslanstvo mladinskega centra

Vloga in poslanstvo mladinskih centrov načelno določa opredelitev mladinskih centrov Urada Republike Slovenije za Mladino (že predstavljena v enem od prejšnjih poglavij). Omenjena definicija pa določa zgolj splošne smernice in pogoje delovanja, ne pa tudi kako naj bo konkretno zadeva izpeljana, izvedba mora zgolj izpolnjevati ustrezne zahteve in parametre, ki jih opredelitev določa. Konkretno delovanje posameznega mladinskega centra je pretežno prepuščeno mladinskim centrom samim, določa pa se skladno z ustreznimi akti in predpisi občin in države, organizacija pa je običajno določena kar z samim aktom o ustanovitvi, kjer so običajno določeni tudi organi institucije, kot način financiranja in delovanja mladinskih centrov. Struktura in organizacija mladinskih centrov sta tako specifično urejeni in zasnovani glede na potrebe in danosti posameznega centra oziroma njegovega okolja.

Delovanje Mladinskega centra kot javnega zavoda določa Odlok o ustanovitvi, ki med drugim opredeljuje tudi način delovanja in financiranja, organe vodstva zavoda ter poslanstvo in področja delovanja mladinskega centra.

Poslanstvo in področja delovanja Mladinskega centra Brežice določa Odlok o ustanovitvi v svojem tretjem členu, kjer navaja:

»Poslanstvo centra je trajno in nemoteno izvajanje dejavnosti za mlade v Občini Brežice na področjih kulture, izobraževanja, informiranja, svetovanja in razvedrilnih dejavnosti.

Center zagotavlja:

- redna identifikacija potreb in interesov mladih,*
- oblikovanje in izvajanje rednih programov, aktivnosti in projektov za zadovoljevanje identificiranih potreb, interesov mladih,*
- vzpodbujanje in pomoč mladim pri pripravi in izvajanju samostojnih, lastnih programov in aktivnosti,*
- izvajanje ostalih programov, aktivnosti zanimivih za mlade,*
- povezovanje z organizacijami, ki delujejo na področju dela z mladimi – za mlade lokalno in širše,*
- koordiniranje dela na področju dela z mladimi – za mlade,*

- podpora formalnim in neformalnim skupinam pri izvajanju programov za mlade v lokalnem okolju,
- drugo, po potrebah ciljne skupine.

V devetem členu Odločbe so opredeljene tudi ključne naloge mladinskega centra, ki pa so podobno kot v opredelitvah Urada za mladino, opredeljene precej splošno.

Glede na namen, zaradi katerega je center ustanovljen, opravlja kot javno službo naslednje naloge:

- zbira in posreduje informacije za potrebe mladih,
- organizira, koordinira in izvaja dejavnosti in prireditve za mlade,
- organizira in izvaja počitniške dejavnosti za mlade,
- organizira in izvaja prireditve širšega pomena,
- nudi organizacijsko in tehnično pomoč organizacijam, ki izvajajo dejavnosti za mlade,
- organizira in vodi različne mladinske dejavnosti,
- organizira in izvaja izmenjave mladih,
- omogoča mladim delo z računalniki in dostop na internet,
- sodeluje in koordinira dejavnosti z zavodi in drugimi organizacijami s področja izobraževanja, kulture, turizma... v Občini Brežice,
- organizira in izvaja dejavnost neformalnega izobraževanja za mlade.

Center v okviru javne službe iz prejšnjega odstavka tudi:

- sodeluje v vseživljenskem izobraževanju,
- zagotavlja dostopnost in uporabo gradiv, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke in mladino, ki so namenjene povečevanju aktivnosti mladih,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke in mladino s posebnimi potrebami,
- organizira kulturne prireditve, ki so povezane z dejavnostjo mladih,
- v soglasju z ustanoviteljem lahko izvaja dejavnosti za mlade tudi za druge občine na podlagi pogodbe (Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Mladinski center Brežice).

7.1.4 Konkretna opredelitev vloge in poslanstva mladinskega centra

Tako kot v Opredelitvah Urada za Mladino, so tudi opredelitve poslanstva in nalog mladinskega centra, ki izhajajo iz Odloka o ustanovitvi, opredeljene precej splošno in široko, kar pomeni, da so načrtane zgolj nekatere splošne smernice delovanja, konkretna izvedba pa je pretežno prepuščena vodstvenim organom zavoda. Prav zato se v nadaljevanju besedila, bolj kot na uradne dokumente in upravne akte, naslanjam predvsem na pričevanja nekdanje in sedanje direktorice Mladinskega centra Brežice.

Vloge Mladinskega centra Brežice, kot tudi mladinskih centrov po Sloveniji, kot navajata obe, ni v prostoru, ki bi zabaval mlade, pač pa gre za prostor, kjer so mladi lahko kreativni in se ob tem zabavajo. Prav to Čulerjeva izpostavlja, kot pogosto zmotno razumevanje poslanstva mladinskih centrov kot institucij.

»Mladinski center je prostor, kjer predvsem lahko sebe dodatno razvijejo, vendar to zahteva njihovo kar precej aktivno udeležbo. Tukaj ni profesionalizirana skupina, ki bo delala zanje določene programe in aktivnosti, da se bodo posamezniki imeli lepo. Tukaj je skupina, ki je tu zato, da njim pomaga nekaj narediti, da se bodo imeli lepo« (intervju, Čuler).

»V bistvu je bil namen tega prostora in še vedno ostaja, prav v nujenju pogojev za delovanje mladih. MC nudi prostore, program sam pa naj ne bi bil nekaj, kar bi zdiktilali v Mladinskem centru, da bi ga določala neka ožja skupina. To so prostori oziroma infrastruktura, ki naj bi bila dana na voljo mladim, da z njo uresničujejo svoje ideje, projekte in podobno. /.../ Težnja Mladinskega centra mora biti, da je programa, ki ga ustvarjajo mladi sami, čim več« (intervju, Čuler)

Mladinski center ni namenjen temu, da bo izvajal komercialne koncerte, kamor bo nekdo prišel in se nekaj ur zabaval. Namenjen je temu, da nek mlad človek, ki bi žele nekaj organizirati, pa tudi če je to komercialni koncert, da se tukaj nauči vse kaj je za to potrebno: kontaktiranje bendov, dogovarjanje s policijo in drugimi pristojnimi institucijami, promocije dogodka ipd., in da mu MC nato nudi podporo pri izvedbi. /.../ Dejansko centri, tako kot so bili zamišljeni, nikoli niso predstavljali samo klub. Klub predstavlja tisti osnovni program, vedno pa so zraven še različne druge dejavnosti: neformalno izobraževanje, mladinsko svetovanje, mednarodno sodelovanje. Cel kup

področij, celo sedem področij je tistih, ki jih morajo mladinski centri po definiciji pokrivati in biti na njih aktivni. Klub je samo eno od teh področij (intervju, Čuler).

Razlog za tovrstno dožemanje mladinskih centrov izvira predvsem iz dejstva, da je bila večina mladinskih centrov v preteklosti dejavna predvsem na koncertnem in klubskem področju, kar je te klube tudi najbolj zaznamovalo navzven in zaradi česar jih tudi mnogi vidijo predvsem v tej funkciji. Očitno pa je tudi, da je zelo malo ljudi seznanjenih z dejstvom, da samega programa po večini ni izvajal Mladinski center, temveč posamezniki in skupine, ki so to počel predvsem samoiniciativno in zgolj v sodelovanju z mladinskimi centri. Ko so ključni akterji scene izginili, pa je nastal nekakšen generacijski vakuum, ki ga vse do danes niso uspeli povsem zapolniti.

7.1.5 Financiranje Mladinskega centra Brežice

Kot že omenjeno v uvodu, gre v primeru Mladinskega centra Brežice, za institucionalizirano obliko mladinskega kluba oziroma centra, kakršnih je v Sloveniji kar nekaj. Skupno imajo predvsem to, da se tako ali drugače financirajo iz virov javnih sredstev, bodisi neposredno preko občin, bodisi posredno preko javnih razpisov države in v zadnjih nekaj letih tudi Evropske Unije. Dejavnosti tovrstnih mladinskih centrov so najpogosteje zastavljene širše, kot le obratovanje mladinskih klubov in zagotavljanje podpore delovanju mladim. Predvsem v obdobju zadnjih nekaj let se namreč tovrstni mladinski Centri vedno bolj vključujejo tudi v razne programe mladinskih izmenjav ter programe neformalnega izobraževanja mladih. Cilj teh programov naj bi bil predvsem povečanje socialne vključenosti mladih v okolje in trg.

Posebnost MC Brežice je predvsem v tem da gre za enega najstarejših tovrstnih mladinskih centrov v Sloveniji, hkrati pa tudi za enega največjih, če ne celo največjega, saj po novem upravlja z več kot 2 600 kvadratnimi metri prostorov in površin. Pred kratkim, pa se je Mladinski center razširil še na mladinski hotel, ki deluje v prostorih iste stavbe, od najemnika prostorov pa je MC prešel do statusa lastnika objekta.

Levji delež sredstev za financiranje dejavnosti Mladinskega centra Brežice, je v preteklosti zagotavljala občina, ki je ob brezplačnem najemu prostorov, krila tudi 30% stroškov

delovanja. Preostanek sredstev Mladinski center črpa pretežno iz različnih javnih razpisov institucij države ter Evropske unije, del sredstev pa prispeva tudi gostilniška dejavnost kluba.

Mladinski center Brežice se je, kot že omenjeno, pred kratkim razširil še na mladinski hotel, hkrati pa je zavod postal tudi lastnik celotnega objekta, v katerem deluje. Prav zaradi prenosa lastništva prostorov na Mladinski center, občina v prihodnje najverjetneje namerava ukiniti sredstva, ki jih je do tedaj zagotavljala. Del sredstev naj bi zaradi razširitve dejavnosti po novem zagotavljal tudi mladinski hotel, ki pa je bil sicer bolj kot v namene tržne dejavnosti, dograjen zaradi lastnih potreb mladinskega centra. Z vse širšim spektrom obveznosti in zadolžitev, je mladinski center vse bolj vpet tudi v mednarodne projekte. Ti vključujejo Predvsem izmenjave posameznikov ter mednarodne delavnice. S pridobitvijo kapacitet, ki jih nudi mladinski hotel, se Mladinski center Brežice poteguje za večje sodelovanje z institucijami Evropske Unije, ter za vzpostavitev mednarodnega centra neformalnega izobraževanja v lastnih prostorih, na kar opozarja tudi sedanja direktorica, Mateja Gerjevič:

»Dejansko si prizadevamo postati, center neformalnega izobraževanja za celotno jugovzhodno Evropo. Do sedaj je Svet Evrope ustanovil dva takšna centra, v Strasburu in Budimpešti, prav tako pa so zainteresirani za nove tovrstne projekte. Potekali so tudi že načelni dogovori in soglasja vendar projekta verjetno ne bodo potrjevali pred letom 2012« (intervju, Mateja Gerjevič).

7.1.6 Širitev dejavnosti mladinskega centra

Vloga mladinskih centrov po Sloveniji, se je v zadnjih desetih letih bistveno razširila in se še vedno širi. Klubska dejavnost vedno bolj dopolnjujejo, delno pa tudi izpodrivajo, druga področja organiziranega mladinskega delovanja, pri čemer zabavni dogodki vedno bolj tonejo v ozadje. Prav zato se zdi, da to formalizacijo in institucionalizacijo mladinskih centrov, ki vodi v preusmerjanja fokusa teh institucij, najbolj občuti ravno lokalna alternativna scena, ki najpogosteje drugih prireditvenih prostorov žal nima, in je tudi zato, do tovrstnih sprememb, najbolj kritična.

Vloga mladinskega centra naj bi bila torej predvsem v spodbujanju mladih h kreativnemu delovanju, nekakšna aktivacija mladih, ki pa je, kot že rečeno, vedno manj usmerjena h

kreativnem druženju mladih in vedno bolj v smer neformalnega izobraževanja mladih, predvsem z domnevnim namenom večje socialne vključenosti mladih v družbo, kar prevedeno predvsem pomeni večjo vključenost v trg. Prav takšne so v novejšem času smernice mladinske politike tako institucij države kot institucij Evropske Unije, nad čimer se pritožujeta tako Čulerjeva kot Gerjevičeva. Usmerjanje v to smer pa zahteva od mladinskih centrov vedno večjo profesionalizacijo in institucionalizacijo centrov, ki tako po mnenju Gerjevičeve, ostajajo mladinski le še po imenu.

Mladinski center ni več tisto kar je včasih bil, se pravi, da bi mladim zagotavljal neke pogoje za njihovo delo ali pa samo za druženje, za izvajanje koncertov ali pa kaj podobnega, temveč je vloga vse širša, predvsem zaradi splošne mladinske politike v Sloveniji. Mladinska politika v nikakršni smeri več ne podpira ne prirejanja koncertov, ne kreativnega druženja mladih, na takšen na čin, da recimo barvaš, delaš grafite, imaš delavnice in podobno. Vedno bolj podpira neko politiko, ki teži k neformalnem izobraževanju in to je tudi vse, zato je težko dobiti vire financiranja za kaj drugega. To privede do tega, da so potem mladi nezadovoljni z mladinskimi centri, sploh s tistimi, ki kotirajo nekoliko više, se pravi, da pridobivajo tudi določena sredstva kje drugje, sicer se moraš praktično povsem prilagajati sredstvom, ki si jih dobil. To so strogo namenska sredstva, in kar je na voljo so razpisi Ministrstva za šolstvo, Ministrstva za kulturo ter razni evropski skladi in razpisi, recimo Mladi v akciji in podobno, in tam se je treba sredstvom povsem podrediti. Če sredstva podpirajo socialno vključenost mladih v skupnost, moraš ti na nek način zagotoviti neformalno izobraževane, kamor vključiš posameznike, in zelo težko prikažeš koncert kot način socialnega prikazovanja, ker jim je to pasé (intervju, Gerjevič).

Vse večje usmerjanje v projekte neformalnega izobraževanja mladih in vse manj koncertov in drugih družabnih aktivnosti. Prav to je v zadnjih nekaj letih najbolj zaznamovalo delovanje Mladinskega centra v Brežicah in prav to je tudi to, nad čimer se lokalna mladina najbolj pritožuje. Če je bilo obdobje prvih nekaj let po odprtju zaznamovano s koncerti in vzponom lokalne alternativne scene, je zadnjih nekaj let slika povsem drugačna. Ni koncertov, ni drugih večjih dogodkov, lokalna scena pa stagnira: edino kar je opazno so izobraževanja in izmenjave. Prav zato precej mladih meni, da Mladinski center kot institucija ne opravlja svojega dela. Razlogov za takšno stanje, pa je razen spremembe splošne mladinske politike,

ter napačnega razumevanja vloge mladinskih centrov, še kar nekaj, med drugim tudi omenjena menjava generacije.

7.1.7 Menjava generacije

Ob omenjenih težavah s spremembo mladinske politike, Čulerjeva in Gerjeviča posebej izpostavljata na težave, ki so v lokalni sceni nastopile z menjavo generacije. Kot že omenjeno, je levji delež koncertnega dogajanja v prvih nekaj letih delovanja MC-ja, prevzela predvsem manjša skupina lokalnih alternativcev, zbranih okoli skupne Dickless Tracij. Ko so ključni akterji te skupine prenehali s svojo dejavnostjo, je v Mladinskem centru nastopil koncertni mrk, ki bolj ali manj, traja še danes. Mladinski center, si je v preteklosti sicer prizadeval tudi za zaposlitev določenega kadra, ki bi bil zadolžen ravno za organizacijo koncertov in glasbenega programa, vendar se primerna oseba ni našla nobena. Ključna težava je predvsem v tem, da je organizacija koncertov predvsem stvar razvitosti posameznikove socialne mreže znotraj določene glasbene scene. Organizatorji koncertov so običajno aktivni ali pa »upokojeni« člani določene scene in imajo z glasbenim svetom lastne izkušnje. Iz tega pa potem izhajajo zveze in kontakti, na katere se organizator opira. Prav takšnega akterja pa trenutno Brežice očitno ne premorejo.

Ključna težava, ki jo izpostavljata obe predsednici zavoda, je predvsem nepripravljenost mlajše generacije na sodelovanje z Mladinskim centrom, kakršno je bilo prisotno pri predhodnih generacijah. Razloge za takšno situacijo, gre v veliki meri iskati predvsem v sami strukturi in načinu delovanja centra, ki pa se žal giblje v smeri vse večje birokratizacije in formalizacije te omenjene institucije.

7.1.8 Formalizacija in birokratizacija mladinskih centrov

Prav vse večja formalizacija in birokratizacija delovanja mladinskih centrov je očitno, v odnosu do mladine, privedla predvsem do naslednjih dveh težav: na eni strani mladinski centri zaradi formalnega in »protokolarnega« načina delovanja mlade vse bolj odbijajo, na drugi strani, pa s prevzemanjem vse širšega področja delovanja, ti centri s svojo skromno kadrovsko strukturo, vse težje opravljajo svojo dejavnost. Institucija s komaj 13 zaposlenimi, kot je to primer v MC Brežice, pač ne more pokrivati celotne mladinske sfere.

»Zdi se mi, da so mladi že v osnovi oddaljujejo od institucionaliziranih mladinskih centrov. V teh formaliziranih mladinskih centrih se namreč soočajo z kupom zakonodaje in birokracije, kar vedno zahteva določen čas in postopek. To pa se mi zdi, da je za mladega človeka, precej težo sprejemljivo, saj se mu dnevno dogaja nekaj novega. /.../ Tukaj so vse te omejitve, ki jih mladi vidijo« (intervju, Čular).

... institucionalizacija, kot formalizacija sta vsekakor oddaljila te prostore od mladih. Tudi, če sedaj pomislim nazaj na mnoge aktivnosti, pri katerih sem nekoč sama sodelovala v teh prostorih, te niso bile vse vedno najbolj po črki zakona. Denimo zakon o javnem redu in miru, zakon o javnih zbiranjih ali denimo, tedaj še neobstoječi zakon o omejevanju uporabe alkohola. Tedaj smo delovali predvsem bolj poenostavljeno. Če smo denimo želeli izvesti koncert, smo se pač dogovorili za termin, po možnosti v čim krajšem roku, poskrbeli za stvari kot je tehnična oprema, ozvočenje in promocija ter dogodek enostavno izpeljali. S kakršnim koli obveščanjem pristojnih inštitucij se ni nihče preveč ubadal, niti razmišljali nismo o tem. Ko smo protestirali, smo denimo porisali pločnike in pri tem se nismo sekirali, da gre za javne površine, ter da bi morebiti koga vprašali za dovoljenje. Preprosto smo to storili. Takšnih aktivnosti, v današnjih pogojih delovanja, sedanja direktorica Mladinskega centra, niti približno uradno več ne bi morala podpreti (intervju, Čular).

Prelaganje vse večjih odgovornosti na mladinske centre in nenehno širjenje področij delovanja, privede predvsem do manjše učinkovitosti teh institucij, saj se, namesto da bi se ukvarjali z mladimi, bolj borijo z birokracijo in uradnimi postopki. Prav zato tudi vedno manjše zanimanje določenih skupin mladih, saj so vsi postopki in procesi v Mladinskem centru Brežice vse bolj zbirokratizirani in sformalizirani, prav tako pa je prisoten cel kup zakonodaje, ki jo morajo klubi upoštevati. Vse to pa na mladega človeka ne deluje ravno vzpodbudno in motivirajoče.

Mladi, kolikor izhajam iz lastnih izkušenj, ter koliko poslušam tukajšnjo mladino, jim je bolj pomembno, da se zabavajo. Bolj jim je všeč, če si nekaj sami organizirajo, tar glavno jim je, da jim nihče ne mori. Mi pa, ko se dogovarjamo za žur, običajno začnemo z pogoji. Zunaj so lahko zadržujejo le do desete, dvanajste ure zvečer (na terasi kluba, op.a.), sicer imamo težave s policijo. Glasba ne sme biti preglasna, ker se pritožujejo

sosedje, ki nas prijavijo policiji zaradi kršitve javnega reda in miru. Po dvanajsti uri moraš iti, ker so takšni predpisi. Cel kup zakonskih omejitev. Potlej je tu SAZAS. Če imaš koncert je treba plačati SAZASU, sicer zopet sledi kazen. Če pridejo k nam je žal ful omejitev (intervju, Gerjevič).

Razen vse večje birokratizacije, pa težave v delovanju mladinskih centrov in mladinskih društev, Gerjevičeva vidi tudi v vse bolj restriktivni zakonodaji Republike Slovenije.

»Zdi se mi da prej ni bilo tako strogo. Če si imel neko društvo, si prav tako sledil nekaterim zakonom, nisi pa bil tako zavezan kot smo to sedaj mi« (intervju Gerjevič).

7.1.9 Mladinski center in politika

Eden pogostih očitkov, ki se v lokalnem okolju vseskozi pojavlja v zvezi z Mladinskim centrom Brežice, je očitek o političnosti mladinskega centra. Mnogi mladi v Brežicah vidijo mladinski center predvsem kot nekakšno podaljšano roko politike. Del teh kritik nedvomno izvira iz samega dejstva, da gre pri mladinskem centru za institucijo, ki se financira preko občine in je potemtakem že vnaprej odvisna od političnih strank. Drug razlog pa je najverjetneje posledica vstopa nekdanje direktorice Čularjeve v lokalno politiko. Danes je Čularjeva podžupanja Občine Brežice na listi stranke SDS. Samo dejstvo, da je nekdo, ki je bil nekoč na čelu Mladinskega centra, sedaj v politiki, v glavah večine mladih očitno sproža določen dvom in nezaupanje v sam Mladinski center. Pri temu verjetno ni potrebno posebej poudarjati, da Slovenska demokratska stranka načeloma ni najbolj priljubljena v alternativnih krogih, tako kot politične stranke nasploh.

Prav domnevno vpletanje politike v delovanje MC-ja naj bi bil po mnenju nekaterih lokalnih aktivistov ključni razlog, da se mnogi mladi obračajo stran od Mladinskega centra in zavračajo sodelovanje s tamkajšnjo ekipo zaposlenih, ravno obratno pa situacijo vidijo v Mladinskem centru. Kot zatrjujeta obe dosedanji predsednici zavoda je, Mladinski center Brežice v svojem delovanju, zaenkrat še precej avtonomen in neodvisen. Predvsem pa je delovanju MC Brežice naklonjeno dejstvo, da je trenutna podžupanja občine ravno njegova nekdanja (prva) predsednica, ki sicer tudi sama ostro nasprotuje kakršnem koli političnem poseganju v delovanje centra. Dobre odnose s trenutnim vodstvom občine pa potrjuje tudi sedanje vodstvo mladinskega centra.

Zdi se, da ključno dilemo predstavlja ravno odhod Patricije Čular, nekdanje upraviteljice MC-ja, v politiko, kar ji je večji del lokalne mladine precej zameril. Da je to najverjetneje glavni razlog za očitke o političnosti MC-ja, potrjuje tudi Čularjeva sama. Kot navaja, jo mnogi še vedno povezujejo z mladinskim centrom, čeprav je z mesta direktorice zavoda odstopila takoj, ko je privolila v kandidaturo na listi stranke (SDS).

Kot sem že rekla, sem s pristopom v politično stranko (SDS, op.a.) v letu 2006 podala svojo odstopno izjavo in odstopila z mesta direktorice, ker se mi zdi sporno to, da bi bil direktor neke tovrstne institucije, ki dela s tako ranljivo in predvsem vodljivo skupino, kakorkoli politično opredeljen. Zdi se mi, da bi moral biti vsak mladinski center, ne glede na obliko delovanja, prostor vseh političnih strank enakovredno, oziroma od nobene. Ko se tak prostor politično opredeli, je to sporno. Prav zato sem ob svojem vstopu v politiko odstopila z mesta direktorja, da zagotovim to neodvisnost od politike (intervju, Čular).

Glede očitkov o političnosti Čularjeva sicer navaja, da so bile prisotne že od samega začetka, čeprav do vstopa v stranko SDS sama nikoli ni bila članica nobene stranke ali liste, to pa izvira tudi iz potrebe posameznikov po tem, da ljudi politično opredelijo. Težava, ki je prav tako izpostavlja, pa je tudi dejstvo, da javne pobude brez posredništva političnih stran sploh niso mogoče.

Vem, da je Mladinski center tudi že prej, preden sem se dejansko podala v politiko, močno trpel pod to politično oznako, še posebej, ko so se sprejemale odločitve na občinskem svetu. Žal tedaj ni mogel dati pobude nihče drug kot župan ali svetnik, član politične stranke. Pri nas nimamo možnosti dajanja nikakršnih samostojnih pobud javnosti, vse gre preko političnih strank. /.../ V krogih, ki so tako ali drugače povezanih s politiko, pa je neka težnja, da te takoj politično nekam uvrstijo. Ali si SDS, ali LDS ali pa kaj drugega. Da ne sodiš k nikomur, se takim ljudem zdi kar neverjetno (intervju, Čular).

Čularjeva tudi meni, da politika, razen pri proračunu, sicer nima večjega vpliva na samo programsko strukturo Mladinskega centra.

Do sedaj še nobena stranka ni uspela politično unovčiti političnih kadrov, saj je Mladinski center vsebinsko povsem neodvisen in samostojen. Drži pa, da se letni program sprejema na petčlanskem svetu centra, člani sveta centra pa so po večini imenovani s strani predstavnikov ustanovitelja (občine, op.a.), kar pomeni, da so trije člani od petih imenovani s strani političnih strank. /.../ Vendar pa se do sedaj še ni zgodilo, da bi ti člani sveta s svojimi idejami in predlogi bistveno vplivali na delovanje Mladinskega centra. Običajno program pripravi direktor in je nato sprejet kar po nekakšnem avtomatizmu. Pravega vsebinskega vpliva na MC politika nima (intervju, Čular).

Tako kot Čularjeva, strogo apolitičnost Mladinskega centra Brežice zagovarja tudi sedanja direktorica zavoda Mateja Gerjevič, ki pa vseeno opozarja na moč občinskega sveta pri dodeljevanju sredstev.

Pri nas vse zadeve tečejo preko občinskega sveta (odobritev sredstev, op.a.) in glede nato, da občina financira tistih 30%, kolikor je do sedaj, sedaj pa niti to več ne bo, to pomeni, da smo še vedno odvisni od občinskega sveta in mu moramo predlagati tudi vse zadeve. Od njih pa ne dobivamo več sredstev, ki bi jih potrebovali za naše aktivnosti. To pomeni, da moramo stvari usmerjati bolj tržno in ne moremo, čeprav imamo tri plačilne razrede – brezplačno, za društva ter za podjetja, ne moremo prostorov oddajati povsem brezplačno. Nenazadnje je potrebno plačati vsaj čistilko in podobno, povsem osnovne stvari (intervju, Gerjevič)

Težava, ki se pojavlja vsaj na načelni ravni, je dejstvo, da so vsi mladinski centri tako ali drugače do določene stopnje običajno odvisni od lokalne politike. Ključni element, kjer lahko pride do poskusov političnega vplivanja na delovanje mladinskih centrov, je kot že večkrat poudarjeno, financiranje njihove dejavnosti, ki je vedno odvisna od volje trenutne oblasti. Mladinski centri so finančno najpogosteje vezani na sredstva, ki jim jih dodeljuje občina, pogosto pa je občina tudi lastnik prostorov, v katerih ti centri obratujejo, zato je manevrski prostor za morebitne politične mahinacije kar precejšen.

Zaradi relativne majhnosti slovenskega kulturnega prostora je zanašanje na tržne zakonitosti v kulturi precej onemogočeno, tako da vlogo »mecena« najpogosteje prevzamejo različne državne ali lokalne institucije, v zadnjih letih pa tudi institucije Evropske unije. Zaradi

finančne odvisnosti se mladinski centri in drugi podobni tovrstni prostori že v osnovi zavedajo, da gre pri tovrstnem »mecenstvu« tudi za določeno odrekanje avtonomije. V zameno za svojo pomoč, predvsem občine najpogosteje namreč terjajo svoj davek, običajno v obliki poskusov vplivanja na delovanje ter kadrovske strukturo mladinskih centrov, pri čemer je vpliv tem večji, čim večji je delež zagotovljenih javnih sredstev, ki jih zagotavlja občina. Praksa iz Brežic denimo kaže, da se občina zaradi svojega finančnega vložka, neredko obnaša rahlo despotsko oziroma lastniško. V primeru Mladinskega centra Brežice, kjer je občina v preteklosti zagotavljala slabo tretjino sredstev, naj bi se pričanju sedanje direktorice MC Brežice, Mateje Gerjevič, Pa si je zaradi svojega sofinanciranja tudi jemala pravico do kadrovske in podobnih posegov v delovanje in strukturo MC-ja, ki pa so bili k sreči več ali manj zavrjeni. MC je zaenkrat tovrstnim poskusom povečini kljuboval, kako bo v prihodnje pa je še odprto.

Reden dotok sredstev je najpogosteje vezan na proračun občin, o katerem pa odločajo mestni svetniki, pripadniki političnih strank. Prav zato niso redki poskusi vplivanja na delovanje klubov. To prakso v primeru mladinskega centra Brežice potrjuje tudi nekdanja (sedanja podžupanja Občine Brežice), kot sedanja direktorica Mladinskega centra. Obe predvsem izpostavljata politično kadrovanje, ter dojemanje Mladinskega centra, kot svoje lastnine.

»Kot rečeno, že če financirajo 30%, hočejo vse imeti. Občinski svet denimo, ko pridejo k nam, imajo najem prostorov zastoj, medtem ko morajo drugi plačevati, tudi društva. Pa imajo društva bistveno manj sredstev kot neka občina. Sedaj se mi zdi, da še ni tolikšnega pritiska, ker se lahko opiramo na Patricijo, sicer pa bi si kar lastili pravice do uporabe opreme ipd. Pogosto niti normalno ne vprašajo, ko bi kaj želeli temveč kar zahtevajo« (Intervju, Gerjevič).

Ravno zaradi tovrstnega načina financiranja in odvisnosti od sredstev občin, je deklarirana demokratičnost vodenja in upravljanja včasih lahko le mrtva črka na papirju. V primeru Mladinskega centra Brežice je relativna nevtralnost in apolitičnost centra zaenkrat še zagotovljena, kako pa bo v prihodnje, pa je težko napovedati.

7.1.10 Mladinski center Brežice in alternativna kultura

V uvodni predstavitvi Mladinskega centra Brežice, je že bilo navedeno, da so se od samega začetka delovanja centra, nanj izrazito vezale alternativne skupine mladih. Prav alternativna scena je bila tista, ki je pogoje, ki jih nudi Mladinski center, tudi prva izkoristila, prav prisotnost alternativnih skupin mladih pa se zdi, da je v prvih letih delovanja, tudi najbolj zaznamovala delovanje Mladinskega centra Brežice v očeh širše javnosti.

Eden ključnih akterjev tedanje scene ter glavni organizator koncertov v zgodnjih letih delovanja kluba je bil Tomi Ceganec - Cepo, vodja metal skupine Dickless Tracy, danes tudi vodja veleprodaje trgovine Masters of Metal. Skupaj s širšo skupino prijateljev je bil dolga leta ključna gonilna sila, ki je poganjala, tako koncertno dogajanje v Mladinskem centru, kot tudi širše dogajanje lokalne alternativne scene.

Prav zato, ker je bila alternativa kar nekaj časa precej dominantna sila v Mladinskem centru Brežice, ga tudi v tem kontekstu obravnavam kot alternativni prostor kulture. Podobno pa velja tudi za večino drugih mladinskih centrov po Sloveniji, kar potrjuje tudi Čularjeva, sicer tudi predsednica društva Mladinska Mreža (MaMa), ki v svojem intervjuju pri delovanju mladinskih centrov izpostavlja ravno vlogo alternativnih skupin. Prav tako izpostavlja dobro organiziranost in medsebojno povezanost alternativne scene, ki je po njenem mnenju, najbolje organizirana in najbolj aktivna skupina mladih. Dejstvo, da se povsod vežejo na tovrstne mladinske centre tudi alternativne skupine mladih oziroma različne subkulture in subkulturne scene, pa izvira predvsem iz dejstva, da so izven večjih mestnih središč najpogosteje prav ti centri edini prostori, ki alternativno kulturo sploh sprejemajo.

Kot prisotna pri ustvarjanju programa se nikakor ne morem strinjati, da si je alternativa prilastila ta prostor, ker se je vedno težilo k uravnoveženosti programa, je pa bil prvi prostor, ki je bil odprt do alternative. Ni bilo predsodkov. Pri nas ni bilo težava organizirati metal koncert ali pa kakršen koli drug koncert alternativne smeri. Mladinski center je sprejemal drugačnost udeležencev. Mi smo bili večkrat soočeni s pobudami, da bi posamezni gostinci prevzeli klubske prostore in pri tem je bil naš osnovni pogoj vedno enakost do vseh. Program mora biti uravnovežen za vse, pa tudi če to pomeni en petek pop koncert, naslednji pa metalski. Iz tega smo predvsem ugotovili, da lokalno okolje ni pripravljeno na kaj takega. Gostinci so vedno trobili, kako se je treba prilagajati množicam, in samo to. Prav zato je mogoče Mladinski center izstopal kot prostor alternative, ker je bil prvi, ki alternativni ni zaprl vrata, temveč jo je

sprejemal kot soakterja. Nam ni bilo nič čudnega, če nekdo pač drugače izgleda. Bolj je to problem lokalnega okolja (intervju, Čular).

Kot že omenjeno mladinski centri niso alternativni prostori per-se, pač pa jih kot takšne obravnavam zaradi navezave alternativnih skupin oziroma subkultur in subkulturnih scen na te klube. V manjših krajih po Sloveniji, v kolikor ne bi bilo mladinskih centrov, najverjetneje tudi ne bi bilo alternativne scene kot takšne. Brez določenih prostorov za delovanje pač ne gre. Redko izjemo predstavljajo denimo klubi kot je omenjena Ambasada ŠKM v Beltincih, ki deluje denimo kot skvot, vendar pa so takšne oblike precej bolj redke in manj trajne narave. Predvsem so pogosti spori, ki se nanašajo na samo lastništvo objektov oziroma na pravico do uporabe konkretnih prostorov. Prav tako je zaradi običajne neprofitne naravnosti in odsotnosti rednih virov dohodkov, delovanje takšnih klubov manj stabilno in zahteva večji osebni vložek posameznikov. Podobno kot pri mladinskih centrih, pa je tudi tu ključna komponenta delovanja prostovoljno delo posameznih akterjev in aktivistov. Prav zato se lahko hitro pojavijo težave s kontinuiteto delovanja, ko motivacija za aktivno delo v klubu denimo upade, ali pa, ko pride do odhoda ključnih akterjev oziroma do menjave generacij. Mnogi tovrstni klubi in prostori tedaj prenehajo z delovanjem.

7.2 Ambasada Štefana Kovača Marka (ŠKM) Beltinci

Ambasada Štefana Kovača Marka se nahaja na Ulici Štefana Kovača Marka 3 v Beltincih. Deluje v nekdanjih prostorih tovarne pletenin Beltinka, ki so danes v lasti občine. Gre za relativno majhen alternativen mladinski klub, v katerem potekajo pretežno underground koncerti in podobne prireditve. Klub pa prav tako služi kot prostor za vaje nekaj lokalnih glasbenih skupin, med katerimi najbolj izstopa v zadnjih letih že precej uveljavljena istoimenska zasedba Štefan Kovač Marko Banda (ŠKM Banda). Tako kot glasbena skupina nosi klub ime edinega prekmurskega narodnega heroja 2. svetovne vojne in glavnega nosilca narodnoosvobodilnega boja v Prekmurju. Uporaba partizanskega poimenovanja po besedah enega izmed glavnih akterjev kluba deluje kot provokacija na lokalno okolje. V prostorih sicer deluje tudi neodvisna založba God Bless This Mess, sicer pa je tu še studio, v katerem poteka snemanje večine lokalnih bendov. Razen Mladinskega informacijsko-kulturnega kluba (M.I.K.K.) v Murski Soboti, ki je po strukturi in načinu delovanja mladinski center, podoben tistemu v Brežicah, je Ambasada ŠKM Beltinci edini še preostali prostor alternativne kulture v celotnem Prekmurju.

7.2.1 Zgodovina Ambasade ŠKM

Zgodovina delovanja Ambasade Štefana Kovača Marka sega v obdobje med leti 1996 in 1997, ko so v prostorih sedanje Ambasade začeli z vajami nekatere lokalne glasbene skupine, zbrane predvsem okoli v alternativni sceni uveljavljenega kantavtorja Danija Kavaša, iniciatorja in idejnega vodje »projekta«Ambasada. Prav on je bil tudi prvi, ki je v drugi polovici 90. let prejšnjega stoletja začel v teh prostorih organizirati prve koncerte. Ko so za zadevo izvedele lokalne oblasti, so se seveda pojavile težave.

Ker skupina mladih ni želela prostovoljno opustiti prostorov sedanje Ambasade, se je okoli leta 2000 postopoma pojavila ideja o oblikovanju mladinskega kluba oziroma mladinskega centra v istih prostorih, ki ji je bila lokalna mladina seveda naklonjena. Žal pa se je, kot navajajo tedanji akterji scene, zadeva bolj kot v smer ustanovitve mladinskega centra sprevrgla v poskus podreditve omenjene skupine mladih aktivistov. Mladinski center je bil

nato odprt leta 2001, ekipa mladih, ki je že prej uporabljala navedene prostore, pa je bila pri sami obnovi in preureditvi prostorov najbolj aktivna. Prav zato skupina mladih, ki je tu delovala že prej, prostorov tudi v prihodnje ni nameravala prepustiti občini. Spori med skupino mladih in občino so se nato odvijali kar nekaj časa, sam mladinski center pa kljub otvoritvi nikoli ni prav zaživel. Ker projekt mladinskega centra ni bil uspešen, se je občina odločila za zaprtje prostorov in izgon mladih iz njih. Ključna napaka, ki jo je občina pri tem storila je bila ta, da je v stavbo zaklenila tudi osebno lastnino glasbenih skupin, ki so tam vadile, skupaj s kitarami, ojačevalci in večino preostale tehnike. Ker je bilo to s strani občine nelegalno, saj je šlo za odtujitev osebne lastnine, pa so mladi kaj hitro zagrozili s prijavo na policijo. Prav ta incident pa je bil tudi ključen povod za samo zasedbo prostorov in ustanovitve skvota. Skupine, ki so delovale v teh prostorih, so načrtovale protestno akcijo, ki je bila načrtno močno medijsko podprta in kjer bi javno ponižali občino pred kamerami in tiskom. Načrt je bil, da bi v trenutku, ko bi upravitelj odklenil prostore, da bi jim vrnili opremo in instrumente, sprožili alarm in nepreklicno razglasili zasedbo prostorov. To naj bi se zgodilo pred očmi medijev, ki so sicer res prišli v večjem številu, vendar se je načrt sfizil, saj se upravitelju stavbe ni ljubilo sestati na kraju dogodka, temveč so morali aktivisti po ključeh k njemu. Samo ponižanje občine tako sicer ni uspelo kot načrtovano, se pa je vseeno zgodilo vse ostalo, kar je bilo načrtovano. Leta 2000 je bil tako razglašen skvot, razglasitev pa so spremljale večdnevne manifestacije s koncerti, kulturnim programom in podobnim. Podpora drugih klubov in mladinskih centrov, še posebej M.I.K.K.-a v Murski Soboti, kot navaja Ivor Knafelj, eden od iniciatorjev dogodka, je bila tedaj precej velika. Od tedaj pa do danes je v smislu statusa kluba ostalo bolj ali manj vse na istem in nespremenjeno. Občina je sicer akcijo poskusila zatreti in zahtevala izselitev iz občinskih prostorov, pri čemer se je sklicevala predvsem na argument, češ da prostori niso bili tehnično prevzeti, kar pa omenjena skupina mladih vseskozi zavrača. Utemeljitev, da tehničnega prevzema ni bilo, zanikajo predvsem z dejstvom, da je bil pred tem uradno odprt MC, in da je torej tehnični prevzem moral biti opravljen. Ker občina ni imela drugih argumentov, hkrati pa zasedba ni predstavljala takšnega problema ali stroška, da bi se splačalo aktivneje pristopati k izselitvi, je občina obstoječe stanje enostavno sprejela in se z njim bolj ali manj sprijaznila. Kot navajajo tamkajšnji aktivisti, se sicer vsake toliko še pojavljajo različne pobude o zaprtju Ambasade, vseeno pa se zdi, da je Ambasado večina vendar le sprejela. Lahko bi sklepali, da nekateri občinski veljaki Ambasado po tihem podpirajo, ali pa nimajo volje, da bi se s primerom konkretnije ukvarjali. Zaradi relativno uspešnega in neproblematičnega delovanja, se zdi, da občina vse težje najde argumente proti obstoju kluba.

7.2.2 *Struktura in organizacija kluba*

Ambasada Štefana Kovača Marka, kot že omenjeno, v osnovi deluje kot skvot. Sam klub kot takšen namreč uradno sploh ne obstaja, pravno-formalno obstajata zgolj dve društvi, ki v teh prostorih delujeta in z njimi upravljata. Gre torej za bolj ali manj klasično zasedbo praznih prostorov s strani kulturno-umetniške skupine, ki objekt sedaj uporablja kot javni prostor, namenjen predvsem druženju in ustvarjanju mladih. Društvi, ki v prostorih Ambasade delujeta, sta Društvo za razvoj elitne kulture (D.R.E.K.) ter Društvo iniciative mladih (D.I.M.), pri čemer je trenutno aktivno zgolj slednje, ki je tudi glavni upravitelj prostorov Ambasade. Društvo sestavljajo predvsem mladi iz Beltincev in okoliških krajev, gre pa pretežno za pripadnike lokalne alternativne scene.

Kot že rečeno, gre v primeru Ambasade ŠKM za skvot, kar torej nakazuje na ilegalno zasedbo prostora, ki se je začela leta 2001, z razglasitvijo zasedbe in ustanovitve skvota. Takšno obliko delovanja so po pričanju članov društva narekovali predvsem spori z občino o uporabi prostorov v mladinske namene. Ambasada v pravnem kontekstu torej ne obstaja, kar obstaja, je zgolj društvo, ki v prostorih deluje. Kljub formalnemu obstoju društva in dejstvu, da Ambasada ŠKM kot prostor pravno-formalno ne obstaja, se člani društva bolj kot člani Društva iniciative mladih opredeljujejo kot člani Ambasade. Kot navajajo ključni udeleženci scene v svojih intervjujih, je društvo bolj mrtva črka na papirju, sama ustanovitev društva pa zgolj posledica razmer. Društvo, ki je sicer uradno nosilec dogajanja v skvotu, se pri delovanju Ambasade ne posveča prav velike pozornosti, govori se predvsem o Ambasadi. Društvo je zgolj nekakšen nadomestek za legalizacijo kluba oz. nekakšna posredna formalizacija skvota preko društva. Ko govorimo torej o društvu D.I.M., v bistvu govorimo o Ambasadi Štefana Kovača Marka, čeprav klub uradno vodi društvo.

Ambasada kot takšna ne obstaja, seveda obstaja, vendar ne uradno. Društva obstajajo uradno, vendar dejansko ne obstajajo. In potlej se išče nekakšno ravnotežje med tem. /.../ Klub je v veliki meri freelancerski. Je več ljudi, ki prevzemajo organizacijo. Se pravi, da urejajo organizacijo in program, ki se tu izvaja, ter zagotavljajo, da se vse izpelje kot treba. Sicer pa obstaja tudi določena baza »delavcev«, ki radi pomagajo in tako poskrbijo za dela v šanku, pobiranje vstopnine, pomoč pri ozvočenju in podobno... (intervju, Koren).

7.2.3 Društvo iniciative mladih (D.I.M.)

Društvo iniciative mladih je bilo ustanovljeno v Beltincih dne 8. 12. 2000, na podlagi 8. in 9. člena zakona o društvih (Ur. List RS, številki 60/95 in 89/99). Delovanje društva ureja statut, ki med drugim opredeljuje tudi vlogo, poslanstvo ter organizacijo društva.

Vloga društva je opredeljena v prvem členu statuta, kjer navaja:

Društvo iniciative mladih je društvo, ki si prizadeva razvijati najrazličnejše oblike kritičnega mišljenja.

Društvo je kulturno-umetniško društvo, ki s svojim delovanjem želi dvigniti kakovost kulturno družabnega življenja.

Deluje kot samostojno društvo s ciljem humanizacije družbe, zaščite marginalnih skupin, razvija, vzpodbuja, organizira, ustvarja, usklajuje in zadovoljuje interese in ustvarjalna hotenja njenih članov (Statut Društva iniciative mladih, 1)

Cilj društva, ki je opredeljen v tretjem členu statuta, je:

...priskrbeti mladim čim boljši, zanimivejši in njim primeren delovni prostor, ki bi ga nujno potrebovali v našem okolju. Cilj je tudi osveščanje mladih in njihova vključitev v evropske oz. svetovne trende ustvarjanja, vključevanja v kulturne dejavnosti, učenja novih praks, itd. Prav tako nam je cilj izoblikovanje sožitne skupnosti z ostalimi elementi družbe, z enakovrednimi pravicami in privilegiji.

»Društvo uresničuje svoje cilje s tem, da:

- spodbuja mlade k udeleževanju v kulturi;*
- organizira javne tribune, tiskovne konference, scensko kulturne in ostale prireditve s spremljajočimi dejavnostmi;*

- se zavzema za pravice in delo z ljudmi s posebnimi potrebami in marginaliziranimi družbenimi skupinami;
- vsestransko pomaga mladim ustvarjalcem (slikarji, pesniki, glasbeniki, kulturniki, kritiki) pri uresničevanju svojih zamisli;
- daje pobude za spremembe in poskuša vplivati na pripravo zakonodaje ter drugih sistemskih rešitev v zvezi z možnostmi, ki jih imajo robne skupine in mladi v družbi;
- organizira različne oblike izobraževanja (likovne delavnice, fotografija, film ...) za svoje člane;
- izdaja informativno gradivo in publikacije (revije, mesečniki, brošure) v skladu z veljavnimi pravili;
- sodeluje s sorodnimi organizacijami doma in v tujini«

Kot že omenjeno, je vloga društva pri izvajanju programa Ambasade bistveno manjša, kot se zdi. Društvo je sicer uradno tisto, ki upravlja s prostori Ambasade, vendar pa se v društvu, tako kot v Ambasadi, ne menijo preveč strogo za samo članstvo in statut. Delovanje v Ambasadi ni dejansko vezano na to, ali je posameznik član društva, temveč bolj na njegovo pripravljenost za sodelovanje. Društvo v bistvu predstavlja zgolj nekakšno javno opredelitev vloge in namena Ambasade Štefana Kovača Marka. Kot opozarjajo člani društva, pa je takšno stanje v prihodnje bistveno bolj vprašljivo, saj zaostrovanje nacionalne zakonodaje na področju delovanja društev narekuje vse bolj ostre pogoje za delovanje društev, s čimer se društvom jemlje velik del manevrskega prostora za njihovo delovanje. Po novem naj bi šla zakonodaja predvsem v smer večjega nadzora nad delovanjem društev ter v smeri večjega nadzora nad porabo njihovih sredstev, kar pa bi pomenilo precej velike spremembe v načinu delovanja društva oziroma kluba.

7.2.4 Delovanja kluba

Kot že omenjeno, je ključni akter dogajanja v Ambasadi društvo D.I.M., čigar člani tudi skrbijo za same prostore kluba. Večino članov predstavljajo predvsem mladi iz Beltincev, med katerimi še najbolj izstopajo člani glasbene zasedbe Štefan Kovač Marko Banda (v nadaljevanju ŠKM Banda), ki tako kot mnoge druge skupine, ta prostor uporabljajo tudi za vaje.

Sam način delovanja, temelji predvsem na neformalnih odnosih, samoiniciativi in prostovoljnem delu. Ambasada v osnovi predstavlja ilegalen klub, ki ima svoja vrata običajno odprta, predvsem ob posameznih dogodkih. V klubu ob vajah glasbenih skupin potekajo tudi snemanja večine lokalnih bendov, kar nakazuje tudi na vlogo Ambasade Štefana Kovača Marka v svojem širšem okolju.

Kako Ambasada ŠKM v praksi deluje, pojasnjuje Iztok Koren takole:

Klub je v veliki meri freelancerski. Je več ljudi, ki prevzemajo organizacijo. Se pravi, da urejajo organizirajo in urejajo program, ki se tu izvaja, ter zagotavljajo, da se vse izpelje kot treba. Sicer pa obstaja tudi določena baza »delavcev«, ki radi pomagajo in tako poskrbijo za dela v šanku, pobiranje vstopnine, pomoč pri ozvočenju in podobno na dan dogodka. /.../ V klubu deluje nekaj organizatorjev, ter širša baza delavcev. Tako se je to do sedaj izoblikovalo. /.../ ... sami pobudniki dogajanja v tem prostoru so se skozi čas nekoliko menjali, oziroma so se posamezniki nekoliko umaknili in se ponovno vračali in podobno. /.../ V bistvu vse nekako poteka samo po sebi, do neke mere. Tega se vsi zavedamo in to se nam zdi tudi najbolj zanimivo. Vsakdo želi biti prisoten, da stvar teče sama po sebi. Vendar pa je to lahko tudi slabo, če vse teče samo po sebi (intervju, Koren).

Takšni razlagi se pridružuje tudi Ivor Knafelj, ki o načinu delovanja sicer meni, da:

»Ker gre za skvot kot takšen, so tudi pravila nekoliko bolj ohlapna. Ne moreš se radikalno držati nekakšnih pravil, ker potlej to več ni to. Zamišljeno je kot nekakšna skupnost, ali kako bi temu rekel ... Vsakdo lahko pride avtonomno početi stvari, ki jih želi, vendar mora zanje tudi odgovarjati. Programsko pa: vsak organizator koncertov pač dela svojo stvar. V glavnem je to alternativna kultura. Nič komerciale« (intervju, Knafelj).

Organizacija programa poteka torej predvsem na podlagi samoorganizacije in samoiniciativne mladih, ki delujejo v Ambasadi ŠKM. Ustvarjanje programa je stvar posameznih organizatorjev, pri izvedbi pa običajno sodeluje še širša mreža podpornikov, ki so povečini sicer tudi obiskovalci teh prostorov. Struktura delovanja je sicer formalizirana, ko gre za Društvo iniciative mladih, ne pa tudi, ko gre za Ambasado Štefana Kovača Marka, ki uradno

kot rečeno sploh ne obstaja. Delovanje ambasade je torej povsem odvisno od iniciative in volje mladih, ki v teh prostorih delujejo.

7.2.5 Programske usmeritve kluba

Programsko je Ambasada Štefana Kovača Marka usmerjena predvsem na področje alternativne glasbe, pri čemur se v klubu trudijo, da se ne bi omejevali zgolj na določeno glasbeno zvrst ali žanr, temveč poskušajo pokrivati čim širši spekter glasbene produkcije. Ključno pogoj je le, da ne gre za komercialno obliko glasbe.

Težimo k temu, da bi delali čim bolj raznolik program, vendar to vseeno ne pomeni Eurovizijo in noise koncerte. Glede na prostor kjer živimo, vas, in klima, ki jo lahko ta vas pusti na posamezniku, se trudimo delati stvari, ki so nekaj povsem izven tega, izven te klime, ki se ustvarja v tej vasi /.../ Scena mora sama po sebi živeti. Tukaj imamo prostor, s čimer so dane različne možnosti za delovanje, vprašanje pa je, če ljudje v tem vidijo smisel oziroma so pripravljeni ustvarjati nekaj, kar ni glasba za veselico ali poroko, oziroma glasbo za zaslužek in slavo, temveč zaradi glasbe. Dela se produkt, ne pa da je produkt namenjen zgolj zaslužku. Dela se zaradi osebnega zadovoljstva. Te možnosti so tukaj dane, vendar pa so tako ali tako prisotni močni predsodki (intervju, Koren).

Ambasada se v svojem programu predvsem poskuša ločevati od ostalih klubov in lokalov v okolici, ki so pretežno tržno usmerjeni in se naslanjajo predvsem na popularno kulturo množic. Ambasada, kot opozarjajo njeni upravitelji in aktivisti, je razen Mladinskega informacijsko kulturnega kluba v Murski Soboti, edini delujoči prostor v celotnem Prekmurju, kjer svoje mesto najde tudi alternativna kultura. Kot navaja eden od začetnih protagonistov lokalne cene, Igor Knafelj, je namen ambasade predvsem v nudenju nekakšne alternative mladim.

»Poskušamo senzibilizirati okolico, da bo začela sprejemati te odklone, ki v bistvu sploh niso odkloni, so povsem normalna stvar. Obstaja nešteto okusov, Ambasada poskuša ponuditi vse. Kaj ponujajo ostali, gostilne in podobno, pa vemo, kapital je sveta vladar« (intervju, Knafelj).

7.2.6 *Financiranje*

Za razliko od mladinskih centrov, Ambasada Štefana Kovača Marka v Beltincih, ni javni zavod, zaradi česar se tudi ne financira iz virov javnih sredstev. Ambasada je v svojih finančah povsem avtonomna in neodvisna, sredstva za delovanje kluba, pa prihajajo pretežno iz same dejavnosti kluba in zaslужka, ki ga iztržijo. Ključni vir dohodka predstavljata predvsem denar zaslužen s pobiranjem vstopnine na koncertih, nekaj pa prispeva prodaja pijače v šanku, za kar klub sicer nima dovoljenja. Nekaj sredstev pa se sicer nabere tudi s pobiranjem članarine Društva iniciative mladih, kar pa zaradi nedoslednosti pri pobiranju članarine, ni ravno veliko. Levji delež dejavnosti temelji predvsem na prostovoljnem delu lokalnih aktivistov in drugih mladih, ki so tako ali drugače zainteresirani za sodelovanje, ter na samoprispevkih tamkaj delujočih aktivistov Ambasade.

Tudi odločitev aktivistov, da se registrirajo kot društvo, je delno povezana s sredstvi. Takšna oblika delovanja jim predvsem omogoča, da se potegujejo na raznih razpisih za pridobitev javnih sredstev, kar pa je ob obilici društev, ki se za ta sredstva potegujejo, seveda precej oteženo.

»Poskušamo se prijaviti na kakšen razpis, da dobimo kakšen denar. Do sedaj smo bili uspešni samo v tem, da smo pridobili denar za osnovna sredstva; se pravi ozvočenje in podobno, ter za WC. Občina nas ne sofinancira, tako da smo odvisni predvsem od lastnega truda. Vstopnina se pobira za bende, sicer pa...« (intervju, Knafelj)

7.2.7 *Odnos z lokalnim okoljem*

Težave, s katerimi se sooča Ambasada ŠKM v Beltincih, so v marsičem podobne tistim, s katerimi se sooča večina mladinskih klubov in centrov po Sloveniji. Predvsem gre za številne negativne predsodke, tako ali drugače povezane z mladino, še posebej, ko gre za mladinske subkulture ali subkulturne scene. Alternativa se tako v Sloveniji kot drugod sooča predvsem s predsodki nar račun svojega drugačnega izgleda, zaradi domnevnih povezav z drogami in podobno. Prav s takimi očitki se sooča tudi Ambasada Štefana Kovača Marka Beltinci. Zdi se,

da manjka določena senzibilizacija javnosti glede tovrstnih pojavov, saj je v veliki meri ključni problem, ki se zdi vseskozi prisoten v Sloveniji, pomanjkanje poznavanja in razumevanja mladinskih alternativnih subkultur in subkulturnih scen. V mnogih pogledih se starejšim generacijam še vedno zdijo kot tujek. Subkulture in subkulturne scene v manjših krajih po Slovenji mnogi še vedno vidijo pretežno kot delikventne skupine, ki se jih je potrebno izogibati in predstavljajo nekakšno grožnjo okolju (takšen pogled je bil značilen na Zahodu predvsem v prvih dveh desetletjih po drugi svetovni vojni). V veliki meri izhaja to predvsem iz določene ruralne oziroma malomeščanske mentalitete, ki prežema večino manjših slovenskih krajev. Drug razlog za tovrstno dojemanje mladinskih subkultur in subkulturnih scen pa izhaja tudi iz demografske podobe naše države. Povprečna starost v Republiki Sloveniji se giblje okoli štirideset let, mladi pa predstavljajo vedno manjši delež populacije. Prav iz tega sicer izhajajo tudi mnoge druge težave, s katerimi se soočajo mladi in zaradi česar se zdi, da imajo mladi vedno manjšo besedo in pomen v slovenski družbi

Med konkretnimi težavami, s katerimi se je soočala Ambasada ŠKM v preteklosti, so na začetku, razen zapletov z občino v zvezi z uporabo prostorov, delovanje zaznamovali predvsem konflikti z lokalnimi cerkvenimi avtoritetami. Na izredno močno vlogo (katoliške) cerkve opozarjata v svojih intervjujih tudi dva pomembnejša protagonista Ambasade ŠKM, Ivor Knafelj in Iztok Koren. Oba predvsem izpostavljata nestrpen odnos lokalnega cerkvenega glasila, ki je odkrito nasprotoval delovanju kluba, tamkajšnje mlade pa naj bi pogosto prikazoval v izrazito negativni luči. Prav to žigosanje Ambasade in njenih akterjev, pa je po navedbah sogovornikov, imelo tudi negativne posledice za posameznike, ki so klub vodili.

»Osemdeset odstotkov ljudi tukaj nedvomno hodi k maši in ima stik s to institucijo, cerkvijo. In če se ti pojavljaš v župnijskem glasilu in te tam župnik oblati, ima to močan vpliv, vsaj za nekaj časa. To nedvomno. /.../ Mnogi potencialni uporabniki so že vnaprej soočeni z negativnimi podobami tega prostora. Narkomanija, satanizem: to je bilo v začetku, vendar se vedno nekaj najde. Ljudje pač morajo imeti sovražnike« (intervju, Koren).

»Vatikan v malem je tukaj. Cerkev je še precej močna in ljudje so nanjo navezani. Prej, ko je še deloval krajevni cerkveni mesečnik, smo bili skoraj vsak mesec prikazani kot satan in podobno. Halo, kaj za vruga smo si mislili? /.../ Tega nismo razumeli. Mladi so dobivali

»house arrest« zaradi obiskovanja Ambasade, hkrati pa je bilo zapijanje v lokalnem disku povsem sprejemljivo. Tako to je» (intervju, Knafelj).

Izrazita gonja lokalnega cerkvenega establišmenta, kot jo opisujeta člana ekipe Ambasade, se je z leti precej omehčala, ključno za to pa se zdi predvsem kontinuiteta delovanja kluba.

To se je ... čutilo na začetku, potem pa se je vse skupaj nekoliko poleglo in ker se vztrajno oklepamo tega prostora, je tu še vedno ta status quo, ki pa se že vleče v nedogled. In prav to v bistvu odgovarja vsem najbolje. Mi se organiziramo povsem po svoje, oni pa nimajo z nami toliko težav, da bi se morali ukvarjati z nami. V bistvu je to mir sedanjosti, kajti vsake toliko se pojavi nekakšno razburkano morje. /.../ V desetih letih delovanja Ambasade se je ta odnos močno spreminjal. Ob začetku delovanja je bil odpor širše okolice dosti bolj občuten kot sedaj. Najverjetneje zaradi kontinuitete delovanja. Ljudje so se navadili, da to pač tukaj je (intervju, Koren).

7.3 Mladinski center Brežice in Ambasade Štefana Kovača Marka Beltinci - medsebojna primerjava

Pri medsebojni primerjavi Ambasade Štefana Kovača Marka in Mladinskega centra se bom osredotočal predvsem na razlike in podobnosti med omenjenima prostoroma. Oba prostora imata v svojem načinu delovanja namreč mnoge skupne točke, kot je denimo prisotnost alternativne scene, po drugi strani pa sta si tudi precej različna. Prav organizacija in način delovanja posameznega mladinskega prostora sta tista elementa, kjer je očitno opazna največja razlika med Ambasado ŠKM in Mladinskim centrom Brežice.

7.3.1 Organizacija in način delovanja

Najbolj očitna razlika med omenjenima prostoroma je predvsem v nasprotujočem si konceptu delovanja. Na eni strani se soočamo z institucionalizirano obliko delovanja, na drugi pa z neformalnim pristopom k organiziranju mladih. Organizacija Ambasade sicer vključuje določeno stopnjo formalizacije, vendar je ta zgolj posledica načina delovanja slovenskega kulturnega prostora, kjer je registracija kot društvo precej običajna praksa. Društvo iniciative mladih, ki deluje v prostorih Ambasade in z njimi upravlja, je predvsem nekakšna formalizacija dejavnosti kluba preko registracije društva, prav tako pa tak način organiziranja omogoča tudi prijavljanje na posamezne razpise za dodeljevanje javnih sredstev. Sam klub Ambasada ŠKM sicer deluje kot skvot, kar pomeni, da gre za klasično zasedbo prostorov, ki jih tamkajšnja alternativna mladina uporablja v kulturno-umetniške namene. Sam koncept skvota pa je že v osnovi obsojen na konflikt z lastniki zasedenih poslopij, kar je še toliko bolj izrazito v malih okoljih, kjer je koncept skvotiranja običajno nekaj tujega.

Po drugi strani gre pri Mladinskem centru Brežice za javni zavod, ki ga je ustanovila občina skupaj s pobudo lokalne mladinske iniciative. Ker gre za javno institucijo, sam obstoj Mladinskega centra ni vprašljiv in je kontinuiteta same institucije zagotovljena. Gre predvsem za institucijo, ki je v svojem proračunu vezana na institucije oblasti, kar Mladinski center Brežice, kot druge podobne javne zavode, do neke mere postavlja v nekoliko neroden položaj. Dejstvo, da nekdo drug določa o dodelitvi sredstev, postavlja institucijo v pozicijo delne

odvisnosti. Finančna odvisnost Mladinskega centra Brežice od občinskega sveta, ki ga vodijo politične stranke, narekuje situacijo, ko je manevrskega prostora za poskuse političnega vplivanja kar precej.

7.3.2 Finance in avtonomija delovanja

Če izhajam iz obravnavanih dveh primerov in pričevanj vodstev obeh klubov, se noben od njiju ne sooča s težavami poseganja v avtonomijo delovanja. V primeru Ambasade se sicer občasno pojavljajo konflikti z občino, ki je lastnica prostorov kluba, sicer pa je delovanje Ambasade povsem neodvisno in samostojno.

Oba kluba se soočata z določenimi finančnimi težavami, kar pa je značilnost večine klubov in društev pri nas. V Mladinskem centru Brežice predvsem opozarjajo, da je način financiranja mladinskih centrov nekoliko neprimeren, saj so centri pogosto izpostavljeni različnim političnim pritiskom in apetitom. Kot opozarja Mateja Gerjevič, je težava pri financiranju mladinskih centrov predvsem v tem, da ne obstaja zakonodaja, ki bi obvezovala lokalne oblasti k sofinanciranju mladinskih dejavnosti. Delovanje mladinskih centrov je v mnogih občinah po Sloveniji še vedno obravnavano predvsem kot nepotreben strošek, na kar v svojem intervjuju opozarja tudi podžupanja Občine Brežice, Patricija Čular.

Mladinski center Brežice se kot javni zavod, ki ga je soustanovila občina, delno financira iz občinskega proračuna, delno pa sredstva črpa iz različnih razpisov institucij države ter Evropske unije. Dejstvo, da gre v omenjenem primeru za javno institucijo, ki ima zagotovljen dotok vsaj osnovnih sredstev za delovanja, MC Brežice postavlja v finančno nekoliko ugodnejši položaj kot Ambasado. Reden dotok sredstev lažje omogoča predvsem kontinuiteto delovanja kluba, saj so zagotovljena vsaj osnovna sredstva za delovanje. Bolj pa je stvar vprašljiva, ko se pojavi vprašanje avtonomije in neodvisnosti od institucij oblasti.

Ključni problemi za nemoteno in svobodno kulturno umetniško delovanje predstavljajo poskusi vplivanja na delovanje mladinskih centrov ter poskusi vpletanja politike v njihove programske vsebine. Pogosti so tudi ideološki spori med lokalnimi oblastmi in uporabniki kulturnih prostorov, ki se zavzemajo za večjo avtonomijo centrov in drugih podobnih prostorov. Težava pa je tudi v tem, da si avtonomijo vsaka stran pogosto razlaga po svoje.

Zaradi relativno veliko interesentov za denarno pomoč na področju kulture je dotok sredstev vezan tudi na presojo o prioritetah, kjer o kulturnih zadevah prepogosto odločajo za ta vprašanja popolnoma nekompetentni ljudje, ki le malo vedo o kulturi, kaj šele o alternativni kulturi. Prav tako gre ponovno za konflikt med generacij, saj je generacija odraslih tista, ki odloča o finančnih sredstvih, mladina pa le ena izmed družbenih skupin, ki se za sredstva potegujejo.

Za razliko od mladinskih centrov je Ambasada Štefana Kovača Marka v Beltincih, kot že omenjeno, finančno povsem avtonomna. Sredstva za delovanje prihajajo predvsem iz lastnih virov, kar pretežno predstavljajo zaslužki od koncertov in drugih prireditev, preostalo pa je v glavnem stvar prostovoljnega dela in samoangažiranja posameznikov, ki tam delujejo. Ker ni zunanjega vira financiranja, tudi ni možnosti zunanjega vpliva na dodeljevanje financ, kar je nedvomno velika prednost pri avtonomiji kluba. Ključni problem, ki iz tega izhaja, pa je predvsem pomanjkanje rednega dotoka sredstev, kar pogosto zavira ali celo onemogoča posamezne aktivnosti ali dogodke. Kljub odsotnosti rednega vira dohodkov pa Ambasada ŠKM vseeno nekako uspeva ohraniti kontinuiteto svojega programa in delovanja. Zaradi pomanjkanja sredstev pogosto sicer nastopajo posamezna obdobja, ko število dogodkov nekoliko upade, vendar je delovanje bolj ali manj redno in stabilno. Strah, ki ga za prihodnost izražajo starejši člani ekipe Ambasade, je predvsem strah pred menjavo generacije.

7.3.3 Menjava generacije

Kot navaja Iztok Koren, eden starejših aktivistov v teh prostorih, se je generaciji prvotnih aktivistov sicer pridružila mlajša populacija, vendar pa še ni prišlo do prave menjave generacij, saj so prvotni aktivisti še vedno prisotni. Koren izraža predvsem skrb, kaj bo, ko se bo pojavila neka povsem nova generacija, ki s prvo generacijo Ambasade nima nikakršnih povezav. Vprašanje je namreč, ali bodo ti mladi nadaljevali tradicijo Ambasade tudi v prihodnje. Če bi pri generacijah, ki prihajajo, motivacija za delovanje v Ambasadi izginila, bi lahko izginil tudi prostor kot tak.

S težavami z menjavo generacij se soočajo tudi v Mladinskem centru Brežice, kje je menjava najbolj prizadela program MC-ja, ne pa seveda tudi njegovega obstoja. Ključna težava, s katero se soočajo ob nedavni menjavi generacije mladih, je odhod nekaterih nekdanjih

ključnih protagonistov scene, ki so bili tudi motor lokalnega koncertnega dogajanja. Podobno kot v Beltincih je tudi v Brežicah za večino koncertnega dogajanja zaslužna omejena skupina mladih. Običajno je šlo pri organizaciji koncertov vedno za iste ljudi. Ključna je bila predvsem glasbena skupina Dickless Tracy in njen vodja Tomi Capanec – Cepo, ki je skoraj sam poganjal praktično celotno lokalno alternativno sceno, predvsem pa organizacijo koncertov. Ko so Cepo in njegova družina začeli zapuščati lokalno sceno in okolje, je to ključno zaznamovalo dogajanje v lokalni alternativni sceni, saj je koncertna dejavnost močno upadla oziroma skoraj zamrla. Odhod ključnih organizatorjev koncertnega programa je močno zaznamoval program Mladinskega centra, Mladinski center sam pa tega vakuuma pomanjkanja dogajanja sam ni znal ustrezno zapolniti. Organizacija alternativnih koncertov je predvsem stvar posameznikove vpletenosti v širšo sceno in je vezana po večini pretežno na neformalne stike in sodelovanje. Prav zato je organizacijo tovrstnih koncertov težko institucionalizirati in profesionalizirati, kot bi si to morebiti želeli v Mladinskem centru. Glede na plodnost sodelovanja z lokalno mladino v preteklosti direktorica Mladinskega centra trenutno toži predvsem nad pomanjkanjem pripravljenosti mladih za sodelovanje. Delno to izvira seveda iz dejstva, da mlajša generacija prostore mladinskega centra dojema drugače kot tista starejša, ki je z njimi odraščala dlje časa. Druga težava, na katero je treba opozoriti, pa je vse večja formalizacija in birokratizacija institucij, kot je Mladinski center Brežice.

7.3.4 Formalizacija in birokratizacija mladinskih centrov in mladinske politike

Sama formalizacija in birokratizacija mladinskih centrov v veliki meri delujeta ravno kontraproduktivno, saj mlade vedno bolj oddaljujejo od tovrstnih institucij. S tem se strinjata tudi nekdanja in sedanja upraviteljica MC Brežice ter nekateri predstavniki lokalne scene, ki se pritožujejo predvsem nad številnimi predpisi in prepovedmi, s katerimi se soočajo pri svojem sodelovanju z Mladinskim centrom. Vodstvo Mladinskega centra pa za to med drugim krivi tudi vse bolj restriktivno zakonodajo, pa tudi preusmeritev fokusa mladinske politike. Mladinska politika v Sloveniji, tako kot v celotni Evropski uniji, namreč vse manj podpira druženje in ustvarjanje mladih, koncerte in podobno, temveč se vse bolj usmerja v različne projekte mednarodnih izmenjav in neformalnega izobraževanja. Prav po tej poti se giblje tudi Mladinski center Brežice, ki tako vse manj energije in sredstev usmerja v kulturne in družabne aktivnosti mladih, in vse bolj postaja, kot v svojem intervjuju navaja sedanja

direktorica Mateja Gerjevič, mladinski le še po imenu. Prav v tem pa mnogi lokalni mladi vidijo še en razlog za pomanjkanje dogajanja v Mladinskem centru.

Za razliko od mladinskih centrov pri Ambasadi Štefana Kovača Marka Beltinci ne gre za javno institucijo in potemtakem ni vezana na nikakršne direktive ali usmeritve države ali evropskih institucij, saj njeno politiko delovanja določajo protagonisti sami. Ker je Ambasada v prvi vrsti mišljena kot neformalna oblika druženja, ni vezana na nikakršno mladinsko politiko ali kaj podobnega. Programsko je Ambasada zastavljena precej ožje kot mladinski centri, ki so po zakonu dolžni pokrivati tudi druga področja mladinskega delovanja, in je omejena predvsem na dejavnost koncertnega kluba in prostora za vaje. Ker je delovanje Ambasade ŠKM omejeno na manjše število področij, se tem področjem lahko tudi bolj posvetijo, medtem ko ima v primeru Mladinskega centra Brežice širitev področij delovanja predvsem negativne posledice za delovanje kluba. Klubska dejavnost postaja vse manj pomemben element dejavnosti Mladinskega centra, namenja pa se ji tudi vse manj denarja.

Predvsem ko gre za alternativni del mladine, ki razen mladinskih centrov in podobnih javnih prostorov v manjših slovenskih krajih drugih prostorov za svoje delovanje praktično nima, se je treba zavedati, da takšen trend v delovanju mladinskih centrov, vsaj za alternativni del mladine, ne obeta nič dobrega. Prav zato se zdi, da bodo formalizirani mladinski centri vse manj sposobni opravljati funkcijo mladinskega kluba, kjer naj bi program sooblikovali mladi, saj bodo zaradi vse večje birokratizacije in institucionalizacije odnosov in procesov delovanja mladim vedno manj zanimivi. Nenazadnje mladini, ki si želi zabave, kot alternativo ponujajo neformalno izobraževanje.

Ambasada Štefana Kovača Marka za razliko od Mladinskega centra Brežice zaradi svoje neformalne strukture nima težav z oddaljevanjem od mladine. Tako za program, kot za prostore skrbijo namreč tudi mladi sami, struktura delovanja pa je zelo fluidna, tako da omogoča takojšnjo adaptacijo na nastajajoče se razmere. Ambasada ŠKM sicer programsko tudi ni tako široko zastavljena kot programi mladinskih centrov, še posebej Mladinskega centra Brežice, enega največjih in najbolj kompleksnih primerov mladinskih centrov pri nas. Dejavnost slednjega je namreč zastavljena izrazito široko in zajema številna področja, struktura pa deluje kompleksno in po birokratskih načelih, medtem ko je Ambasada bistveno bolj »primitivna oblika« mladinskega kluba, ki je funkcijsko precej bolj omejen. Ambasada je prostor, ki ga ne le uporablja, temveč tudi vodi alternativa, zato je logično, da imajo prednost

predvsem klubska dejavnost in koncerti. V Brežicah pa se zadnja leta dogaja, da se lokalni alternativci vse bolj obračajo stran od mladinskega centra.

7.3.5 Vloga alternative

Ambasado ŠKM Beltinci kot Mladinski center Brežice, v kategorijo alternativnih prostorov kulture, že od samega začetka uvrščam predvsem zaradi navezanosti lokalnih alternativnih scen na te prostor. Kar se tiče navezanosti alternative na Mladinski center so se v lokalnem okolju, v zadnjem času pojavile govorice, da naj mladinski center, ne bi več želel sodelovati z alternativo, oziroma, da po nedavni prenovi prostorov, naj več ne bi tam imela svojega mesta.

Takšne govorice sedanja direktorica, Mateja Gerjevič seveda zanika, bile pa naj bi predvsem posledica nesporazuma, oziroma različnega dojetja vloge mladinskega centra, kjer ima alternativa seveda nekoliko drugačne poglede, kako naj bi zadeva izgledala. Zaradi vse večje naravnosti na področje mednarodnih izmenjav in neformalnega izobraževanja, ter zaradi vse večje birokratizacije in formalizacije mladinskih centrov, naj bi se po mnenju nekdanje predsednice Mladinskega centra Brežice, Patricije Čular, alternativa najverjetneje vse bolj umikala iz institucionaliziranih mladinskih centrov in začela iskati lastne prostore.

Kar se tiče alternative, pa mislim, da bo alternativa, v kolikor ne bo našla ustreznega dogovora z Mladinskim centrom, poiskala nov prostor. Mislim, da alternativa ne bo mogla sprejeti prostorov formalnih mladinskih centrov za svoje, ker bi v tem izgubili svoje bistvo. Tukaj je zanje enostavno preveč omejitev, tukaj gredo stvari zgolj do neke meje in nič dlje. Pa ne le alternativa, tudi določeno mladostno uporništvo, se lahko tukaj razvije le do neke mere. Prav ti formalizirani mladinski centri bodo v prihodnje odgovarjali na potrebe mladine le do neke mere. Upam pa, da se bo razvil nek alternativni prostor nekje drugje, vzporedno in samostojno, kar pa ne bo podvajanje dela, temveč bo šele omogočalo prav razvoj alternativ (intervju, Čuler).

Zdi se, da bi lahko pretirana birokratizacija in formalizacija mladinskih centrov, ki trenutno predstavljajo ključno obliko alternativnih prostorov kulture v manjših slovenskih krajih, privedla do postopnega odcepljanja lokalnih alternativnih scen od mladinskih centrov, in

iskanju novih prostorov. Ti novi prostori pa glede na dane možnosti slovenskih podeželskih krajev nakazujejo na to, da bodo morebitni novi alternativni prostori kulture zastavljeni bolj v smeri, kakršno je ubrala Ambasada Štefana Kovača Marka. Da je temu tako potrjujejo tudi govorice iz Brežic, kjer naj bi se že veliko razpravljalo o novem prostoru, v igri pa naj bi bilo kar nekaj konkretnih potencialnih lokacij.

8 Sklepi in zaključek

Kar se tiče potrjevanja mojih hipotez, lahko rečem, da se je tekom analize primerov, kot tekom celotnega raziskovalnega procesa, večina mojih domnev v celoti ali pa vsaj delno potrdila.

Glede na majhnost slovenskih mest in splošno podurbaniziranost Republike Slovenije se domneva o alternativnih prostorih kulture kot urbanih elementih v neurbanem okolju izkazuje za dokaj točno. Alternativna kultura v osnovi predstavlja del urbane kulture, ki pa se pri nas znajde v precej neurbaniziranem okolju, kar potrjuje domnevo o tem, da je dojemanje pojmov mesta in urbanosti v Sloveniji prilagojeno predvsem lastnemu, slovenskemu kulturnemu okolju. Kot kažejo rezultati analize, se v manjših perifernih okoljih pri nas kraje običajno ne dojema vedno v kontekstu njihove absolutne velikosti, temveč bolj na osnovi njihove relativne velikosti v odnosu do drugih krajev v okolici. Primer, ki to lepo nakazuje, so Beltinci, ki jih kljub temu, da formalno niso mesto, v lokalnem okolju dojemajo bolj v kontekstu malega mesta kot pa vasi. Za marsikaterega Beltinčana je tako omemba Beltincev v kontekstu vasi popolnoma nesprejemljiva, saj je kraj v odnosu do svojega okolja eden bolj urbaniziranih v regiji.

Če izhajam iz stališča Gregorja Tomca (Tomc, 2009):

Razmere same po sebi ne ustvarjajo ničesar, ljudje sami morajo situacijo izkoristiti sebi v prid. Natančno isto velja tudi za urbano življenje: ne razvije se samo po sebi, ampak nastane le zaradi ustvarjalnega delovanja prebivalcev. V vsakem mestu obstaja neki urbani potencial, da se spremeni v dejanski urbani utrip, morajo številni ljudje v to vlagati svojo energijo. Če je ne, prevladujejo ruralni interesi in mesto postane veliko spalno naselje.

Kljub temu, da je imel Tomc v mislih predvsem urbana okolja, lahko isto miselnost prenesemo tudi na raven manjših slovenskih mest. Lokalna in regionalna središča, kot so na primer Brežice, se prav tako kot večja mesta poskušajo navzven ločevati od svojega ruralnega zaledja in ustvariti lastno identiteto. Pri tem je ključno ravno zavračanje podobe

ruralnosti/vaškosti. Prav alternativna kulturna scena pa je tista, ki se zdi, da določen kraj najbolj zaznamuje navzven in loči od ruralnega okolja ter izpostavi njegov »mestni« oziroma bolj v sodobnost in »urbanost« usmerjen značaj. Seveda pa je močan tudi ruralni vpliv okolice na mesto samo, kar se odraža tudi v izraziti provincialnosti manjših slovenskih krajev in v pogosto izrazito konservativni drži njihovih prebivalcev, ki je tu bistveno izrazitejša kot v večjih mestih. Prav v tem kontekstu se tudi potrdi domneva o tem, da se tovrstni prostori zaradi svojega programa skoraj apriori znajdejo v konfliktu z lokalnim okoljem. Ključni razlog za to pa je predvsem moč ruralnega zaledja, ter malomeščanst, ki v programu tovrstnih prostorov, še vedno prepogosto vidi zgolj tujek v lastnem okolju.

Kar se tiče alternativnih skupin mladih v manjših krajih pri nas, analiza primerov žal nakazuje, da se alternativne skupine še vedno v veliki meri dojema pretežno v kontekstu mladostniške delinkvence, ne pa kot normalen družben pojav sodobne mladine, kot bi to lahko pričakovali v 21. stoletju, s čimer se potrdi še na od mojih uvodnih domnev. Na to med drugim nakazujejo tudi stereotipi in predsodki s katerimi se še vedno ubadata obravnavana primera alternativnega prostora. Takšno dojemanje je bilo na zahodu denimo značilno predvsem za prva desetletja po drugi svetovni vojni.

Pri primerjavi Ambasade Štefana Kovača Marka in Mladinski center Brežice je bilo že v uvodu navedeno, da gre za dva konceptualno povsem nasprotna si načina delovanja in organizacije mladinskega prostora. Medtem ko gre v primeru Mladinskega centra Brežice za institucionalizirano obliko prostora, gre pri Ambasadi ŠKM za pretežno neformalno obliko mladinskega združevanja in delovanja. Oblika organizacije, kakršna je prisotna pri Mladinskem centru Brežice, je v veliki meri nekakšen eksemplaričen primer organizacije tovrstne dejavnosti pri nas. Podobno organizirani mladinski centri se pojavljajo praktično po vsej Sloveniji in predstavljajo eno najpogostejših oblik organiziranja mladinskih prostorov pri nas. V svoje namene si jih najpogosteje »prisvajajo« predvsem alternativne skupine mladih, ki v drugih prostorih običajno ne dobijo svojega mesta. Zato je ravno alternativna scena tista, ki navzven običajno najbolj zaznamuje delovanje teh prostorov. Prav zato lahko tudi rečemo, da najpogostejšo obliko alternativnega prostora kulture v manjših krajih pri nas, predstavljajo ravno institucionalizirani mladinski centri.

Skvoti in podobne oblike delovanja pri nas predstavljajo bolj izjemo kot pravilo, predvsem pa je zanje značilno, da so običajno bolj kratkotrajne narave. Razen nekaj izjem, med katere sodi

denimo tudi Ambasada, ki letos praznuje že deseto leto svojega delovanja, so skvoti namreč v svojem delovanju odvisni predvsem od dobre volje lastnikov objektov ter motivacije vpletenih posameznikov za delovanje. Ker je skvot neformalna oblika delovanja, ki deluje izključno na osnovi prostovoljnega dela in samoiniciativne posameznikov, je kontinuiteta delovanja odvisna predvsem od motiviranosti posameznikov za nadaljnjo sodelovanje. Ko motivacija posameznikov poide, najpogosteje izginjajo tudi akterji delovanja skvota. Kritično lahko postane predvsem, ko v takšnih oblikah delovanja prihaja do menjave generacij, še posebej, če ob tem ne pride do nekakšne predaje izkušenj oziroma krmila s starejše generacijo na mlajšo.

Pomanjkanje prostorov, namenjenim tistim mladim, ki sebe ne najdejo v množični popularni kulturi in iščejo druge alternative, zapolnjujejo ravno prostori, kot sta omenjena primera v Brežicah in Beltincih. V obeh primerih gre za obliko javnega prostora, namenjenega pretežno aktivnostim mladim, ključni namen pa je predvsem v določeni mobilizaciji aktivnega dela mladine k ustvarjanju, konstruktivnem razmišljanju in delovanju. Navedena prostora predstavljata v teh relativno majhnih in perifernih krajih nekakšen substitut za vse to, kar v prestolnici denimo nudijo Metelkova, KUD Franceta Prešerna, Kino Šiška, Škuc, Elektrarna, Rog, Orto Bar, K4 in še mnogi drugi podobni kulturni in mladinski prostori skupaj. V manjših krajih je vse zgoraj naštetu nekako združeno v enem prostoru, ki najpogosteje deluje kot nekakšen več- oziroma vse-namenski prostor za vse vrste mladinskega delovanja. Kot alternativa temu, ob že omenjeni ponudbi popularne kulture mladim, v takšnem okolju ostanejo kvečjemu le še različna športna, gasilska in cerkvena društva in podobno. Izbira je bistveno manjša kot v večjem kraju. Ker gre v primerih mladinskih centrov in podobnih klubov za precej odprte strukture mladinskega delovanja, ki načeloma delujejo brez predsodkov, so vanje praktično vedno vključene tudi lokalne alternativne skupine, ki pa neredko predstavljajo enega najbolj aktivnih delov mladih pri nas. Prav na to dejstvo nakazujejo tudi številne izjave posameznikov, s katerimi sem opravil intervjuje.

Tako Mladinski center Brežice kot Ambasado Štefana Kovača Marka lahko označimo kot alternativna prostora tako v širšem, kot v ožjem pomenu. Na eni strani gre za prostore, kjer je kulturno aktivna alternativna mladina, na drugi strani pa gre za prostora, ki v svojem delovanju nista omejena na nobeno konkretno skupino ali žanr, temveč poskušata zagotavljati čim večjo raznolikost in pluralnost programa in s tem poskušata ponujati čim večjo alternativo možnosti. Prav primeri prostorov, kot sta omenjena kluba, so ključni element

razvoja in obstoja slovenske alternativne scene, saj predstavlja tisto drugo, neurbano stran alternativne kulture v Sloveniji. Prav ta del alternativnega dogajanja pa je bil v preteklih letih v raziskavah pretežno prezrt. V preteklosti je bil večji del raziskovanja alternativnih mladostniških skupin pri nas pretežno usmerjen v večja urbana središča, ki pa se delovanje alternativnih subkultur in subkulturnih scen, pogosto manifestira na precej drugačen način. Zaradi pomanjkanja kritične mase pa se v manjših krajih po Sloveniji, bolj kot prave altearnativne subkulture in subkulturne scene, pojavljajo njihovi pomanjšani približki, ki bi jih lahko opredelili kot lokalne *subkulturno ali žanrsko obarvane mikro-scene*.

Kar se tiče mladinske politike ter smeri kakršno ubira v zadnjih letih pri nas, je predvsem žalostno dejstvo, da takšen način pristopa k mladim, mlade vedno bolj odbija od prostorov, ki naj bi bili v osnovi namenjeni ravno njim. Alternativne in druge družbeno aktivne marginalne skupine s tem praktično potiska v smer, kakršno so ubrali denimo v Beltincih. Zaradi pomanjkanja ustreznih prostorov namenjenim mladim, je lokalna alternativa vzela stvari v svoje roke, in za prostor poskrbela sama in to kljub nasprotovanju občine. Če se bodo institucije, kot je Mladinski center Brežice, dalje spreminjale v birokratske institucije, ki vse bolj spominjajo na institucije javne uprave, se bo mladina, pa ne le alternativni del mladih, postopoma začela vse manj identificirati s temi prostori, ker v njih ne bo prepoznala svojih interesov in koristi. Prav zato vse nakazuje na to, da se bo v prihodnje mladina začela vse bolj oddaljevati od njih, mladinski centri pa bodo postajali prazni okostnjaki brez pravega pomena. S tem pa se potrjuje tudi uvodna domneva o tem, da formalizacija in birokratizacija alternativnih prostorov kulture vodi do zmanjšanja njihove avtonomije (tako prostora kot programa), ter mlade od teh prostorov vse bolj oddaljuje.

Smer mladinske politike alternativni del mladine praktično sili v smer ilegalne zasedbe prostorov, saj se zdi, da vedno, ko si kakršna koli skupina mladih le uspe priboriti kakšen javni prostor zase, so tu takoj institucije oblasti, ki mladim poskušajo narekovati, kaj naj bi bilo zanje najbolje. Če bodo mladi hoteli biti zares svobodno kreativni in aktivni, v takšni obliki najverjetneje to več ne bo mogoče. Mladinski centri se vse bolj spreminjajo v profesionalizirane institucije, ki naj bi sicer bile deklarativno namenjene zagotavljanju interesov mladih, vendar pa se vse bolj zdi, da to, kaj naj bi bil interes mladih kot vedno določajo drugi, ne pa mladi sami, kar pa je pri nas že ustaljena praksa.

9 Literatura

1. Aleksić, Jure. 2009. Kdo je čefur? *Mladina*, 53-57 (27. marec).
2. Brake, Mike. 1984. *Sociologija mladinske kulture*. Ljubljana: Knjižnica revolucionarne teorije.
3. *Einführung in die Kultur- und Sozialgeographie*. 2010. Dostopno prek: http://www.mygeo.info/skripte/skript_bevoelkerung_siedlung/ (25. maj 2010).
4. Fischer, Katrin. 2010. *Die Stadt - Definition, Terminologie und Klassifikation*. Dostopno prek: http://www.mygeo.info/skripte/skript_bevoelkerung_siedlung/ (25. maj 2010).
5. Haralambos, Michael in Mike Holborn. 2001. *Sociologija. Teme in pogledi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
6. Hočevar, Marjan. 2002. Ljubljana: konec ali začetek urbanosti? V *Sociološke podobe Ljubljane*, ur. Drago Kos, 25-42. Ljubljana: Teorija in praksa, Fakulteta za družbene vede.
7. Korda, Neven. 2008. Alter zore. V *FV Alternativa osemdesetih*, ur. Breda Škrjanec, 29-80. Ljubljana: Mednarodni grafični likovni center.
8. Krušič, Marjan, ur. 2009. *Slovenija, turistični vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
9. Kumar, Keval, Theo Hug in Gebhard Rusch. 2006. Construction of Memory. V *News in the Public Memory: An International Study of Media Memories Across Generations*, ur. Ingrid Volkmer, 211-224. New York: Peter Lang Publishing.
10. Mekina, Borut. 2007. Intervju: Gregor Tomc. *Mladina*, 38-42 (13. oktober).

11. *Mama: mladinska mreža*. 2010. Dostopno prek: <http://www.mreza-mama.si> (7. avgust 2010).
12. *Mladinske organizacije*. 2010. Urad za mladino, Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/ (26. junij 2010).
13. *Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Mladinski center Brežice*. Ur. l. RS 18/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=47439> (11. julij 2010).
14. *Statut Društva iniciative mladih*. 2000
15. Tomc, Gregor. 1989. *Druga Slovenija. Zgodovina mladinskih gibanj na Slovenskem v 20. stoletju*. Ljubljana: Knjižnica revolucionarne teorije.
16. --- 1999. Teze o telesu. V *Urbana plemena, subkulture v Sloveniji v devetdesetih*, ur. Stankovič Peter, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 7-13. Ljubljana: Študentska založba.
17. --- 2009. Lublana je urbana? *Mladina*, 56-57 (22. maj).
18. *Urban Sociology*. 2010. Dostopno prek: <http://www.urbansociology.org/Aysu%20Erkul.html> (5. avgust 2010).
19. *Urbana sociologija*. 2010. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostopno prek: <http://mudrac.ffzg.hr/~ltatomir/skripte/skripte/urbana%20sociologija.pdf> (25. maj 2010)
20. Velikonja, Mitja. 1999. Drugo in drugačno: subkulture in subkulturne scene devetdesetih. V *Urbana plemena, subkulture v Sloveniji v devetdesetih*, ur. Stankovič Peter, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 14-22. Ljubljana: Študentska založba.

21. *Zakon o dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi (ZLS-O)*. Ur. l. RS 57/1994.
Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199457&stevilka=2035>
(25. maj 2010).
22. Zimmermann, Ratimir. 1999. *Prijedlog određenja srednjih gradova u Hrvatskoj*.
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Dostopno prek:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=49919 (5. avgust 2010).

10 Priloge:

Priloga A: Intervju Iztok Koren

Aktivist v Ambasadi Štefana Kovača Marka (ŠKM), član glasbene skupine ŠKM Banda Beltinci, 28. 6. 2010

M: Če se lahko na kratko predstaviš.

I: Iztok Koren iz Beltincev.

M: Predvsem me zanima, kdaj si se pridružil Ambasadi ŠKM, kako si prišel zraven itd?

I: Leta 2001 oziroma 2000. Tedaj smo začeli z vajami v teh prostorih. Potem pa čez čas, čez nekaj mesecev, je Dani (Dani Kavaš – lokalni kantavtor in aktivist, op.a.) začel organizirati dogodke v teh istih prostorih. Slabih deset let.

M: Kakšen je sedaj status Ambasade? Kako je urejen status, kako je urejen pravni položaj?

I: Ta stvar ni urejena, hkrati pa je to postala tudi posebnost tega prostora. Status se ne uredi, ker imamo vsi od tega korist. Tako mi uporabniki, kot tudi lastniki prostora.

M: Kdo je lastnik prostorov?

I: Občina plus krajevna skupnost.

M: Povej mi nekaj o organizaciji kluba. Kako ste organizirani, kako delujete?

I: Klub je v veliki meri »freelancerski«. Je več ljudi, ki prevzemajo organizacijo. Se pravi, da urejajo, organizirajo in urejajo program, ki se tu izvaja ter zagotavljajo, da se vse izpelje kot treba. Sicer pa obstaja tudi določena baza »delavcev«, ki radi pomagajo in tako poskrbijo za

dela v šanku, pobiranje vstopnine, pomoč pri ozvočenju in podobno na dan dogodka. Dosti je tudi akustične uporabe prostora.

V klubu deluje nekaj organizatorjev ter širša baza delavcev. Tako se je to do sedaj izoblikovalo. Prostor ima tudi svojo zgodovino delovanja. Tudi sami pobudniki dogajanja v tem prostoru so se skozi čas nekoliko menjali oziroma so se posamezniki nekoliko umaknili in se ponovno vračali in podobno. Prostor se sicer uporablja za precej različne namene. Od javnih dogodkov – koncertov, snemanj, družabnega prostora, prostora za vaje.

M: Povej mi prosim kaj več o društvih, ki tu delujejo. Uradno delujejo le društva?

I: Se poslužujemo tudi tega pristopa, načina obstajanja. Se pravi, da se registriraš kot društvo.

M: To je torej bolj po sili razmer?

I: Bolj ali manj da.

M: Ker opažam, tukaj namreč vsi bolj kot o društvih govorite o Ambasadi (klubu), čeprav dejansko obstajajo le društva. Poimenovanje se zdi zelo fluidno. Kako je s tem?

I: Da. Ambasada kot takšna ne obstaja, seveda obstaja, vendar ne uradno. Društva obstajajo uradno, vendar dejansko ne obstajajo. In potlej se išče nekakšno ravnotežje med tem...

M: Kakšna je kaj programska organizacija kluba? Se pravi koncerti ... Kaj še?

I: Osebe, ki so organizatorji, prevzamejo odgovornost za svoje dogodke.

M: Kaj pa vrste dogodkov?

I: Sami imamo zelo različne okuse glede glasbe, kot tudi glede drugih oblik umetnosti. Pretežno se tu izvajajo predvsem koncerti. Vmes se izvajajo tudi kakšne monodrame in kaj podobnega, kakšne delavnice. Težimo k temu, da bi delali čim bolj raznolik program, vendar to vseeno ne pomeni Eurovizijo in noise koncerte. Glede na prostor, kjer živimo, vas, in klima, ki jo lahko ta vas pusti na posamezniku, se trudimo delati stvari, ki so nekaj povsem izven tega, izven te klime, ki se ustvarja v tej vasi. Včasih je to težko, vendar je potrebno

vzdrževati kontinuiteto, da se razblini ta družbena realnost, ki se ustvarja tukaj zaradi splošnega značaja ljudi, ki živijo tukaj vse svoje življenje, imajo otroke in njihovi otroci imajo otroke ...

M: Ni nikakršne mobilnosti?

I: Ne, ni je. Mobilnosti je mogoče nekaj med mladimi, predvsem študenti. Ogromno ljudi tako ali tako ostane tukaj, vračanja (v Prekmurje; op.a.) praktično ni. Ljudje, ki so bili prisiljeni živeti v tem okolju, so takšni ker ... ne bi rad zvenel ...

M: Gre za tvoj pogled.

I: ... Okolje te lahko totalno »zjebe«. Ali podležeš ali pa greš ven in šele, ko greš ven, se zavedaš pritiska, ki je bil izvajan v tem okolju.

M: A imate nekakšne splošne smernice kluba? Kako delujete, neka splošna politika kluba, ali filozofijo, splošna načela delovanja?

I: Huh! Dobro vprašanje. V bistvu vse nekako poteka samo po sebi, do neke mere. Tega se vsi zavedamo in to se nam zdi tudi najbolj zanimivo. Vsakdo želi biti prisoten, da stvar teče sama po sebi. Vendar pa je to lahko tudi slabo če vse teče po sebi. Ni več vse tako enostavno. Ne moreš več reči, jaz sem proti temu in temu, in to me sedaj popolnoma definira.

M: Bolj sem mislil nekakšne smernice delovanja. Kako ste usmerjeni? Kakšna vrsta glasbe ali česar drugega? Kakšna je vaša širša politika? Se imate za nekaj ekskluzivnega, za določeno družbo ali nekaj bolj odprtega?

I: Ekskluzivni?! Seveda da ne, vendar je ekskluzivnost predvsem nekakšna posledica tega, kakšne vrste program imamo. Zdi se, da gre za nekaj ekskluzivnega, vendar le navidez, saj določene stvari, ki nekomu ugajajo, drugemu pač ne. Imaš pač popularno kulturo, ki je v širšem krogu bolj sprejemljiva, tukaj pa imaš pač stvari, ki so drugačne in so ti pač všeč ali pa ne. Odvisno od posameznika.

M: Kakšen pa je kaj odnos Ambasade z okoljem? Na eni strani odnos Ambasade do okolja ter na drugi strani odnos okolja do Ambasade. Pa tudi odnos politike ...

I: V desetih letih delovanja Ambasade se je ta odnos močno spreminjal. Ob začetku delovanja je bil odpor širše okolice dosti bolj občuten kot sedaj. Najverjetneje zaradi kontinuitete delovanja. Ljudje so se navadili, da to pač tukaj je. Osemdeset odstotkov ljudi tukaj nedvomno hodi k maši in ima stik s to institucijo, cerkvijo. In če se ti pojavljaš v župnijskem glasilu in te tam župnik oblati, ima to močan vpliv, vsaj za nekaj časa. To nedvomno. To se je tudi čutilo na začetku, potem pa se je vse skupaj nekoliko poleglo in ker se vztrajno oklepamo tega prostora, je tu še vedno ta status quo, ki pa se že vleče v nedogled. In prav to v bistvu odgovarja vsem najboljše. Mi se organiziramo povsem po svoje, oni pa nimajo z nami toliko težav, da bi se morali ukvarjati z nami. V bistvu je to mir sedanjosti, kajti vsake toliko se pojavi nekakšno razburkano morje. Pogrevanje starih stvari itd.

M: Kakšen se ti zdi vpliv ali pomen Ambasade za lokalno sceno? A ga sploh ima?

I: Seveda ga ima! Obiskovalcev je lahko od 15 pa do 200, čeprav številke niso tako pomembne. Seveda da ima vpliv, saj je Ambasada skupaj z M.I.K.K.-om (Mladinsko informacijsko-kulturni klub Murska Sobota, op.a.), edina prostora kjer lahko slišiš nekaj drugega, kot pesmi, ki se vrtijo po diskotekah in na veselicah, recimo. Ljudje tudi pridejo, ker nimajo druge izbire. Če želiš slišati in doživeti nekaj novega, greš tja. Tukaj so ljudje, ki so odprti do zvrsti glasbe, ki jih tukaj ponujamo. To je nekaj, kar ima prihodnost, končni cilj pa je, da se izoblikuje neka kritična masa, ki ima zelo sofisticiran okus ter spozna, kaj se tukaj dogaja. Z zgledom poskušamo glasbeno vzgajati podmladke, mlade ljudi.

M: Kako pa se ti zdi, da Ambasada vpliva na mlade bende in ta del scene? Kot vem, se tukaj tudi snema itd.?

I: Ambasada seveda to nudi, kolikor pa je to ... Scena mora sama po sebi živeti. Tukaj imamo prostor, s čimer so dane različne možnosti za delovanje, vprašanje pa je, če ljudje v tem vidijo smisel oziroma so pripravljeni ustvarjati nekaj, kar ni glasba za veselico ali poroko, oziroma glasbo za zaslužek in slavo, temveč glasba zaradi glasbe. Dela se produkt, ne pa da je produkt namenjen zgolj zaslužku. Dela se zaradi osebnega zadovoljstva. Te možnosti so tukaj dane, vendar pa so tako ali tako prisotni močni predsodki. Mnogi potencialni uporabniki so že v

naprej soočeni z negativnimi podobami tega prostora. Narkomanija, satanizem: to je bilo v začetku, vendar se vedno nekaj najde. Ljudje pač morajo imeti sovražnike. To očitno čutijo kot nekakšno potrebo, ker sicer ne vejo izživeti svoja čustva.

M: Kje vidiš prihodnost Ambasade?

I: To pa je zopet drugo, dobro vprašanje. Prihodnost je predvsem v tem, da se pokažejo neki indici, ki nakazujejo na to, da bi prostor lahko deloval tudi v prihodnje. Tudi po desetih letih smo namreč še vedno prisotni tisti, ki smo tukaj od začetka. Vmes so se nam sicer pridružili nekateri novi ljudje, vendar pa še ni bilo nekega pravega prenosa, na neko tretjo generacijo. Osebno mi je to zelo važno. Sicer pa je tudi važno, da se zmeraj ponuja kvaliteta programa, kvalitetno doživetje.

M: Ti si sicer tudi aktiven pri Prekmurje Noise Conspiracy, kar je tudi tesno povezano z Ambasado. Če lahko še kaj o tem poveš?

I: Prekmurje Noise Conspiracy je pojem, ki je sedaj, jaz bi rekel že zamrl. Ne uporablja se ga več in tudi nima več pravega pomena. Pojavil se je kot nekakšen poskus združitve te prekmurske scene pod enim pojmom. Ne uporablja se več. Izživel se je, ker ga nihče več ne oživlja. Ni bil oprijemljiv. Bil je nekakšna oznaka za splošno dogajanje v Prekmurju. Delno ima opraviti s tem, da je skupina Psycho Path na različne načine pomagala različnim lokalnim skupinam, da bi se tukaj nekaj zagnalo, kar je seveda odlično. Nedvomno so imeli nekaj zaslug za premike v tej sceni. Ampak trenutno pa je tako, da ta pojem ne živi več. Živijo pojmi kot je Ambasada, God Bless thiss Mess (lokalna založba, op.a.).

M: Se je izgubil, ali kaj?

I: Preden bi lahko ugotavljali, ali se je izgubil, bi ga bilo potrebno sploh natančno definirati.

M: Kako kaj Ambasada sodeluje z drugimi klubi? Kako je povezana z drugimi klubi, omrežji itd?

I: V prvi vrsti na neki osebni ravni. Vsi smo povezani z različnimi ljudmi, ki so aktivni v klubih ali imajo bende oziroma pač razumejo stvar. Tako si potem pomagamo. Zna biti tudi

precej kaotično. Vse je povezano. Pridejo igrati bendi, čigar člani so aktivni po različnih klubih in obratno. Mi prav tako kot glasbeniki potujemo okrog, hkrati pa smo aktivisti ali organizatorji v klubu. So posamezne skupine, ki so tu in tam razmetane. Posamezniki, ki delijo skupne interese in okus in se nekako zavohamo med sabo. Slovenska scena je tako ali tako majhna in se hitro vsi med sabo poznajo.

M: Kaj bi pomenilo za regijo oziroma lokalno sceno in dogajanje v kraju, če Ambasade ne bi bilo?

I: Ne vem. Sam več ne bi imel razloga, da se tako pogosto vračam nazaj v Prekmurje.

M: Se ti zdi, da je pomemben del lokalnega dogajanja?

I: Da, seveda. Skoraj vsak dan ali pa vsaj večino dni je nekdo tukaj in se nekaj dogaja. Ne glede ali prideš igrati, ali samo na šah, cigaret ali oddih, karkoli. Je pomemben del, nedvomno.

M: Vidiš Ambasado kot neke vrste mladinski center? Kako vidiš Ambasado?

I: Na dolgi rok?

M: Splošno.

I: Splošno je OK, samo na dolgi rok bi bilo treba urediti celoten prostor. Predvsem kar se tiče tehničnih zmožnosti ter sanitarije, tuš bi nujno potrebovali, ter šank in še en odtok.

M: Se pravi predvsem finance?

I: Ne. Vse to se da urediti tudi drugače. Vse bi to lahko uredili, če bi se ustrezno organizirali. Težava je v tem, da veliko aktivnih članov Ambasade ne živi v Prekmurju. Večino časa so v Ljubljani ali Mariboru.

M: Študentje?

I: Da, to pa se danes zna zavleči na 6-7 let.

M: Če bi želel še kaj pomembnega dodati?

I: Prostor se mi zdi zelo splošno zelo pomemben. Čeprav le trem ali štirim ljudem, brez njega nekateri ne vidijo več razloga za povratek v regijo. Že zato je pomemben. To seveda osebno govorim. S časom prostor postane kot del tebe in če ti ga poskušajo odrezati, je to tako, kot bi ti odrezali ud. Naj bo to zaključna misel.

M: Hvala za intervju.

Priloga B: Intervju Uroš Buzeti

Aktivist v Ambasadi Štefana Kovača Marka (ŠKM), kitarist v večih lokalnih glasbenih zasedbah

Beltinci, 28. 6. 2010

M: Če se lahko na kratko predstaviš.

U: Moje ime je Uroš Buzeti, star sem 23 let, sem prvi letnik študija filozofije v Ljubljani, v Ambasadi Štefana Kovača Marka pa sem aktiven od leta 2006, od jeseni 2006.

M: Kako si prišel v stik z Ambasado: kdaj, kako? Kako si postal aktiven?

U: Aktiven... to je bil pač proces. Najprej sem bil seveda obiskovalec. Že ko so bili prvi koncerti v Ambasadi, tam 2002, sem bil prisoten, ko sem bil še srednješolec, mulc. In potlej sem bil vseskozi... Glede na to, da sem bil pogost obiskovalec koncertov, smo se poznali s tukaj delujočimi, ki so sicer malo starejši od mene, ampak smo se poznali že od prej in so sčasoma opazili moje simpatizerstvo s prostorom in sem tudi kazal željo po sodelovanju in sčasoma sem nekako seveda postal del ekipe. Skozi čas se je to nekako razvilo.

M: A si tudi sam v kakšnem bendu ali kaj podobnega?

U: Da. V bistvu je cela zgodba nekako tudi povezana z Danijem Kavašem (lokalni kantavtor in mladinski aktivist; op.a.). Ravno takrat, leta 2006, se je Dani Kavaš zopet vrnil iz Soče (rehabilitacijski center; op.a.) nazaj živeti v Beltince in takrat sem se z njim spoznal in tudi on me je na nek način vzpodbujal, naj grem delovati v Ambasado. To je bil tudi en povod, da sem začel v tistih časih igrati kitaro in potlej sem postal njegov »mini strelec«, kot on temu pravi in sva tvorila nekakšen duet, Škaf in Mini-Strelec, jaz na kitari in on na vokalni. Sva posnela en album, potlej se je pridružil še Iztok in smo posneli še en album... Imenovali smo se Narodnozabavni terorizem, to je bilo leta 2008. Trenutna glasbena stvar, s katero se ukvarjam, je »ordinanizem«, to je akustična instrumentalna zadeva. Samo dve kitari in to je to.

M: Ti si v Ambasadi nekoliko bolj aktiven, zato bi te vprašal, kako je s statusom kluba? Kako je s statusom, kako je s pravnim položajem, kako v bistvu zadeva sploh funkcionira?

U: Uh. To so zapletena vprašanja. Ker naš formalno-pravni status je dokaj neopredeljen, lahko tudi rečemo, da ga v bistvu ni, zato ker Ambasada Štefana Kovača Marka formalno ne obstaja. Kar formalno obstaja tukaj, je društvo D.I.M., ter društvo D.R.E.K., ampak predvsem društvo D.I.M. je tisto, ki nekako »fura« dogajanje v tem prostoru. Kaj bi še glede formalnega statusa rekel?

M: Pač, kako je pravno zadeva urejena? Samo preko društev ali kako?

U: Preko društva. Društvo je upravitelj teh prostorov, lastnik prostorov je občina in to je praktično to.

M: Daj mi prosim povej kaj več o delovanju kluba, kako je organiziran, kako deluje?

U: V samo organizacijo je vpletenih približno kakih 20 ljudi, s tem da so eni bolj notranji člani, drugi pa bolj zunanji. S tem mislim recimo: notranji so tisti, ki so zelo pogosto prisotni pri izvajanju programa, tisti ki so zunanji, pa so bolj organizatorji koncertov v tem smislu, da pač pripeljejo nek bend, mi pa jim pomagamo, da se zadeva izvede. Kako poteka? Poteka po nekem ustnem dogovoru, kako naj bi stvar »laufala«, kako naj se stvar izvede. Imamo seveda recimo temu neka pravila, katerih se moramo držati; včasih se jih držimo manj, včasih bolj.

M: Kako je kaj s programsko organizacijo kluba? Kakšna je politika kluba, ima kakšne posebne smernice, neka načela delovanja, pravila? Kako je s tem?

U: Sigurno te stvari niso točno definirane. Program teče precej spontano. Nikoli nimamo recimo programa zastavljenega vnaprej pol leta, da bi tam jasno videl, kaj se bo zgodilo, program se vedno naredi spontano, se pravi, danes pride ponudba za nek bend in to pride na glas med nami in potem se zmenimo ali bomo to delali in to lahko naredimo tudi čez recimo dva tedna. Obstaja več enih ljudi, ki imajo neke kontakte z raznimi ponudbami. Eni delajo metalske koncerte, eni delajo hard-core, eni delajo eksperimentalne, nekateri niso specializirani za zvrst in delajo raznolike stvari.

M: Ste sicer kaj programsko usmerjeni? Imate kakšno filozofijo?

U: Filozofija bi recimo bila to, da podpiramo avtorsko glasbo, seveda ki ima neko kvaliteto. Nimamo točno zastavljeno, kje je meja zvrsti, kvečjemu stremimo k temu, da ponudimo čim širši glasbeni spekter. Ni nekih meja. To bi nekako bila filozofija, da ponudimo neko čim bolj pestro, neko raznoliko glasbo.

M: Kakšni so kaj Ambasadini odnosi z okoljem? Odnos na eni strani kluba do okolja in na drugi strani okolja do kluba, ter hkrati kakšni so kaj zapleti, problemi, če sploh so?

U: Sedaj, po desetih letih obstoja Ambasade, se je okolica nekako sprijaznila z obstojem Ambasade. So bili momenti, ko smo začutili, da nismo najbolj zaželeni, recimo tako, ampak to je nekako normalen odziv, ki smo ga tudi pričakovali seveda. Recimo, da nas tolerirajo, mogoče še več, mogoče nas malce celo spoštujejo, ker jih navdušuje to, da smo aktivni bolj kot samo društvo (Društvo prijateljev mladine; op.a.), bolj kot katero koli društvo v občini.

Tako da... Kaj vem, nimamo nikakršne konkretne podpore, ne v konkretnem smislu ne v finančnem seveda. Kaj bi še rekel glede okolja?

M: A so kakšni konflikti z okoljem, so kakšna nasprotovanja, poskusi zaprtja, karkoli?

U: Direktnih poskusov zaprtja zaenkrat še ni bilo. Kar se je enkrat zgodilo, je... Občina oziroma en član občinskega sveta je bil pobudnik ene formalne skupine, enega mladinskega društva torej in so nekako hoteli njih pospraviti sem noter, češ neka mladina rabi neke prostore, ker hoče nekaj delati in potlej jih damo sem (v Ambasado; op.a.). Mi se s tem seveda nismo niti slučajno strinjali. Potlej naknadno smo izvedeli za ta plan, zakaj naj bi oni sploh prišli sem notri »delovati«. V bistvu smo ugotovili, da nas na tak posreden način poskušajo »skenslati«.

M: Za kakšno društvo pa je šlo?

U: Šlo je za ... Društvo prijateljev mladine se imenuje, ki je bilo v zadnjih petih letih aktivno skorajda nič, na leto imajo dve delavnici, tam pri župniku naredijo velikonočne delavnice, kjer barvajo pirhe ali kaj jaz vem kaj delajo. V glavnem nič ne delajo. V bistvu se je šlo za to,

da je imela občina na nek način priložnost, da nas malo »zjebe« s tem, da k nam postavi neko skupino mladih, ki bi delali vsebine povsem drugačne od naših, ker jim naše niso bile všečne.

M: Pa je sedaj s tem konec ali so še kakšni prepiri?

U: S tem je bilo takrat konec. Zgodil se je sestanek, kjer se je vse to preneslo naprej in oni so bili brez neke vsebine in je vse skupaj izpadlo, češ kaj pa sploh hočete, saj ste brez vsega...

M: Kdaj je to bilo, če smem vprašati?

U: To je bilo 2008, poletje.

M: Povej mi, kako se tebi zdi vpliv Ambasade na neko lokalno sceno? Koliko je Ambasada pomembna za samo lokalno sceno?

U: Ambasada nedvomno nosi neprecenljivo vlogo v Prekmurju in širše, v Pomurju recimo. Družbo, kar se tiče teh alternativnih koncertnih dogajanj, mu dela samo M.I.K.K. (Mladinski informativni in kulturni klub Muska Sobota; op.a.), ki je institucija, Ambasada ni institucija. Sedaj sam vpliv na mlade ... Kako misliš? Kako vplivamo na mlade oziroma kako na okolico nasploh?

M: Na glasbeno sceno, na neko lokalno sceno?

U: Ambasada je tukaj pomembna iz večih vidikov. Ambasada je prizorišče, ne samo, kjer se dogajajo koncerti, tukaj se dogajajo tudi snemanja vseh prekmurskih bendov. Ambasada je tudi sedež ... Tukaj je tudi založba God Bless this Mess, kjer snemajo in vse to. Se pravi, vsi bendi tukaj snemajo. Kaj bi še rekel?

M: Kaj v bistvu Ambasada ponuja? Kaj so vse dejavnosti, ki se tu izvajajo, razen koncertov in snemanj? Kaj še?

U: Zadnje čase se na žalost odvijajo samo koncerti. So bili časi, ko so se dogajale tudi druge dejavnosti, kot so razstave, delavnice, filmski večeri, tudi predavanje se je že zgodilo. Akcije, družbeno-kritične politične akcije. Kot primer: ko smo imeli obisk premiera Janše, ko je bila

proslava ob priključitvi Prekmurja k Sloveniji in je bil Janša glavni gost, in smo se postavili na ulico z banjo. En kolega je sedel v banjo in imel v rokah transparent, kjer je pisalo: zagotavljamo politično higieno.

M: Kot nekakšen performans?

U: Da, kot nekakšen performans. Da boš razumel, kaj mislim, ko omenim akcijo. Potlej so bile tudi razstave, tukaj na tej fasadi zunaj, ki so bile tudi sporočilno močne. Družbeno kritično. Nekaj takega recimo... To se je prej dogajalo.

M: Kako je pa kaj z odnosi z lokalno politiko? Kakšno je kaj razmerje med Ambasado in lokalno (strankarsko) politiko?

U: Da bi imeli konkretno opraviti s strankarsko politiko ... Ni bilo nekih konkretnih konfliktov s samimi strankami, kar se tiče Ambasade same. Se je zgodilo sicer leta 2005, je bila prireditev v osnovni šoli v Beltincih, kjer so se predstavili mladi ustvarjalci (občinska proslava ob dnevu samostojnosti; op. a.). Tam so nastopili tudi Štefan Kovač Marko Banda, ker so takrat ravno izdali svoj prvenec in tam je imel tudi Dani Kavaš en video prispevek, ki pa je bil po mnenju lokalne politike zelo sporen, zelo žaljiv do lokalne politike in takrat so, zdi se mi, da je šlo za SLS, SDS in NSi, mislim da so bile kar vse tri vpletene, so na kabelsko televizijo dali: mladi so naredili prireditev, kjer so žalili nacionalna čustva.

M: Na kaj se je nanašala prireditev in kaj je bilo tisto jabolko spora?

U: Jabolko spora je bila vsebina Kavaševega video dokumenta, kjer je ravno kritiziral občinsko politiko. V bistvu je kritiziral točno tiste, ki so se kasneje tako odzvali.

M: Je verjetno šlo tudi za nekakšno provokacijo?

U: Lahko bi tudi šlo za nekakšno provokacijo. Da, seveda.

M: A so bili potlej kakšni strogi odzivi in pozivi ali je šlo zgolj za omenjen incident?

U: Ne. Ekstremnih pozivov ni bilo in jih ni moglo biti, ker je šlo za osnovno šolo. Če bi se to dogajalo v Ambasadi, bi se zgodba verjetno končala malo drugače.

M: Kje vidiš Ambasado v prihodnosti?

U: Prihodnost Ambasade vidim ... Da širi svoj program, da poskuša biti aktivna na vseh področjih. Ne vidim Ambasade zgolj na poziciji koncertnih prireditev, ampak da smo tudi na drugih področjih aktivni, da imamo čim bolj različne prireditve, kjer ponujamo družbeno-kritično misel. Da bi si uredili ta formalno-pravni status ni za pričakovati, ker imamo določene okoliščine, kjer nam takšen status quo tudi nekako »paše«. Tukaj smo neformalna skupina ljudi, kajti društvo samo nas nekako ne veže skupaj, da bi ta formalnost vezala te ljudi skupaj, to ni za pričakovati. Tukaj smo vsi zbrani, ker nekako vidimo ta približni pomen Ambasade, samo društvo imamo predvsem zato, da lahko na enih formalnih področjih prisostvujemo – kakšni razpisi ali kaj takšnega. Prihodnost zadeva tudi mlajše generacije, ki bodo prišle za nami. Želimo si, da bi se našli mladinci, ki bi jih stvar zanimala, da bi jim lahko podali ta ključ, to nekakšno štafeto, kot si jo že podajajo oziroma podajamo. To nekako se mi zdijo važne stvari za prihodnost.

M: V redu. Jaz se ti lepo zahvaljujem.

U: Ni za kaj ...

Priloga C: Intervju Ivor Knafelj

Nekdanji aktivist v Ambasadi Štefana Kovača Marka (ŠKM), član večih glasbenih zasedb, zaposlen v Mladinsko informacijsko-kulturnem klubu M.I.K.K Murska Sobota
Murska Sobota, 28. 6. 2010

M: Kje ste dobili ime Ambasada ŠKM, odkod vam ime?

I: V bistvu je bil Ambasada prostor prej, ne vem kako je sploh prišlo do Ambasade, ampak ker je na Štefana Kovača ulica, ker je Štefan Kovač Marko lokalni partizan, zelo pomembna »faca«, ker se po njem, po partizanskih in ostalih stvareh zgledujemo, je to postalo Ambasada Štefana Kovača Marka. Predvsem pa odgovor na klerikalno držo okolice, ki je »Vatikan«; ena protiutež temu.

M: Bi te prosil, če mi začneš z eno kratko zgodovino, kje se je začelo, kdaj, kako?

I: V bistvu se je začelo nekje 1996 ali 1997 leta, ko je moj bend rabil prostor za vaje in smo šli na občino vprašat, če lahko dobimo ta prostor. Tukaj je bila prej videoteka, fitness in ne vem, kaj vse, to je šlo ven, tako smo dobili ključe in prostor za vaje. Prostor za vaje je bil okrog štiri leta, žurke, tako totalno neorganizirano, ampak pač prostor, kjer se je vse začelo. To so zavohali lokalni oblastniki, da se tam nekaj dogaja, in da bi oni radi imeli kontrolo nad tem, zato so poskusili vriniti noter svojo društvo, pod pretvezo, da bi bil to mladinski center. Dejansko so poskušali narediti mladinski center s prenovo celega prostora, zrušili so steno, da se poveča prostor in tisti, ki smo imeli noter vaje, smo pridno delali, čistili, belili, zidali, podirali; in oni, ko so to naredili, so se slikali za lokalni časopis, imamo mladinski center in bila je otvoritev, tam nekje 1999 ali 2000 in mi smo ostali noter. Rekli smo, ne gremo ven, ker so nas že v začetku hoteli spraviti ven, ampak mi smo v tistem času že začeli organizirati koncerte in predavanja in delavnice, spontano in neorganizirano. S tistim mladinskim centrom zadeva ni zaživela, ker ni bila dejansko urejena. Mi smo delali koncerte, stvari, oni pa niso delali nič, čeprav so bili oni financirani s strani občine, mi pa ne, kar še danes nismo. Nakar je prišlo do ne vem koliko kolobocij, da morami iti ven, ker bodo prenavljali streho itd. Nato so nam menjali ključavnico in tisti trenutek, ko so nam menjali ključavnico, se je začel radikalizem, ni bilo popolnoma nobenega dialoga, tisto društvo, ki je imelo mladinski center,

je »popušilo«, nam pa so zaprli prostore. Naredili so tri prireditve, od tega neke house večere, nikoli ni bilo nikogar in je šlo »zu grund«, ker ni bilo idej, volje itd.

Menjava ključavnice je bila ključni trenutek, ker smo od takrat naprej začeli skvotati. Poklical sem vse mogoče medije, ker sem takrat slučajno imel veliko kontaktov in smo poskušali narediti nek performans. Poklical sem tipa, naj mi da ključ, ker so nam nezakonsko vzeli našo lastnino, ki je bila noter, ojačevalci itd in da bom poklical policijo, če nam ne da ključev. Ja, damo ti ključ, pridi po njih ali pa mi pridemo tja in ti odklenemo. To je bilo okoli pol dveh popoldan, ob dveh sem sklical totalno vse medije, RTV Slovenijo, lokalne televizije, Delo, Večer, Vestnik (lokalni tednik; op.a.) in vsi mediji, ki so možni, so prišli tja ob dveh na ta performans. Načrt je bil tak: mediji pridejo tja, mi se postavimo pred stavbo, tip nam odklene, mi aktiviramo alarm in nepreklicno oznamimo skvot: da ne gremo ven, dokler nas ne pustijo delati. Ta akcije se je malo sfizila, dejansko so vsi novinarji prišli tja, ampak ta tip, ki bi mi moral dati ključ, je bil doma in je rekel, naj pridem po ključ k njemu: češ tukaj imate ključ. Pridem k njemu domov, da bi šel z mano, da mi odklene, on pa je nekaj delal okoli hiše im mi samo izročil ključ. Vzel sem ključ, se zahvalil in si mislil, ti sploh ne veš, kaj si nam naredil. Hoteli smo ponižati njega in vse ostale.

Skratka, performans smo izvedli tako, da smo sprožili alarm in nepreklicno razglasili zasedbo prostora, pri tem pa nas je posnela kamera. Bili smo notri štiri dni, imeli smo performanse, imeli smo delavnice. Prišli so podporniki iz Sobote (Murska Sobota, op. a.). Bilo je super. Od tedaj je Ambasada naša. Rekli smo, da dokler ne podpišemo dokumentov, da smo lahko notri, do tedaj ne gremo ven. In ker je bila zadeva medijsko tako podprta, občina praktično ničesar ni mogla narediti.

Od tedaj so bili razni pohodi proti nam, naj gremo ven, skoraj vsako drugo leto. Mi smo se temu upirali in to je nekako to. Nazadnje se spomnim, so lani ali predlani zopet hoteli organizirati nekakšen mladinski center, nekako z idejo, da bi prostor upravljali skupaj z nami, mi pa smo to zavrnilo. Imeli smo skupni sestanek, kjer smo samo prebrali svoje zadeve. Tudi to je bil svojevrsten performans. Zadevo so vseskozi spremljali razni performansi in druge oblike kulturnega izražanja stališč. Notri sta trenutno dve društvi, ki delata koncerte ...

M: Prav to me zanima. Kakšen je sploh status kluba? Kako je urejen, kakšna je njegova struktura?

I: V bistvu je status quo. Občina si ne upa nič storiti. Mi nimamo dovoljenja, da smo notri, hkrati pa nam ne morajo nič, ker je z otvoritvijo mladinskega centra... V bistvu je bil

mladinski center nelegalno odprt, saj ni bilo tehničnega prevzema prostorov: električna, voda, peč, nič ni bilo tehnično prevzeto. In prav na to karto se sklicuje občina; da ne moremo imeti notri nikakršne javne prireditve, ker ni bilo tehničnega prevzema.

Mi se sklicujemo na dejstvo, da so notri imeli javne prireditve in je potemtakem tehnični pregled, ali karkoli že, moral biti opravljen. Sicer smo pa tudi sami hoteli urejati te zadeve, vendar se zadeva vleče že deset let in se nikakor ne premakne z mrtve točke. Tako da: mi smo sedaj tam notri. Dve društvi sta notri: Društvo za razvoj elitne kulture ter društvo iniciative mladih (prvo društvo ni več aktivno, op.a.), ter sedem bendov ima tam vaje.

M: Ni neke formalne organizacijske kulture?

I: Društva.

M: Povsem volentersko?

I: Da. Društva so pravna oseba in mi (člani društev, op.a.) pač vodimo ta klub.

M: Torej obstaja neka pravna oseba?

I: Da. Ti dve društvi sta registrirani in ti dve društvi sta tudi upravitelj prostorov.

M: Kakšna pa je kaj programska organizacija kluba? Neka politika kluba, smernice, ki jim klub sledi, načela delovanja, pravila?

I: Ker gre za skvot kot takšen, so tudi pravila nekoliko bolj ohlapna. Ne moreš se radikalno držati nekakšnih pravil, ker potlej to več ni to. Zamišljeno je kot nekakšna skupnost ali kako bi temu rekel... Vsakdo lahko pride avtonomno početi stvari, ki jih želi, vendar mora zanje tudi odgovarjati.

Poskušamo se prijaviti na kakšen razpis, da dobimo kakšen denar. Do sedaj smo bili uspešni samo v tem, da smo pridobili denar za osnovna sredstva, se pravi ozvočenje in podobno, ter za WC. Občina nas ne sofinancira, tako da smo odvisni predvsem od lastnega truda. Vstopnina se pobira za bende, sicer pa ...

Programsko pa: vsak organizator koncertov pač dela svojo stvar. V glavnem je to alternativna kultura. Nič komerciale.

M: Prav to sem mislil. Programsko: ali obstaja kakšna osnovna politika, kakšna splošna načela delovanja, ideologija? Imate nekakšno vodilo?

I: Mislim... Ideološko samo to, da se dela glasba zaradi glasbe same in ne zaradi česar drugega. Tu lahko igrajo vsi, ki jim je glasba na prvem mestu. Sicer pa so tudi delavnice, predavanja, filmski večeri in vse podobno, vse z neko kritično politično mislijo ...

M: Se pravi, da imate tudi širši program in ni zreduciran le na glasbo?

I: Da, seveda.

M: Kakšen pa je kaj odnos do okolja? Na eni strani odnos kluba do okolja ter obratno? Odnos z oblastmi?

I: Prej je bilo to povsem drugače. Mladi smo še bili in nismo vedeli, kako komunicirati z javnostjo. Zato je hitro prišlo do konfliktov. Konkretnih konfliktov. En primer je bil spor s sosedi. Ti so sicer povsem korektno napisali v pritožbi, da nas sicer podpirajo, vendar bi prosili, če lahko med tednom glasbo omejimo na do desete ure zvečer, da več ne bi vadili in povzročali hrupa po deseti uri. En pol, predvsem mlajši, se je odzval zelo kritično, češ kaj si pa mislijo in podobno. Zakaj pa bi jih ubogali. Na drugi strani pa je drugi pol, predvsem starejši fantje, zavzeli pozicijo; saj so nam povsem korektno napisali, da nas sicer podpirajo in tudi sicer ne izvajajo težav, ne kličejo policije in podobno, zato je treba zadevo skoregirati in spor razrešiti. Sedaj smo postali tudi v tem nekoliko bolj zreli.

M: Kaj pa lokalne oblasti?

I: Lokalna oblast pa itak ni dovzetna za takšne stvari. Imamo občino, ki je še povsem zavrta. Od župana, ki je sicer do neke mere OK. Je vsaj toliko liberalen, da zadevo nekako tolerira in dopušča, ter z nami vsaj komunicira, pa do mestnega (občinskega, op.a.) sveta, ki je povsem kontra. Predvsem SDS in podobno, »govnaši«, totalni »užas«, saj veš kakšni so ti. Krajevna skupnost pa so sami kmetavzarji, ki jim nič ne moraš dopovedati, prav nič. Nikakršnega dialoga ni. Idealno bi bilo tako, da bi se dobili enkrat mesečno, skupaj sedli, si izmenjali mnenja in si lepo po domače povedali, kaj je narobe ter težave razrešili. V desetih letih

delovanja pa še na tistih redkih sestankih nismo dosegli nič. Edini način, da Amdasada sploh obstaja, je da ostane vse kot sedaj. Da se nič ne spremeni.

M: Če lahko poveš še nekaj o tem, kakšne probleme ste imeli z občino v zvezi s prostorom, s poskusi izselitev in tovrstnimi dogodki.

I: Kaj je tu za povedati? V bistvu samo vztrajamo na svojem, da ne gremo ven iz prostorov. Imamo pri tem tudi svoje argumente, sicer pa poskušamo odgovorno delovati do okolja, kajti tukaj v Beltincih, v takšnem okolju nimaš ničesar. Totalni nič. Če ne bi bilo Ambasade ... Kaj bi bilo? Zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na to, kako se neko okolje razvija, je tudi to, ali ima kakšen avtonomen prostor, kot je ta.

M: Kaj pa moti okolje? Kaj so stvari, ki so najbolj problematične?

I: Prvič izgled, drugič progam, ki ga izvajaš. Potem stereotip o mladini: droge, alkohol, »štala«. Neorganizirana mladina. Predsodki, kot v vsakršnem manjšem kraju, malomeščanskost pač. Povrh tega pa je še vse skupaj bolj potencirano zaradi klera, ki je tukaj posebej močan. To je nekaj neverjetnega.

M: Beltinci imajo, kolikor vem, nekakšen poseben status, kar se tiče tega (RKC).

I: Vatikan v malem je tukaj. Cerkev je še precej močna in ljudje so nanjo navezani. Prej ko je še deloval krajevni cerkveni mesečnik, smo bili skoraj vsak mesec prikazani kot satan in podobno. Halo, kaj za vruga smo si mislili? »WTF«? Tega nismo razumeli. Mladi so dobivali »house arrest« zaradi obiskovanja Ambasade, hkrati pa je bilo zapijanje v lokalnem disku povsem sprejemljivo. Tako to je. Ampak zaenkrat shajamo kar OK. Ta naša diplomacija po moje velja. Imamo tudi podporo starih borcev, ki imajo v prostorih pevske vaje in folkloro, tako da del partizanskosti še ostaja v Ambasadi ...

M: Kako bi opredelil pomen Ambasade na lokalno sceno?

I: Mislim, da je zelo pomembna. V Ambasadi vadi kar nekaj bendov in ti isti ljudje prihajajo tudi na dogodke. Dostikrat pa sem zahajajo tudi drugi, ki sicer nimajo svojega prostora. Gre za precej majhno in omejeno sceno, predvsem kar se tiče obiska koncertov. Kar pa se tiče

vpliva na okolje, pa se mi zdi, da ima precejšen vpliv. Ponuja stvari, ki jih sicer ne bi videl v tem okolju. Podobno kot M.I.K.K. (Mladinski informacijsko kulturni klub Murska Sobota, op.a.). nekakšen takšen mladinski center bi moral biti v vsakem mestu, da imaš kaj videti. Ko prideš enkrat v Ljubljano (kot študent, op.a.), je že pozno. Si že zavozil tistih 18, 19 let. Že si v neki stvari noti in ... Meni se je, ko sem prišel študirat v Ljubljano, odprl svet. Prej nisem imel nič, sedaj pa kar naenkrat imel vse. Vsak dan nekakšen koncert, vsak dan nekakšno dogajanje, Metelkova, klubi in tako dalje. In prav to bi sedaj radi pripeljali k nam. Poskušamo senzibilizirati okolico, da bo začela sprejemati te odklone, ki v bistvu sploh niso odkloni, so povsem normalna stvar. Obstaja nešteto okusov, Ambasada poskuša ponuditi vse. Kaj ponujajo ostali, gostilne in podobno, pa vemo: kapital je sveta vladar.

M: Če bi na koncu še sam želel kaj izpostaviti? Če je še kaj takšnega kar bi poudaril?

I: SAZAS p**** j** m*****! Z njimi imamo večne probleme. Vendar pa je ugodno za nas, da prostora, na katerega so naslovljeni SAZAS-ovi računi, nikoli nismo formalno registrirali ali kaj podobnega. Prostore Ambasade Štefana Kovača Marka upravljata omenjeni društvi in ti dve društvi tudi uprizarjata koncerte. SAZAS pa svoje račune pošilja Ambasadi Štefana Kovača, ki pa ni pravna oseba. Tako da nam formalno dejansko nič ne morejo. Tako, da smo zaenkrat kriti, zaradi birokratske napake. Če se kar koli zgodi v Ambasadi ali če prideta inšpekcija ali policija, mi za to dejansko ne odgovarjamo, ker je občina odprla mladinski center, v katerem društvo deluje že deset let in ker deluje tam že deset let, ima potemtakem avtomatično pravico do soupravljanja oziroma opravljanja. Ne vem več natančne pravne razlage. Vse izhaja iz tega, ker uporabljamo prostor, ga prenavljamo in vanj vlagamo in prav s temi argumenti tudi pritiskamo na njih (občino, op. a.), da zadevo končno privedemo dalje, tudi zato, da lahko uredimo električno napeljavo in končno začnemo normalno funkcionirati. Oni so mislili, kako bo s časom vse to propadlo, mi pa smo samo postali močnejši.

M: Kako se je kaj spremenilo delovanje skozi čas?

I: Precej ljudi je pridružilo, veliko različnih organizatorjev koncertov, novi žanri so se začeli pokrивati: crast, grind, metal scena, tega prej ni bilo. Pojavil se je tudi jazz. Kar pa sem

pozabil povedati je, da je Ambasada tudi snemalni studio. Vsi lokalni bendi tukaj snemajo, kot tudi založba.

M: Torej je tukaj tudi založba?

I: Da. Založba je v bistvu Društvo za razvoj elitne kulture, pa tudi God Bless this Mess.

Priloga Č: Intervju Veljko Terzić – Gooyda

Član v številnih lokalnih glasbenih zasedbah, nekdanji aktivist v Brežicah, dolgoletni obiskovalec Mladinskega centra Brežice.

Brežice, 21.6. 2010

M: Če se lahko na kratko predstaviš?

V: Veljko Terzić – Gooyda, rojen in živim v Brežicah vse svoje življenje, celih 33 let.

M: Na začetku bi se najprej osredotočil na začetke scene, ki se je razvila v prostorih sedanjega Mladinskega centra. Kako je izgledala lokalna scena tukaj, pred nastankom MC-ja?

Prej je bil to vojaški dom (Dom letalcev oziroma t.i. Dom JLA op.a.), ki je razpadal in kjer smo se potikali že kot mulci. Vdirali smo v stavbo. Bilo je zapuščeno. Notri šipe so se z leti razbile, lahko si skratka prišel notri. To je bil glavni »playground« v Brežicah, ob parku seveda. Tam se je popivalo, družili smo se ... Vedno je bil nekdo tam. Če si bil tako kot jaz, brez službe in nisi imel kaj početi, si po popoldan po kosilu zahajal tja. Vedno je nekdo prišel. Iz dneva v dan.

M: Je bil to torej nekakšen lokalni »hot spot«?

V: Da. In veno smo se pogovarjali o tem, kako bi se delali underground koncerti, kako bi se predvajala glasba ipd. Tako ali tako so bili vsi alternativci. In potem so se tu kot prvi pojavili FUK-ovci (Forum ustvarjalcev kulture; op.a.). delali so super koncerte. Bili so ob pravem času na pravem prostoru. Se pravi, bila je vojna, Hrvaška in Srbija sta bili medsebojno precej zaprti zaradi vojne. Ljudje pa so še vedno poslušali isto glasbo kot prej v Jugi, ne glede na srbski ali hrvaški izvor. Glasba je bila povsod ista. Takrat srbski bendi niso mogli na Hrvaško, hrvaški pa ne v Srbijo. In to so tukaj zagrabili in preko svojih vez in poznanstev od prej vabili bende. Zato je bilo tudi vedno polno. Bilo je noro, super! Končalo se je kasneje predvsem zaradi tega, ker ni bilo profitabilno, ter zato, ker ni občina imela od tega koristi. Bili so jim samo strošek (občina je lastnik stavbe, op.a.) zato jih občina ni podpirala. Kasnejši Mladinski center je nastal samo zato, ker je občina v tem videla svoj interes. Če ne bi MC prinesel občini

tudi določene koristi, ga sploh ne bi bilo. Fantje, ki so tam organizirali koncerte, pa so bili vsi alternativci, predvsem stari punkerji in podobno. To, kar je pa sedaj (Mladinski center Brežice, op.a.) pa je nekaj povsem drugega. Ker v tistih alternativcih FUK-a niso videli perspektive, so poiskali banalen razlog, da stvar zaprejo. Razlog za to so bili grafiti. Grafiti na prazni, zapuščeni in propadajoči stavbi, v kateri so se potikale podgane. Kot da je to nekaj nenavadnega. Ljudje so pač »pografitali« nekaj sten, še sam sem napisal velik napis EXPLOITED na zid, na katerega sem prav ponosen. Nekaj grafitov in konec veselja. To je bil kolikor vem glavni razlog, vsaj tako sem slišal od enega od organizatorjev koncertov, ki se je jezil na nas: vi ste pisali grafito in »zajebali« ste celo sceno. Razlog so iskali, da zadevo končajo in v tem so jo našli. To je bila le pika na i. Stavba je bila prazna in je propadala, vse od kar jo je zapustila JLA.

M: Kako je potem vse skupaj preraslo v pobudo za Mladinski center oziroma kako je prišlo do nastanka Mladinskega centra tukaj?

To ne bi vedel, to izvira iz drugih krogov. Alternativa ni imela tukaj nič zraven. Sicer pa, če si pripadnik subkulture ali kaj podobnega, v malem mestu praktično poznaš vsakega alternativca, ponavadi celo do te mere, da točno veš, kakšno glasbo kdo posluša. Se pravi, da bi vedel, če bi bilo iz teh krogov. To je zraslo na tujem zelniku. Kar naenkrat se je pojavila neka ideja, da bi se odprl nekakšen mladinski center ali nekaj podobnega. Alternativci s tem niso imeli neposredno nič. Verjetno je občina pobrala idejo o klubu in v tem nekako videla svoj interes, zato je tudi nastavila Patricijo (Patricija Čular, prva direktorica Mladinskega centra Brežice in sedanja podžupanja občine Brežice na listi SDS; op.a.), ki ji je bila to samo odskočna deska in je sedaj podžupanja.

Sicer ne zanikam, da je bilo na začetku super. Nekatere stvari so bile zelo v redu, ko se je odprl MC, je bilo nekaj časa zelo polno, veliko se je dogajalo. Saj veš, kako je v malem mestu. Odpre se nova gostilna in za nekaj časa pritegne pozornost ljudi. Podobno je tudi z drugimi lokali. /.../ Na začetku je vsekakor bilo polno. Prej ni bilo pravega mesta za alternativo. Metalci smo si recimo deset let prizadevali, da so se končno lahko začeli odvijati kakšni metal koncerti. Pa tedaj metal ni bil IN, kot je danes, ko žaga že vsak tretji bend, ki se pojavi na TV-ju. Metal je postal mainstream. Tega prej ni bilo...

S časom so se začeli koncerti in mi, ki smo že prej viseli tam, smo začeli sedaj zahajati v Mladinski center. To je bil naš prostor, še iz otroštva, sedaj pa je bila tam pač gostilna. Smo sedaj imeli vsaj WC, česar prej ni bilo.

M: Včasih je torej bilo veliko koncertov v MC-ju?

V: Ravno na to tudi poskušam napeljati. Na to, kako se je začelo s koncerti in s tem. Naša družba je tako vedno visela tu naokoli. Kar se tiče alternativne scene in alternativnih koncertov, je bil glavni akter Cepo (Tomi Capanec, op.a.). Nekako se je spoprijateljil s Patricijo. Tedaj so tukaj začeli tudi bendi z vajami. Predvsem je dominirala določena metal scena, drugega skoraj ni bilo. Glavni organizator koncertov je bil Cepo, mi pa smo mu pomagali. Za šankom, pri vstopnini, pri pospravljanju in čiščenju, sicer pa smo običajno skupaj tam tudi popivali. Cepo je bil precej razgledan in je imel dobre kontakte.

V majhnem mestu je sicer tako, da se alternativci vsi po vrsti družijo med sabo, saj se vsakdo družijo s sebi podobnimi. Ko si alternativec v majhnem kraju, tako ali tako poznaš vso možno glasbo, ne glede na zvrst. Navlečeš se na vse. Tako so se tam izvajali koncerti različnih žanrov, predvsem zato, ker je bil predvsem Cepo tako razgledan v alter glasbi. Kasneje je koncerte organiziral tudi denimo Kranjec (lokalni metalec, op.a.). Tedaj se je to dalo. Samo šel si tja in se dogovoril, da so ti dali termin. Super je bilo. Tedaj se je vse to dalo. Samo zakaj? Patricija je potrebovala zaledje. Ko so jo hoteli denimo odstaviti, nas je potrebovala, da smo protestirali proti njeni zamenjavi. Proti političnim poskusom kadrovanja.

Na začetku je sicer bilo vse super. Celotne stroške nam je kril MC. Ko smo igrali (skupina Dickless Tracy, op.a.) na Klubskem maratonu Radia Študent, ali pa za »benefit« koncert v podporo AC Molotov (nekdanji skvot Ljubljani, op.a.).

M: Torej so vas na začetku precej podpirali?

V: Da. Patricij nam je plačevala kombi za koncerte in turnejo. Dala nam je denimo celo cekar s popotnico: nekaj sendvičev, sokov in nekaj piv.

M: Kako pa je potem prišlo do sedanjega razkoraka? Mladinski center je danes namreč pretežno prazen. Praktično nima programa.

V: Stanje je takšno, ker zadeve ne vodijo pravi ljudje. To so predvsem ljudje, ki tam delajo samo še za plačo. Verjetno se jim zdi odveč, razen morebiti programa, ki ga imajo z otroki (Otroški živ žav, op.a.) in se jim za to prizna zasluge. Sicer pa se z otroki tako ali tako ukvarjajo animatorke in ne vodstvo. Oni so tam v pisarnah za plačo, da vodijo statistiko ali

kaj pač počnejo. Sprašujem se, če je to tako zakonsko urejeno ali kako, kajti nekateri tam očitno ne vejo, kaj naj bi bila njihova vloga. Enkrat, ko je nekdo želel prirediti koncert z devetčlanskim jazz ansamblom, naj bi prosili skupino, če lahko pride zgolj polovica, saj tako ne bo potrebno vsem plačevati potnih stroškov. In to naj bi bil profesionalni odnos do bendov! Zakaj bi potem kdo tukaj prirejal koncerte? Ljudem se upira. Ko prideš na dogovor, ti namečejo toliko enih obveznosti in pogojev, da se ti enostavno ne ljubi z njimi ubadat. Vse je preko občine, vse mora biti točno po papirjih in prav to počnejo te ženske tam. Po mojem samo to.

M: Je vse preveč zbirokratizirano?

V: Neprofesionalno delo. Nimajo pojma, kaj počnejo. Trenutno, po obnovi, se trudijo z dragimi DJ večeri, ki jih nihče ne obiskuje. /.../ Plačujejo drage DJ-e, po 250 evrov vsakega, da vrtijo glasbo v praznem klubu. To ni prava smer za MC. Sicer pa, če želijo promovirati nasprotovanje trdim drogam, house večeri, kjer je ravno poanta, da si »nabutan«, niso ravno najbolj primerni. Če delaš DJ koncerte, tak koncert, se prav začne šele ob dveh ponoči, ko so vsi zadeti. Ni to ravno prava stvar za MC. 250 evrov! Mi smo cel koncert naredili s takšnim denarjem. S tem smo plačali izposojno opreme, ki smo jo k sreči večinoma dobili skoraj zastonj, edino kar si običajno res plačal, je bil tonski mojster, ki si ga najpogosteje prav tako poznal in je bil nekdo iz Brežic. Z 250 evri smo običajno pripeljali od drugod vsaj 5-6 bendov, pa vedno je bilo vsaj petdeset obiskovalcev. Ko smo delali Kurčšlus festival, smo vedno napolnili dvorano. V dveh dneh smo običajno dvakrat napolnili dvorano.

M: Koliko je bilo tedaj kaj obiskovalcev?

V: Ne vem, vendar jih je bilo precej veliko. To bi se verjetno spomnil kdo, ki je delal na vstopnini. Sam točnih števil ne vem. Cepo bi to natančneje vedel. Nekoč je bilo tako, da se je dalo nekaj narediti, še se je hotelo. /.../ Patricija je bila na oblasti in je bila precej bolj odprta do teh zadev. Veliko se je delalo koncerte in podobno. Predvsem underground. Spoznala je, da je to precej močno gibanje in da precej ljudi stoji za tem. Tudi ljudje so prihajali na dogodke. Ona pa je tako ali tako najverjetneje štela obiskovalce, ni zaman danes podžupanja. Sedaj, ta nova upraviteljica, ki je, je pa grozna. Sedaj več ni alternativnih koncertov. Prvi po dolgem času je bil včeraj. NMS (No More School, op.a.) fest, ker je pač pod tem imenom že enkrat bil izveden koncert. Očitno zopet ne bo nič. Nekomu, ki je pred

kratkim omenil izvedbo new metal koncerta, naj bi mu upraviteljica zgolj skomignila z rameni in ga odslovila. Super odnos, ni kaj. Prav tako je prisotno nekakšno neumno kategoriziranje ljudi. Si v malem mestu, kjer vsakdo vsakogar pozna in potem naj bi se nekateri ljudje kar medsebojno odbijali. To me zelo moti.

M: Je alternativa torej postala nekakšen problem?

V: Sedaj zadeva teče pod novim sistemom in pod novim sistemom še nihče ni kaj prav poskušal. Po mojem, da se bo kaj dalo zmeniti, zagotovo.

M: Si torej bolj optimističen?

V: Da, seveda. Kolikor poznam te ljudi, bodo slej ali prej spet začeli razmišljati o tem, kdo pravzaprav sploh tja zahaja in bodo ugotovili. Trenutno ni ničesar. Za vikende je le polno.

M: Kdo oziroma kakšna mladina pa tja zahaja?

V: Vse mogoče. Sicer pa ne hodi tja le mladina, tudi starejši z otroci zahajajo tja. Ob jutrih prihajajo mamice z vozički tja na kavico. Prihajajo ljudje, ki v star MC sploh niso zahajali oziroma le poredko, sedaj pa takšne ljudi opažam prav pogosto. Ponovno gre za nekaj novega, še povsem svežega, nekakšen »chill out place«. Precej sintetično izgleda, prej se mi je zdelo veliko bolje, vsaj meni, ki imam rad stare stvari. Meni je bil Dom letalcev vedno nekaj posebnega. Celotno otroštvo oziroma mladost sem preživel. Od kar je bila tam še vojska, ko smo hodili tja v kino, pa do tedaj, ko smo tam pisali grafito, se zabavali, imeli prva dekleta in tako dalje. Super je bilo...

M: Na začetku se je zdelo, da v MC-ju veliko nekih skupin mladih: dramske skupine, mladi umetniki, bendi ... A mi lahko poveš kaj več o tem?

V: Nekoč. Sedaj je problem, da ni nikogar, ki bi kaj delal. Ni ljudi. Alternativne koncerte smo prirejali samo mi (Cepotova klapa, op.a.), eden ali dva iz naše družbe. Če ne bi bilo nas, tega (koncertov, op.a.) sploh tukaj ne bi bilo. In kolikor se je nam ljubilo, toliko je tega bilo. To je problem. Veliko se je dalo narediti, če si želel. Ni ljudi...

M: Kako bi pa po tvojem moral izgledati Mladinski center oziroma, kaj naj bi bil njegov namen?

V: Najbolj mi gre na živce, ker je to vse povezano s politiko. To bi moralo biti povsem neodvisna stvar, od vseh strank neodvisno. Delovati bi moralo na lastno roko. Ni mi všeč, da se tukaj vlečejo sredstva iz evropskih skladov in imajo zato takoj vse stranke svoje prste zraven.

M: Je precej vmešavanja politike?

V: Da. Ravno v tem je problem. MC, ne glede na to kako izgleda in kako deluje, ne sme biti nikakor povezan z nikakršno religijo ali stranko. Mora biti svoboden. Tam greš, da si od vsega odpočiješ. Če bi rad molil, moli drugje, ne tukaj, enako velja za politiko. Razumeš, kaj želim povedat?

M: Nekakšen nevtralen prostor?

V: Da, nevtralen prostor. Tukaj bi morali poučevati mlade o vsem, kar obstaja. Ne moti me tudi, da imajo denimo potopisna predavanja, vse to je super. Lahko bi ta predavanja naredili posebej za otroke ali pa, da povabijo šole, ki bi jih to verjetno bolj zanimalo, ne pa da tak program prirejajo v petek ali soboto zvečer. Čez vikend si ljudje želijo oddiha in sprostitev. Cel teden si delal, bil v šoli. Čez vikend se ga želiš napiti, peti, plesati, kričati ali kar pač. Želiš si sprostitev v malem mestu, ne pa predavanja pa odklop. To potem ponuja Hacienda (lokalni nočni klub, op.a.) in drugi, ki se »furajo« na turbo folk in drugo komercialo. Očitno Mladinski center vodijo ljudje, ki se kot mladi nikoli niso zabavali in so imeli pred sabo le knjige. Niso razgledani in to kar počnejo, ne počnejo z ljubeznijo, temveč zgolj za plačilo. Nekateri so sicer takšni, ki so zadevo delali s srcem, vendar je tudi tem s časom postala rutina. Umakniti bi se morali in prepustiti zadevo nekemu, ki ima veselje do tega.

M: Se držijo svojih položajev ali kako?

V: Samo za plačo. Ne znajo drugega. Vse bi morali prepustiti nekemu drugemu, ki bi morebiti naredil kaj novega. Narobe vodijo zadevo. To s potopisnimi predavanji je le primer.

M: Kaj se potem dogaja v MC-ju trenutno, ko ni koncertov?

V: Ravno pred kratkim se je zadeva šele ponovno odprla po prenovi in v bistvu še ni bilo nikogar, ki bi se prav potrudil in pristopil k zadevi in poskušal karkoli narediti. No... Eni sicer so poskušali, vendar ni šlo za posameznike, čigar pobude bi lahko jemal preveč resno. Vem, da bo Cepo ponovno organiziral Kurčšlus fest, kar pomeni, da se očitno da dogovoriti.

M: Torej je zopet drugače? Je možno ponovno dogovarjanje?

V: Da. Zdi se mi, da sedaj, ko so dobili denar za obnovo in razširitev, da bodo primorani zapolniti kapacitete. Nekaj poskušajo na silo, da bi napolnili klub in da s tem dokažejo svoje sposobnosti kot vodstvo, vendar jim ne gre najbolje. Program imajo zapolnjen za nekaj časa, vendar jim bo kmalu zmanjkalo idej. In tedaj... Tedaj bomo zopet zadosti dobri za njih. Tedaj bo verjetno zopet možno sodelovanje. Tako to tukaj poteka.

M: V bistvu pride alternativa zraven bolj po sili razmer?

V: Da. Bolj ali manj.

M: Kaj so pa sicer tukaj naokoli še druge možnosti za preživljanje prostega časa?

V: Nič! Oziroma ... Odvisno pač od tega, kako zahteven človek si. Športniki verjetno prav uživajo. Za tiste, ki bi se radi ukvarjali s športom, je na voljo vse, kar hočeš: kup borilnih veščin, tenis, nogomet, atletika, kar pač hočeš. Lahko greš veslati po Krki ali Savi. Ni da ni!

M: Kaj pa kaj glasbeno dogajanje?

V: S tem je pa tako: vse kar je, je lahko le v MC-ju.

M: Kaj pa ostalo? Gostilne, klubi ...?

V: Da, seveda, enako kot povsod. Ni nekih prostorov (alternativnih, op.a.), samo poglej, še v Ljubljani imaš le Metelkovo. Edini alternativni prostor, pa sedaj še Kino Šiška in občasno kaj v Cvetličarni. To je vse. A glej. Po drugi strani imajo tukaj prostor, dvorano, veš kaj vse bi

lahko počeli, pa nič. Manjkajo ljudje, ki poznajo sceno in potlej bi se samo še začelo vabiti bende. Bendi imajo tako ali tako vsako leto turneje. Ni jih problem privabiti. Pred kratkim so denimo No Means No ponudili, da bi igrali v Mladinskem centru, kot del njihove turneje. To bi bil precej velik dogodek. Njihov edini koncert v Sloveniji, to bi prišli ljudje od povsod. Mislim, da mi ni potrebno razlagati, kaj No Means No pomenijo v undergroundu. Tukaj pa so sodelovanje zavrnil.

M: In kaj je bil razlog za zavrnitev?

V: To, da naj bi bil koncert v četrtek, v mladinskem centru pa v četrtek niso želeli izvesti koncerta. Češ, sosedge se pritožujejo, lahko samo ob vikendih.

M: Mladinski center leži blizu blokovskega naselja. So bile pogoste prijave in pritožbe sosedov?

V: Seveda, ko pa v teh blokih živijo sami stari ljudje ...

M: Je to glavni problem?

V: Da, vsaj tako se je to vedno prikazovalo. Češ da je preglasno. Pa so bile opravljene meritve, ki niso pokazale nikakršnih prekoračitev. Sedaj, ko pa je prostor ves izoliran, pa ne vidim razlogov za nasprotovanje ... Mladi so v veliki meri sami krivi, ker premalo sodelujejo z MC-jem, po drugi strani pa se jim Mladinski center upira ravno zaradi odnosa in političnih povezav. Zato mnogi raje sploh ne pridejo, sicer pa bi lahko tukaj delali čudeže.

M: Torej težava ni le v nesodelovanju Mladinskega centra z mladimi, temveč mladi zavračajo sodelovanje tudi zaradi politične obarvanosti Mladinskega centra?

V: Da, prav to je najhuje. Poznam kopico ljudi, ki ravno zaradi politične obarvanosti ne želijo zahajati tja. Posamezniki, ki imajo konkretne ideje, vendar nočejo sodelovati.

M: Kakšna politika pa tukaj dominira?

V: SDS.

M: Kako se pa tebi zdi, da sodi nekakšen takšen alternativni prostor v tako majhen kraj?

V: Ne vem. Po mojem bi ga vsak kraj moral imeti. /.../

M: Se ti zdi torej da sodi v Brežice?

V: Da, seveda. Pa še Zagreb je blizu. Ne vem, zakaj ne bi tak prostor uspeval. /.../ Zagreb je oddaljen le 50 kilometrov (37 km, op.a.). Lahko bi bili celo toliko zaslužili, da bi bili neodvisni in se več ne bi bilo treba podrežati. Sami bi lahko krili vse stroške. Tukaj je lokacija strateško zelo ugodna, predvsem zaradi Hrvaške, ki je takoj zraven.

M: Kako pomemben se ti zdi obstoj MC-ja za obstoj in delovanje neke širše scene?

V: Kako to misliš?

M: Za obstoj undergrounda in lokalne scene. Je MC- pri temu ključnega pomena? Bi scena obstajala tudi brez Mladinskega centra?

V: Prej ni bilo ničesar. V vsakem primeru potrebuješ nek prostor in danes se take prostore imenuje pač mladinski center. Nekakšen center, kjer se mladina lahko druži in podobno. Tukaj so šli v vse skrajnosti. Imajo še hostel, program za otroke in ne vem kaj še vse.

M: Se ti zdi, da je preveč vsega?

V: Ne, ni preveč, temveč je problem v tem, da tisti, ki so tam, ne zmorejo vsega. Potrebujejo več ljudi, ki bi delali. To je ogromen prostor. Za glasbo in koncerte, s čimer bi tudi lahko privabili ljudi, potrebuješ posebej ekipo. Drugo ekipo. Ta ekipa, ki je sedaj, ne velja. Ne trdim, da so slabi v vsem ali kaj podobnega. Kar se tiče otroškega programa in taborov, ki jih organizirajo, vsaka jim čast. V tem so zelo dobri. Vendar pa je tudi to verjetno strankarsko obarvano ... To me najbolj moti ... Ženske, ki so tam zaposlene, so si praktično naredile svoj klub. Za glasbeni program so potrebni drugi ljudje.

M: In ti ne morejo priti zraven?

V: Da, točno tako. Ne vem ali je zakonsko omejeno, koliko ljudi lahko tukaj deluje ali pa ne znajo ustrezno komunicirati. V tem je problem.

M: Komunikacija?

V: Da. Ne spoznajo se na stvari. Ne vejo, kaj se dogaja v sceni.

M: Delujejo mimo scene?

V: To so ljudje, ki nimajo izoblikovanega glasbenega okusa. Poslušajo vse, kar jim je ponujeno. In to je vse, kar poznajo.

M: Gre torej za nepoznavanje alternativne scene?

V: Ne, temveč gre za nepoznavanje kakršne koli scene.

M: Ljudje, ki niso glasbeno...

V: Glasbeno nič!

M: Kako na delovanje Mladinskega centra in scene vpliva dejstvo, da gre za institucijo?

V: Kako misliš institucijo?

M: Neko formalno institucijo, ustanovo s formalnimi pravili in podobno. Je to negativno, pozitivno, sploh ima vpliv?

V: Ne bi vedel. Nekdo pač mora tam delati, a ne? Nisem prepričan, če razumem vprašanje pravilno.

M: Se ti zdi, da bi zadeva morala biti organizirana manj formalno, bolj nelegalno, na neki bolj »divji« ravni?

V: Saj sploh ni važno. Glavno je, da se nekaj počne, da je to »moving«. Moralo bi biti tako, da prideš tja z idejo, nato pa jo poskušajo skupaj realizirati. Verjetno ti misliš, da bi bilo vse skupaj bolj svobodno.

M: Da. A se ti zdi torej, da vsa ta formalizacija, pravila in podobno, vpliva na delovanje Mladinskega centra?

V: Da, seveda. Nedvomno. Pri nas nedvomno vpliva. Občina vidi v denarju iz evropskih skladov svoj interes in nedvomno si odrežejo svoj delež. Namesto da bi denar namenili mladim. Če bi se resno želeli rešiti narkomanije in spraviti mlade z ulic, bi to mogli. Ne pa, da mladi potem raje posedajo in popivajo po klopih v parku in vznemirjajo ljudi, ki potem nenehno kličejo policijo. Dajte denar za mladino in ne se vmešavat! Kaj se to občine tiče? Danes more vse nekomu pripadati, vse mora imeti svojega lastnika, to pa je pač občinski prostor in si ga nekateri zato kar lastijo.

M: Bi morebiti želel na koncu še sam kaj dodati ali izpostaviti?

V: Mislim, da ne. Mislim, da sem bolj ali manj že vse rekel...

M: Hvala.

Priloga D: Intrevju Mateja Gerjevič

Direktorica Mladinskega centra Brežice
Brežice, 27.6. 2010

M: Če se lahko na kratko predstaviš?

M.G.: Mateja Gerjevič, direktorica Mladinskega centra Brežice.

M: Za začete, kako dolgo si direktorica? Kako dolgo traja tvoje sodelovanje, kako si prišla v MC oziroma kako si postala del ekipe?

M.G.: Dejansko v Mladinskem centru delam že sedem let, direktorica sem štiri leta. Prej sem bila v.d. direktorica, sedaj sem direktorica. Sodelovanje se je začelo predvsem preko javnih del, tako kot pri večini zaposlenih, ki delajo tu v Mladinskem centru. Javna dela seveda nekoč niso bila tako urejena kot danes. Danes oddelaš svojih 130 ur mesečno, imaš regres in imaš iste pravice, kot vsi zaposleni. Na začetku sem delala na področju mladinskega informiranja. Opravljala sem vlogo žive info točke na srednjih šolah. Prejšnje delo mi je bilo veliko bolj všeč kot sedanje.

M: Vloge se tukaj v Mladinskem centru opravljajo profesionalno in pol-profesionalno. Kako je to pri tebi?

M.G.: Profesionalno. Vsi direktorji v javnih zavodih opravljajo delo profesionalno, ker delno upravljaš z občinskim premoženjem, tako da ne more biti neprofesionalna vloga. Obstaja pa tudi mreža MAMA, katere soustanovitelji smo, tam je vloga direktorja neprofesionalna, predvsem zato, ker ga ne moremo kriti iz nobenega vira. Je zavod, vendar ne javni zavod, kjer je del sredstev zagotovljen prav za to. Pri nas je funkcija profesionalna.

M: Predvsem bi me zanimalo, kako ti kot upraviteljica mladinskega centra gledaš na širšo vlogo MC-ja?

M.G.: Mladinski center ni več tisto, kar je včasih bil, se pravi, da bi mladim zagotavljal neke pogoje za njihovo delo ali pa samo za druženje, za izvajanje koncertov ali pa kaj podobnega,

temveč je vloga vse širša, predvsem zaradi splošne mladinske politike v Sloveniji. Mladinska politika v nikakršni smeri več ne podpira ne prirejanja koncertov ne kreativnega druženja mladih na takšen način, da recimo barvaš, delaš grafite, imaš delavnice in podobno. Vedno bolj podpira neko politiko, ki teži k neformalnemu izobraževanju in to je tudi vse, zato je težko dobiti vire financiranja za kaj drugega. To privede do tega, da so potem mladi nezadovoljni z mladinskimi centri, sploh s tistimi, ki kotirajo nekoliko više, se pravi, da pridobivajo tudi določena sredstva kje drugje, sicer se moraš praktično povsem prilagajati sredstvom, ki si jih dobil. To so strogo namenska sredstva in kar je na voljo, so razpisi Ministrstva za šolstvo, Ministrstva za kulturo ter razni evropski skladi in razpisi, recimo Mladi v akciji in podobno, in tam se je treba sredstvom povsem podrediti. Če sredstva podpirajo socialno vključenost mladih v skupnost, moraš ti na nek način zagotoviti neformalno izobraževane, kamor vključiš posameznike in zelo težko prikažeš koncert kot način socialnega prikazovanja, ker jim je to pasé. Vloga Mladinskega centra torej ni več takšna kot nekoč, omogočanje delovanja mladih, ampak se vse bolj profesionaliziramo in usmerjamo na trg. Ni več vse neprofitno, ker se nekako moramo, sploh pa sedaj, ko imamo še mladinski hotel, obnašati tržno, že zato, ker imamo nenazadnje tudi fiksne stroške, ki jih moramo pokrivati in ti so precejšnji. Včasih je bil mladinski center to, da smo bili veseli, da so mladi imeli nek prostor, kamor so lahko zahajali. Mladi so se zbirali, prinesli so si svojo pijačo, priredili si koncert in je bil super žur, sedaj pa je težko mladim razložiti, da je to postala le ena ustanova kot vse druge, kot nekakšen kulturni dom, in da to več tako ne gre. Ker smo javni zavod, nas žal zavezujejo vsi mogoči predpisi in zakoni, od varovanja javnega reda in miru dalje, tako da več ni vse tako enostavno kot prej. Sicer se je tudi prej upoštevalo zakone, ki pa niso bili tako strogi. Prav tako smo manj plačevali. MC je bil nekoč samo podnajemnik in nismo imeli takšnih težav, sedaj ko pa smo dobili prostore v upravljanje, celoten objekt, je pa to malo drugače. Vsi zahtevajo od tebe neko večjo resnost, da boš tržil te prostore, da ne boš odvisen od občine, kar pa zadevo pripelje v neke druge razsežnosti kot mladinske. Dejansko se mi zdi, da mladinski center ostaja mladinski samo še po imenu in ne po čem drugem. Mi se sicer trudimo, da bi naredili tudi kaj za mlade oziroma za tiste, ki bi se želeli vključiti, vendar se najpogosteje vse ustavi pri financiranju, ker ne moreš teh stvari pokrivati. Hkrati pa je vse manj zainteresiranih za prostovoljno delo. Sicer so tisti, ki imajo voljo in ideje in ti običajno tudi kaj naredijo ter ideje uresničijo, vse več pa je tistih, ki bi vse počeli le še za plačilo. Zdi se mi, da je tako ali tako ves svet vedno bolj takšen: vse mora biti plačano. V klubu imamo veliko kvalitetne opreme in super pogoje, vendar večine prostorov in opreme, razen ozvočenja, vadnice in kluba, večina mladih sploh ne uporablja. Ne učilnic, ne multimedijskih računalnic oziroma

multimedijskih učilnic. Bolj jih uporabljajo društva, starejši, podjetja in podobno. Skratka... Vloga ni več takšna kot nekoč.

M: Prav to sem želel vprašati. Od mladih pogosto prihaja očitek, da mladinski center več naj ne bi bil pripravljen sodelovati z njimi. Se ti zdi, da je težava predvsem v formalizaciji?

M.G.: Zdi se mi, da prej ni bilo tako strogo. Če si imel neko društvo, si prav tako sledil nekaterim zakonom, nisi pa bil tako zavezan, kot smo to sedaj mi. Pri nas vse zadeve tečejo preko občinskega sveta (odobritev sredstev, op.a.) in glede nato, da občina financira tistih 30%, kolikor je do sedaj, sedaj pa niti to več ne bo, to pomeni, da smo še vedno odvisni od občinskega sveta in mu moramo predlagati tudi vse zadeve. Od njih pa ne dobivamo več sredstev, ki bi jih potrebovali za naše aktivnosti. To pomeni, da moramo stvari usmerjati bolj tržno in ne moremo, čeprav imamo tri plačilne razrede – brezplačno, za društva ter za podjetja, prostorov oddajati povsem brezplačno. Nenazadnje je potrebno plačati vsaj čistilko in podobno, povsem osnovne stvari. Sicer se vseeno trudimo, da mladim, predvsem dijakom, ki imajo željo, da bi kaj konkretnega organizirali, ali pa za kakšne inštrukcije, vseeno poskusimo prostor odstopiti brezplačno. Seveda če izkažejo primerno obnašanje. Se pravi, da potlej ni vse razmetano ali pa da niso poškodovane stene in podobno. V takem primeru se načeloma še vedno da dogovoriti. Je pa tudi tako. Zdi se mi, da je prej, ko je bilo vse bolj razčehkano (pred obnovo in preureditvijo, op.a.), so še nekateri prišli, sedaj (po obnovi in preureditvi, op.a.) pa si več niti ne upajo priti. Sedaj z nami komunicirajo kvečjemu le še preko e-mailov in to s vprašanji, kot na primer: a lahko pridem do direktorice? Namesto da bi se pogovorili. Mi smo tukaj v osnovi še vedno vsi isti kot smo bili, vendar se moramo zaradi drugih obnašati včasih drugače. Jaz sem sicer zelo vesela, če kak mlad sploh piše in išče stik. Pred kratkim smo ravno imeli primer, ko je nekdo, neko dekle, želelo vzpostaviti stik zaradi tečaja češkega in kitajskega jezika, pa si v bistvu sploh ni upala priti sem. Prav tako ni pomislila, da bi nas poklicala. Raje nam je poslala e-mail. Drugačen odnos je, kot je bil prej.

M: Se ti zdi, da se je Mladinski center s tem, ko je prišlo do institucionalizacije, odcepil ali oddvojil od mladine?

M.G.: Mislim, da je. Mladi, kolikor izhajam iz lastnih izkušenj ter koliko poslušam tukajšnjo mladino, jim je bolj pomembno, da se zabavajo. Bolj jim je všeč, če si nekaj sami

organizirajo, ter glavno jim je, da jim nihče ne mori. Mi pa, ko se dogovarjamo za žur, običajno začnemo s pogoji. Zunaj so lahko zadržujejo le do desete, dvanajste ure zvečer (na terasi kluba, op.a.), sicer imamo težave s policijo. Glasba ne sme biti preglasna, ker se pritožujejo sosedje, ki nas prijavijo policiji zaradi kršitve javnega reda in miru. Po dvanajsti uri moraš iti, ker so takšni predpisi. Cel kup zakonskih omejitev. Potlej je tu SAZAS. Če imaš koncert, je treba plačati SAZASU, sicer zopet sledi kazen. Če pridejo k nam, je žal »ful« omejitev. Potlej je tu še inventar. Vemo, kako težko smo prišli do sredstev za ureditev prostorov. Mladi, ko pridejo na žur in niso vsi enako obzirni. Malo je takih, ki bi se posebej sekirali za vsako stvar, ki jo polijejo in podobno, kar pa je povsem razumljivo. Če se greš zabavat, je ključno, da uživaš, ne pa da paziš, kaj boš in ne boš umazal. Prav zato se mi zdi, da se mladi bolje počutijo v nekoliko bolj neorganiziranih prostorih in skupinah. Prav ta vikend smo imeli skupino mladih, ki smo jo gostili. Ti so bili nekoliko »glasni« po deseti uri, kar je povsem normalno: vikend, nekaj alkohola, glasba. Takoj je bilo zopet vse narobe in je bila tu zopet policija, narejen zapisnik itd. Ob vseh omejitvah, tudi če bi hoteli, več ne moremo dopuščati stvari, ki so bile nekoč mogoče.

Je pa res, da prej, ko je bila stara infrastruktura, smo imeli tudi sami težave s policijo, sedaj pa jih nimamo toliko neposredno mi. Ni več tudi izgredov. Prej, ko se je mladina zbirala in pila v atriju za stavbo, je bilo incidentov več. Sedaj tega ni več.

M: Ker je postalo del mladinskega centra?

M.G.: Da. Točno to. Stvari so se nedvomno spremenile. Z novo infrastrukturo, z obnovitvijo ... Ne le z vidika stroškov, temveč tudi z vidika izgleda. Starejši prej denimo niso hoteli priti. Ko so slišali mladinski center, so samo rekli: ah, saj so tam samo narkomani. Sedaj pa, ko pridejo, so povsem navdušeni. Sedaj k nam na kavo zahajajo celo babice, česar prej nisem videla.

M: Mladinski center je bil vedno poln očitkov o drogah in podobno. Kako je kaj s tem? Kako bi ti to pokomentirala?

M.G.: Jaz bi rekla, da so to izjave tistih, ki nikoli niso bilo v mladinskem centru. Ravno pred kratkim mi je neka gospa rekla, kako so se tukaj vedno zbirali samo narkomani. Mladinski center obstaja deset let in jaz sem tukaj sedem let. Nikoli nisem opazila, da bi denimo kdo hodil z iglo naokoli, ali kaj podobnega. Ne rečem, da ni bilo trave, vendar ... nismo tudi tega

vzpodbujali ali dovoljevalo. Se je zgodilo, da je kdo kadil na terasi, pa ga natarak, ki je delal preko študentskega servisa, če ni bilo veliko ljudi, ni odgnal. Sicer pa so tudi tisti, ki so kadili, bili po večini toliko uvidevni, da so sami odšli kaditi v park (lokalno nezapisano pravilo, je nekoč narekovalo kajenje izven območja Mladinskega centra, saj bi to škodilo MC-ju, op.a.).

M: Koliko se ti zdi, da na težave mladinskega centra vpliva dejstvo, da je ob mladinskem centru park, kjer se mladina pogosto zbira?

M.G.: Mislim, da to ni grozno.

M: Se ti zdi, da se zaradi hrupa v parku posamezne incidente obeša na Mladinski center? Se nanj prenaša odgovornost?

M.G.: Nedvomno. Mi hodimo ob vikendih zjutraj v park pobirati smeti, sicer se takoj pojavijo očitki, češ: iz mladinskega centra ste nasmetili po parku, ne pospravili za sabo ter se drli ponoči. Veliko je teh očitkov. Skupine, ki popivajo v parku, avtomatično sodijo k mladinskem centru. Vsi, ki so v parku, so del mladinskega centra. Vsi mladi so isti, itd... Po mojem to lahko izjavlja le nekdo, ki nikoli, ko je bil mlad človek, ni prav zaživel, ali pa ima neke čudne omejitve v svoji glavi, nekdo, ki ga pač vse moti. Vsak mlad človek se mora izživeti, vsakdo se bi ga moral kdaj napiti, če nekdo želi poskusiti travo, jo pač naj poskusi, če pa želi kaditi tudi dalje, pa zaradi mene naj. Verjetno sam ve, kakšne so posledice, in če se nekdo za to odloči, naj se, vendar naj tega ne vsiljuje drugim. Zdi se mi primerno, da se dogovora o nekajenju (trave, op.a.) tudi držimo.

M: Pa so težave s tem?

M.G.: Mislim, da se načeloma kar držijo. Ni večjih težav. Ko se je nazadnje pojavil nekdo, ki je hotel kaditi, jih je Tina (natararica v klubu, op.a.) opozorila in so se umaknili.

M: Je mladina toliko zavedna?

M.G.: Mislim da je. Mislim sicer, da tudi tisti, ki tukaj kadijo (v Brežicah, ne v klubu, op.a.), da so po večini intelektualno na precej visokem nivoju in niso ravno nekdo, ki nima tri čiste v

glavi Z njimi se da zelo lepo dogovoriti. Tako in drugače, ko so nakajeni in ko so trezni. So zelo bistre osebe v primerjavi s kom drugim.

M: Kako bi ti komentirala govorice, ki že dlje časa krožijo med lokalnimi mladimi, da je Mladinski center nekakšna točka za rekrutiranje bodočih politikov?

M.G.: Meni se ne zdi tako. Meni se zdi, da je Mladinski center že od začetka apolitičen. Patricija (bivša direktorica in sedanja podžupanja Brežic na listi SDS, op.a.) se je sicer mogoče odločila v drugo smer. Problem je v tem, ker je mladinski center javni zavod. V vsem si odvisen od občinskega sveta, zato je vedno treba iskati nek širši konsenz med različnimi interesi, saj mi nismo tako kot osnovne šole, kjer denimo določena nacionalna zakonodaja obvezuje občino k financiranju ustanove. Mi nimamo nikakršne nacionalne zakonodaje ali podobno, lahko nas jutri zaprejo, če bi se to pač zazdelo določeni politični opciji. Vedno je treba iskati konsenz in tega lahko najlažje dosežeš, če ne pripadaš nikomur. Če pripada tistemu, ki je vladajoč, boš sicer tedaj nekaj dosegel, vendar se lahko zadeva hitro obrne v drugo smer in to lahko postane konkreten problem. Zakaj se je Patricija tako odločila, ne vem. Vendar je vedno zastopala stališča MC-ja. Bila je nepolitična. Sicer je bilo veliko pritiskov pri kadrovanju. Veliko je bilo poskusov v stilu: zaposlite to osebo in podobno. Temu je že Patricija vedno rekla ne. To bi se lahko tudi hitro obrnilo proti nam. Zdi se mi, da je Mladinski center v Brežicah od vseh javnih zavodov tisti z najmanj politično nastavljenimi kadri. Za vsakega, ki dela v Mladinskem centru, lahko zagotovo rečem, da ni član nobene politične stranke, ker se vsem bruha ob politiki. Saj so politiki tako vsi isti. Kdor koli pride na oblast, je enak kot predhodnik. Tisti, ki pride na oblast, kritizira svojega predhodnika in obratno in tako se pač ta svet obrača. Takšno je vsaj moje mnenje.

Zakaj pa je odšla Patricija v SDS? Mislim, da tedaj predvsem zaradi tega, da smo sploh prišli do sredstev za to obnovo. Če ne bi bila v tej stranki, ki je pač tukaj vladajoča, do obnove sigurno ne bi prišlo, ker ne bi šlo skozi občinski svet. Pogosti so očitki, zakaj je bilo potrebno obnoviti Mladinski center, ko pa mladi nič ne prispevajo, mogoče pa bi bilo bolje denar vložiti v obnovo gasilskih domov ali kaj podobnega. Na to leti veliko očitkov in jih bo verjetno še več sedaj, ko se bližajo lokalne volitve. Prepričana sem, da je vstopila samo zato v SDS, da je bila zadeva lahko sprejeta na občinskem svetu, ki je moral vse skupaj potrditi. Drugače investicije nedvomno ne bi bilo. Sama pa nisem politična, čeprav so se pojavljala namigovanja, da če že nisem na listi, pa nedvomno z nekom simpatiziram. Vendar ne!

M: So prisotni poskusi politike? Je prisotna težnja lokalne politike po vplivanju na delovanje Mladinskega centra?

M.G.: Da, seveda! Močna je v vseh javnih zavodih. Kot rečeno, že če financirajo 30%, hočejo vse imeti. Občinski svet denimo, ko pridejo k nam, imajo najem prostorov zastonj, medtem ko morajo drugi plačevati, tudi društva. Pa imajo društva bistveno manj sredstev kot neka občina. Sedaj se mi zdi, da še ni tolikšnega pritiska, ker se lahko opiramo na Patricijo, sicer pa bi si kar lastili pravice do uporabe opreme ipd. Pogosto niti normalno ne vprašajo, ko bi kaj želeli, temveč kar zahtevajo.

M: Občina si torej lasti pravico do prostora?

M.G.: Da seveda. Če vprašam njih (občinski svet, op.a.), je vse to njihovo (občinsko, op.a.). Oni si lastijo pravico do prostorov, potem ko zmanjka sredstev, pa krivdo valijo na naše delo. Se pogosto prav čudim nad podcenjujočim odnosom, češ mladi itak nimajo pojma o ničemer... Čeprav sicer v resnici res gre za občinsko lastnino, ni potreben ponižujoč odnos do nas upraviteljev, ki za vse odgovarjamo. Manjka nek odnos, neka korektna komunikacija z nami.

M: Trenutno se je mladinski center razširil še na mladinski hotel. Kakšne so prve izkušnje, vtisi pa tudi načrti?

M.G.: Mladinski hotel smo si po svoje zmeraj želeli predvsem iz vidika, da če delamo izmenjave, potem rabimo tudi prostor za nastanitev. Sej ne, da prej ni bilo možnosti nastanitev, vendar so bile enostavno previsoke, zato je bilo težko pokrivati stroške iz sredstev, ki smo jih v te namene dobili. Iz tega vidika je zadeva super. To poletje smo se denimo precej izčrpali, saj niti nimamo toliko ljudi, ki bi vse zadeve lahko vodili. V prihodnje bo to verjetno enostavneje in bolje izvedeno. Letos smo imeli že peti oziroma šesti zaporedni tabor, izvajamo programe izmenjav, tako da so zadeve organizacijsko kar naporne. Ni zadosti udeležence le nastaniti, temveč je potrebno zadevo tudi organizacijsko urediti. Prav to je najbolj zahtevno. Sicer pa je hotel zaenkrat kar uspešen. Večino kapacitet zapolnimo predvsem z našimi večdnevnimi programi ipd., sicer pa kapljajo tudi posamezni obiskovalci. Predvsem se mi zdi, da bi bilo potrebno vložiti več naporov v promocijo, vendar pa smo tu zopet omejeni s sredstvi, ki jih pa ni. Zato se poskušamo znajti drugače in se predvsem

dogovarjamo za različne oblike sodelovanja z društvi in raznimi organizacijami, kot v zameno za promocijo pa denimo nudimo bivanje v hostlu. Sicer pa je težko. Še jumbo plakat, ki trenutno stoji, je vprašljivo, kako dolgo bo stal. Nujno bi bilo potrebno tu nekaj postoriti. Kmalu se nam bo kot konkurenca pridružil še Mladinski center Krško, tako da že nastopamo na trgu. V Ljubljani je denimo bistveno lažje zapolniti takšne kapacitete, kot recimo v Brežicah, kjer nimaš toliko za pokazati. Kaj lahko pritegne ljudi v te kraje, so denimo Terme Čatež. Imamo sicer kaj za pokazati, vendar ne ravno stvari, ki bi posebej zanimale mlade in zaradi česar bi množično prihajali. Zdi se mi, da bo treba veliko delati na tem in ponuditi mladini nekaj dodatnega. Za dodatno ponudbo pa zopet potrebuješ dodatne sodelavce, ki to ponudbo pripravijo. Več bi bilo potrebno sodelovanja z lokalno turistično organizacijo, čeprav se tudi tam ukvarjajo s pomanjkanjem ljudi in programov, saj ni pravega sodelovanja. Vsakdo pa želi za vsakršno sodelovanje takoj prejemati plačilo. Nikomur očitno ni jasno, da bi od sodelovanja vsi imeli korist. Posebej smo zaskrbljeni, kako bo pozimi, ko nedvomno Čateške toplice ne bodo prispevale zadostno število gostov. Treba bo poiskati neko lastno smer delovanja. Prav zato se vedno bolj usmerjamo v te mednarodne programe, prijaviti zadeve in jih tudi izpeljati ... Prav zato so bile kapacitete prvenstveno tudi načrtovane.

M: Predvsem za lastne potrebe MC-ja?

M.G.: Predvsem za lastne potrebe. Vsaj tako je bilo sprva zamišljeno. Dejansko si prizadevamo postati center neformalnega izobraževanja za celotno jugovzhodno Evropo. Do sedaj je Svet Evrope ustanovil dva takšna centra, v Strasbourgu in Budimpešti, prav tako pa so zainteresirani za nove tovrstne projekte. Potekali so tudi že načelni dogovori in soglasja, vendar projekta verjetno ne bodo potrjevali pred letom 2012. Potlej pa je zopet novo programsko leto in nikoli ne veš, kako se lahko smernice zopet spremenijo. Sicer pa bi to bilo super. Sicer te Svet Evrope ne sofinancira, vendar pa skupaj z njimi pripravljajš ponudbo projektov, imaš njihov predznak, kar pa bi bilo zelo dobrodošlo. Veliko je nevladnih organizacij po Evropi, ki izvajajo neformalno izobraževanje. Mi imamo kapacitete za izobraževanje in hkrati za nočitev. Če gre za večdnevne dogodke, se mi zdi, da smo lahko zelo konkurenčni. Kolikor smo proučevali podobne ustanove, česar podobnega tukaj na jugovzhodu še ni. V bližini imamo tudi zagrebško letališče, tako da je logistika zagotovljena. Že smo se dogovarjali in so nam izkazali interes, vendar pa je sedaj vse odvisno od politične volje, tudi evropske in ne le lokalne. Bomo videli, kako bo stvar tekla v prihodnje. Je pa s tem še veliko dela. Stvari se ne zgodijo čez noč, čeprav nekateri pričakujejo naval ljudi že prvi

mesec. Tudi če imaš kapacitete, pa je treba ljudi pripeljati sem, za to pa je potrebno veliko truda...

M: Pri lokalni mladini krožijo številne govornice o tem, da se mladinski center otepa oziroma da se ograjuje od alternativnih mladih. Kako bi ti to pokomentirala?

M.G.: MC se jih ni nikoli ni otepal, niti nismo nikamor zapisali, da ne smejo priti. Jaz predvsem mislim, da se več ne počutijo tako dobro v prostoru (po prenovi, op.a.), kjer je vse tako belo in čisto. Milim, da so imeli boljši občutek v starih prostorih, mogoče tudi zato, ker so starim prostorom tudi rasli in jim je bil zato verjetno bližje. Tudi sama sem ta očitek že večkrat slišala, češ da se ne prirejajo več koncerti ipd. Sama sicer težko priredim tak koncert, ko pa ne poslušam iste glasbe. Nimamo sicer nič proti, če si kdo sam organizira koncert pri nas ali kaj podobno, ne morem pa jaz denimo organizirati koncertov, če se na določeno zvrst ne spoznam... Sama težko delam nekaj, kar mi ni domače. Ko pa bo prišla določena skupina mladih, ki ima namen nekaj organizirati in namerava to tudi dejansko izpeljati do konca, pa so jim vrata vsekakor še vedno odprta. Škoda bi bilo, če jih ne bi bilo (alternativna mladina, op.a.). Zadeve se da vedno nekako urediti. Če jim ni vseč notranjost, bele stene in to, pa si še vedno lahko obesijo črne ali rdeče zavese, ali kakšno drugo kuliso, samo da se bojo dobro počutili...

M: Je problem bolj v temu, da mladi sami ne pridejo zraven, ali kako? Mladinski center torej načeloma nima težav z alternativno mladino?

M.G.: Kar se nas tiče, mislim da nihče nima te težave, da ne bi sprejemal alternative.

M: Gre bolj za problem samoorganizacije (mladih)?

M.G.: Problem je v organizaciji. Težava je v tem, da ni neke skupine mladih, ki bi bila bolj konkretno aktivna. Vsi se samo pogovarjajo o tem, kaj bi lahko naredili, ni pa neke skupine mladih, ki bi imela bolj konkretne ideje: naredili bomo tak in tak koncert, povabili bomo toliko in toliko bendov in tako in tako bomo zanje poskrbeli. Nič konkretnega! Mi tudi nikoli nismo rekli, da tovrstnim posameznikom ne bi nič plačali. Ni bilo konkretnjših dejanj. Bila je skupina 4-5 mladih, ki pa se je samo pogovarjala o tem, kaj bi se dalo narediti. Ni konkretnih pobud, ki bi jih potem lahko podprli. Sama vem, da lažje organiziram neko

neformalno izobraževanje, ker sem bolj v tem. Nekateri zaposleni so tudi že nekoliko starejši, se pravi da niso več 15, 16 let, temveč okoli trideset. Sigurno, da starejši nimamo tudi več enakih potreb, kot mlajši. Mnogi sicer samo kritizirajo, sami pa niso pripravljeni storiti nič. Tako smo se pred pol leta ravno dogovarjali z nekaj lokalnimi metalci za koncert. Že smo se dogovorili za glasbene skupine in podobno, ko pa je bilo treba konkretno pristopiti k zadevi, se na naše klice več niso odzivali in jih več ni bilo možno kontaktirati. Tako je vse skupaj propadlo. Tako vendar to ne gre. Če se nekaj dogovoriš, potem je lepo, da to izpelješ tudi do konca. Tako ali tako jim nismo nikoli odrekli pomoči, saj nekaj pomoči v vsakem primeru potrebujejo: plačilo SAZASU, pomoč pri ozvočenju in podobno. Enostavno ni nihče tega storil.

M: Se ti zdi, da je zadeva tukaj morebiti preveč formalna za mlade?

M.G.: Kaj pa vem. Nedvomno je cela vrsta formalnosti, ki so potrebne zato, da se nek dogodek izpelje, zaradi česar pa mnoge mine že na pol poti. Njim je najlažje, da si gredo po pijačo, si privedejo glasbo in se imajo fajn. Tukaj pa gre sedaj vse v obratno smer. Ni več tako enostavno kot nekoč. Pri nas slišijo: boš moral upoštevati to in ono, zaradi česar pa jih pogosto mine. Tako je bilo denimo za novo leto. Mladi so hoteli imeti praznovanje. Ko so videli, kaj vse to potegne za sabo: nekdo mora od naših mora biti vseskozi tukaj, da zakodira stvari, dogodek je treba prijaviti policiji, so si premislili. Zdi se mi da obstaja cel kup omejitev, ki jih ustavi že na poti...

Če pa se najde nekdo, ki ima dejansko voljo, pa se še vedno vse da. Ravno pred kratkim je imel Agi (Agrež, odgovorni za tehnično opremo Mladinskega centra, op.a.) koncert, NMS fest (No More School, op.a.). On je recimo nekdo, ki to, kar si zadane, tudi izpelje in je zadevo tudi super izpeljal, tako da so bili tudi lokalni metalci veseli. Mislim, da če bi prišla neka prava oseba, takšen je bil prej Cepo (Tomi Capanec, lokalni aktivist, nekdanji glavni organizator koncertov v MC-ju, op.a.), ki je znal sklicati skupine in se dogovoriti za vse pogoje delovanja, da bi se zadeva vedno lahko izpeljala.

M: Se ti zdi, da je večja težava v slabi organizaciji mladih, kot pa v Mladinskem centru?

M.G.: Da, zdi se mi, da je problem ravno v tem, čeprav mladi sami tega mogoče ne vidijo tako. Prepričana sem, da v kolikor bi prišel nekdo s konkretnim predlogom za koncert, ki bi bil v normalnih finančnih okvirih, ki jih lahko pokrijemo, da se da takšen dogodek vedno

izpeljati. Enostavno ni prave osebe. Prej, ko je bil Cepo, je bilo tega zelo veliko. Bil je recimo tisti novembrski dogodek ... Kako se je že imenoval?

M: »Kurčslus festival« (lokalni meta, punk, hardcore festival, op.a.)?

M.G.: Da. Kurčslus festival. Tisto je ful zaživelo in ljudi je bilo vedno veliko... Bilo je super. Cepota sedaj več ni, tista stara garda je odšla, mladi pa se samo še pogovarjajo o ... Potlej pa iz vsega nič.

M: Se ti zdi da ni bilo neke prave menjave (generacije)?

M.G.: Mislim da ni bilo. Cepo zadeve ni predal ... Potlej je sicer nekaj poskušal Tegla (Cepanec, Cepotov mlajši brat, op.a.), vendar ne preveč uspešno, občasno je kakšen žur organiziral Agi, vendar je tudi njega minilo, ker ima že zadosti drugih obveznosti. Ni nekoga, ki bi zadevo zorganiziral in speljal, kajti če bi bil, bi mi bili dolžni to podpreti. Tudi če več nismo povsem mladinski center, je vsaj meni v interesu, da nudimo mladim nekaj, kar jim je všeč, ne pa da nas samo izrivajo v kot in počnemo stvari, ki so všeč vsem drugim, le mladim ne. Tudi sama raje delam za mlade, kot pa za stare ljudi, ki tako ali tako samo težijo in bi se šli samo politikovati ali pa kaj podobnega. Super bi bilo, če se bi našla skupina mladih ali pa več skupin mladih, ki bi želel tukaj nekaj početi. Veliko lažje je tudi delat program, če sploh veš, kaj je mladim všeč.

M: Kako se tebi zdi, da sama institucionalizacija določenega mladinskega centra, njegova vpletenost v neke bolj redne tokove dohodkov, navezava na občino ipd., bolj zavira njegovo delovanje ali obratno?

M.G.: Po eni strani zavira, po drugi strani pa bi bili brez tega »in deep shit«. Če nekaj izvajaš in nimaš rednega finančnega vira ... Ena stvar so že izmenjave in podobni projekti (projekti EU, op.a.), kjer mnoga društva ne morejo zagotoviti zahtevanih 10% lastnih sredstev (za sofinanciranje projektov je potrebno zagotoviti 10-15% lastnih virov, op.a.), nam pa to krije občina. ... Oni (društva, op.a.) nimajo koga prositi za pomoč.

Pod drugi strani pa zopet zavira. Za vsak denar želijo vedeti, kako je bil porabljen in kako bo porabljen, s čimer se pojavijo tudi možnosti vplivanja na sam program. Ima tako dobre kot slabe lastnosti. Kot večja institucija tudi lažje prideš do večjih sredstev na raznih razpisih. Če

si manjše in bolj nerganizirano ali pa celo neformalno društvo, praktično nimaš možnosti priti do sredstev.

M: Kako pa kaj vidiš prihodnost Mladinskega centra?

M.G.: Ne vem. Trenutno kar veliko razmišljamo o teh stvareh. Zdi se mi, da se bo politika v prihodnje vse bolj vmešavala. Sicer se je tudi do sedaj, vendar jim načeloma nismo bili zadosti zanimivi. Ne z vidika gostinstva ne z vidika mladinskega hotela, niti z vidika programa... Sedaj pa je marsikateremu mlademu povzpetnežu postal interes, da prevzame gostinsko ponudbo ter določenim profitnim organizacijam, da prevzamejo mladinski hotel in to postane nekaj drugega, kot je bilo v osnovi zamišljeno. Zdi se mi, da tudi če imam jaz določene smernice, ali pa če ima Mladinski center določene smernice, jih bo tako ali tako težko uresničevati glede na obstoječe pritiske. Bo kar močno prisotna politična volja, pa ne glede na to, katera opcija bo zmagala. Ne glede na to, ali bo še dalje na oblasti SDS ali pa kdo drug, bo vse enako. Tu je vedno ključna volja občinskega sveta in razne tendence po zagotavljanju lastnih interesov. Očitno bo v prihodnje vse usmerjeno bolj v smeri profita, ne pa v smeri potreb mladine. Upam, da do tega ne bo prišlo. Bo pa kar težko ohraniti zadevo nekako neomadeževano, od denimo privatne lastnine in pretirane tržne naravnosti. Vse skupaj bo še zelo zanimivo.

M: Bi k navedenemu želela še sama kaj dodati ali izpostaviti?

M.G.: Ne vem, kaj bi sploh dodala. Ko sedaj razmišljam, se mi zdi, da je mogoče veliko boljše tistim, ki so bolj neorganizirani in delujejo in se dobivajo pač samo tedaj, ko jih je volja. Si najdejo ali pa prisvojijo nek prostor in tam delujejo. V bistvu so po svoje na boljšem. Tukaj pa postajamo zgolj navadna institucija. Vsak dan se utapljaš v kupih papirjev in se soočaš z različnimi omejitvami. Tukaj je zaposlenih sedem ljudi, ki se več ne ukvarjajo s programom, kar bi sicer morala biti naša naloga. Kar je žalostno za mlade.

M: Še moje zadnje vprašanje. Eden od pogostih očitkov, ki leti na MC, je ta, da so vloge v Mladinskem centru postale profesionalne in da ljudje tukaj delajo predvsem zato, ker jim je to zaposlitev, ne pa tudi zato, ker bi se zavzemali za mlade. Kako bi to komentirala?

M.G.: Tudi to sem že slišala, pa se ne strinjam s tem. Služba bi postala, ko bi vsi zgolj oddelali svojih 174 ur mesečno, tako pa jih imamo vsi okoli 230 mesečno, pa to ne nabite ure. Enostavno je toliko papirologije. Enostavno več ne prideš do tistega, s čimer bi se sicer raje ukvarjal. Meni je bilo bolj všeč hoditi po šolah, informirati mlade, se z njimi pogovarjati...

Malo si jih usmerjal, malo si jim pomagal, povedali so, kakšne dogodke si želijo...

To sedaj pa: en dokument, drug dokument, inšpekcije, policija ... Obup! Sploh se več ne ukvarjaš z drugim. Ne prideš več do svoje osnovne dejavnosti. Zadeva se je precej razširila od tedaj, ko so bili le Bojan, Patricija in ena čistilka. Bilo je veliko lažje. Pa tudi cel kup prostovoljcev smo imeli, ki so bili tudi angažirani. Nekateri so sedaj sodelavci Radia Študent in podobno. Ob taki ekipi je bilo lažje. Program mora delati nekdo, ki je za to motiviran in tukaj manjka motiviranih posameznikov, ki bi to počeli. Sedaj, ko smo se nekoliko prestrukturirali, smo poskusili tudi najti nekoga, ki bi bil zadolžen samo za program (koncerte in podobno, op.a.). Da bi bil zastavljen čim bolj široko in kvalitetno, ne pa da bo to le ena kmečka veselica. Da bo na primernem nivoju. Pa ga nismo našli. Predvsem je hec v tem, da ne najdeš nikogar, ki bi bil to pripravljen početi za 600 evrov mesečno, kar je znesek, ki mu ga lahko plačamo. Mi pa več žal ne moremo ponuditi, saj je zopet vse pogojeno s sredstvi, ki jih dobimo preko razpisov in podobno. Več ne moramo plačati, vse skupaj je namreč en začaran krog. Se pa vseh teh stvari, ki jih slišimo od okolice, zavedamo, vendar enostavno ne moramo veliko storiti. Že to, da smo uspeli zaposliti 12-13 ljudi, ki opravljajo vsaj osnovne naloge, je trenutno uspeh. Rešilo bi nas, če bi stvari v profitnem smislu bolj delovale ali pa, če bi občina zagotovila dodatna sredstva. To pa ni verjetno, da bi se zgodilo. Zdi se mi, da če bi bil nek zakon o mladini, ki bi občinam ali pa državi narekoval umestitev mladine oziroma bi terjal določeno sofinanciranje mladinskih ali študentskih društev in podobnih skupin, da bi bilo veliko lažje. Tako pa ni ničesar, kar bi kogar zavezovalo k sofinanciranju mladih. Odvisen si od dobre volje. Vsak čas si lahko ukinjen, nikoli ne veš v naprej ...

M: Hvala!

Priloga E: Intervju Patricija Čular

Prva direktorica Mladinskega centra Brežice, Podžupanja Občine Brežice (SDS), Predsednica fundacije MAMA (Mladinska mreža)

Mladinski center Brežice, 5.8. 2010

M: Če se lahko na začetku na kratko predstaviš?

P: Patricija Čular.

M: Bi kar začela nekje na začetku dogajanja. V času, ko je prišlo do pobude za mladinski center. Kako je sploh do tega prišlo? Kdo so bili pobudniki ustanovitve MC-ja? Če veš kaj več o tem ?

P: Torej ... Pri tej pobudi sama nisem bila aktivna oziroma prisotna. Pobuda sega nekje v leto 1996, 1997, vsaj tako se mi zdi, natančno ne bi vedela časovno opredeliti, je pa prišla s strani Koordinacije mladih. To je bila iniciativa različnih društev mladih: Društvo posavskih študentov, ki je bilo tedaj praktično edino dejavno društvo mladih, Društvo študentov Brežice, tedaj sicer v določeni fazi nedelovanja, Društvo podeželske mladine, politični podmladki Združene liste socialnih demokratov (sedanji SD, op.a.) ter tedanje Zveze krščanskih demokratov (Slovenski krščanski demokrati, SKD; op.a.) ter nekatere neformalne skupine mladih. Upam, da nisem sedaj nikomur storila krivice in ga izpustila, vendar to so nekako ključni akterji, ki se jih spomnim. Dejansko je Koordinacija mladih bila sestavljena s strani praktično vseh mladinskih akterjev, formalnih kot neformalnih skupin, kot tudi političnih podmladkov. Ti so spoznali potrebo po nekakšnem skupnem mladinskem prostoru z določenim programom in so to pobudo naslovili na občino, na institucijo, ki so jo sami videli, kot za to pristojno. Občina je tedaj to pobudo sprejela v tem delu, da je izvedla obširno anketo med mladimi, mislim da so bili v to vključeni tako zaključni razredi osnovnih šol kot srednje šole ter študenti. Anketa je bila izvedena in tako je občina preverila, ali obstaja potreba po nekakšnem mladinskem klubu oziroma centru z določenim programom in to zelo podrobno. Tudi to, kakšne vrste naj bi bil program. In ta potreba je bila s to anketa potrjena, zelo na široko potrjena. Tako je občina stopila skupaj s to skupino mladih in se dogovorila, da skupaj pristopijo k ustanovitvi mladinskega centra kot javnega zavoda. Leta 1997 oziroma konec leta 1997 je občinski svet potrdil odlok o ustanovitvi Mladinskega centra kot javnega zavoda,

dejansko pa je svojo aktivnost začel Mladinski center na sedanjih prostorih Gubčeve 10 v Brežicah, opravljati šele marca 1999. V obdobju od 1997 do 1999 pa je bil prisoten še kup birokratsko-političnih zapletov, tudi določena nesoglasja med skupino iniciatorjev in občino.

M: Kako si potem ti prišla zraven? Kako si ti postala del ekipe oziroma kako si postala prve upraviteljica oziroma direktorica Mladinskega centra Brežice?

P: Pri ustanovitvi javnega zavoda je odlok o ustanovitvi določal tudi organe vodstva zavoda, denimo svet zavoda in podobno. Občina je iniciatorjem, tej skupini mladih, Koordinacija mladih za mladinski center, takrat nekako vrnila žogico nazaj in zahtevala od njih, vseh vključenih v to iniciativo, enoten predlog za imenovanje direktorja. Pri tem so tudi iniciatorjem povedali, da je imenovanje direktorjev javnih zavodov pogosto politično obremenjeno in zato želijo enoten predlog, to pa je bila edina zahteva občine. Vseh: enoten predlog tako formalnih, kot neformalnih skupin, kot tudi obeh političnih podmladkov, ki sta bila vključena. In potem je trajalo kar nekaj časa, ko so iskali ta enoten predlog... Jaz sem tedaj slučajno delala svojo diplomsko nalogo, sem si ravno vzela dopust in se vrnila v Brežice zaradi tega. V Ljubljani pa sem imela tedaj že kar 4 ali 5 let izkušenj projektne delo v mednarodni fundaciji in ker so iskali prav nekoga, ki bi znal zbirati sredstva preko razpisov in podobno in ki bi imel posluš za delo z mladimi ... Ker je vsak udeleženec pri izbiri imel svoj predlog, so potem poiskali mene, kot nekakšno neodvisno osebo. So tudi tukaj sicer potrebovali nekaj časa, da so našli določeno soglasje, vendar so potem vsi podpisali svoje soglasje.

M: In Mladinski center je potem kar hitro zaživel, ali kako? Od zunaj se je tedaj zdelo, da je Mladinski center Brežice kar hitro po svoji otvoritvi precej dobro zaživel, ali? Kako je bilo tedaj? Kako je izgledalo na začetku?

P: To vmesno birokratsko obdobje, od akta ustanovitve, ki je pravno-formalna ustanovitev, pa do dejanske otvoritve, se meni tedaj v luči mladega, ni zdelo ravno hitro, zato ker je bil ustanovitveni akt sprejet konec leta 1997, dejansko sodelovanje, v smislu, da sva skupaj s projektnim sodelavcem prispela v prostore, ki so nam jih namenili in kjer smo najprej odprli tudi pisarno, pa se je zgodilo šele marca 1999. To je torej več kot leto kot pol, zato se mi to nikakor ne zdi ravno hitro. Do tedaj se je namreč dogajalo ravno omenjeno politično preigravanje mladih, ko je občina do enotnega predloga mladih politično kadrovala svoje

ljudi. Občina kar nekaj časa ni upoštevala legitimnega skupnega predloga mladih in je politično kadrirala svojo osebo: določila je vršilca dolžnosti direktorja za obdobje šestih mesecev, brez soglasja mladih. Mladi so se temu nato uprli, niso želeli pristopiti k nikakršnim aktivnostim tega vršilca dolžnosti (bojkot, op.a.). Potem pa so, po pretečenem obdobju šestih mesecev, ponovno podali isti enoten predlog, ki ga je občinski svet potem tudi sprejel. Prav tako se je v vmesnem obdobju zgodila ena obsežna protestna akcija mladih vseh vključenih, ker je občinski svet spremenil lokacijo Mladinskega centra. Prvotno predvidena lokacija prostorov Mladinskega centra bi morala biti v praznih prostorih zraven starega sodišča, v samem mestnem jedru, ob gimnaziji, kar je bilo tudi izhodišče te skupine, da je to blizu mladini, zaradi dobrega povezovanja programov. S tem, ko je občinski svet prestavil lokacijo na Gubčevo 10, kjer je tudi sedanji Mladinski center, se ta skupina ni strinjala in je pripravila en obsežen mladinski umetniško-kulturni protest: Fun fest – septembra ali avgusta 1998. S tem so mladi izrazili svoje nezadovoljstvo in nestrinjanje z občinskim svetom, kar je kasneje tudi pripomoglo, da so bile zadeve lažje sprejete.

Delovanje: se pravi marca 1999 sva skupaj s projektnim sodelavcem prišla v ta objekt (Gubčeva ulica 10a, op.a.). Dobila sva ključke ter eno pisarno z večimi telefoni in računalnikom na tleh ter nič drugega: brez stolov ali miz, brez kakršnega koli pravega pohištva. Tako sva sprva začela masovno iskati pohištvo, imeli pa nismo nobenega denarja, razen denar za mojo plačo, plačo programskega sodelavca, ki pa je bil tedaj zaposlen preko javnih del. Tedaj sva bila še oba tudi sama predstavnika mladih, jaz sem bila stara 25, on pa kakšno leto več, zato sva začela razmišljati in takoj uvidela, da pisarna nikakor ne more predstavljati Mladinskega centra, temveč je potreben nekakšen klubski prostor, ki bo nudil določen program. Zgolj splet okoliščin je bil, da sem že prej bila zaposlena, zato sva skupaj s sodelavcem predlagala predlog, da bi se znesek namenjen za mojo plačo, uporabil za vzpostavitev klubskega prostora, ki je potem, 29. oktobra 1999, tudi zaživel. To je bil tedaj prvi javni prostor za mlade, kjer se je z otvoritvijo ponudil tudi prostor za določen program. Če tako razmišljam, se je za mlade mladinski center, v vsaj minimalni obliki s klubskim prostorom, odprl šele oktobra 1999. Šlo je za razstavnici, koncertni in podoben prostor. Ob temu so se odprle še tako imenovane mladinske e-točke (informacijske točke za mlade, op.a.) ter nenazadnje tudi program za otroke, za najmlajše, živ žav delavnice in podobno. Tedaj je zadeva tekla počasi, pa še sedaj je tako, če ne še bistveno počasneje. Poanta pri pobudah mladih pa se mi zdi, da je ravno v tem, da je pobude mladih zaradi načina življenja in razmišljanja mladih potrebno pograbititi precej hitro. Lokalna skupnost bi na takšne pobude, ki so kot že rečeno precej kratkotrajnega značaja, morale reagirati dokaj hitro in takoj. Mladi so

danes tukaj, jutri tam ... To, kako se je zadeva odvijala pri nas, je namreč trajalo kar precej časa. Predvsem v upravnem smislu je trajalo kar nekaj časa, da so zadeve zganile.

M: Ko je mladinski center dejansko odprl svoja vrata, kako je bilo tedaj s programom? Navzven je pogosto izgledalo, kot da mladinski center ne izvaja programa, temveč zgolj nudi pogoje za delovanje. Kako je to potekalo?

P: V bistvu je bil namen tega prostora in še vedno ostaja prav v nujenju pogojev za delovanje mladih. MC nudi prostore, program sam pa naj ne bi bil nekaj, kar bi zdictirali v Mladinskem centru, da bi ga določala neka ožja skupina. To so prostori oziroma infrastruktura, ki naj bi bila dana na voljo mladim, da z njo, s to infrastrukturo, uresničujejo svoje ideje, projekte in podobno. Prav tako takrat ni bilo nekih večjih programskih sredstev, zato se je aktivno delalo na tem, da bi se vzpodbudilo zanimanje skupin mladi, da bi sploh uporabljali te prostore kot svoje. Seveda je s časom prišlo tudi do razvoja določenega dela lastnega programa: nekaj programa je bilo lastnega, nekaj zunanjega in podobno. Predvsem v interesu kontinuitete delovanja smo ustvarjal tudi nek lasten program, sami smo poskušali zapolniti prostor. Težnja Mladinskega centra mora biti, da je programa, ki ga ustvarjajo mladi sami, čim več. Tukaj je bil program precej mešan in upam, da je tako tudi danes.

M: Na začetku je kar nekaj časa izgledalo, kot da si je prostor predvsem prisvojila alternativa. Kar precej alternativcev se je vezalo na ta prostor. Kako je prišlo do te navezave?

P: Kot prisotna pri ustvarjanju programa se nikakor ne morem strinjati, da si je alternativa prilastila ta prostor, ker se je vedno težilo k uravnoteženosti programa, je pa bil prvi prostor, ki je bil odprt do alternative. Ni bilo predsodkov. Pri nas ni bilo težava organizirati metal koncert ali pa kakršen koli drug koncert alternativne smeri. Mladinski center je sprejemal drugačnost udeležencev. Mi smo bili večkrat soočeni s pobudami, da bi posamezni gostinci prevzeli klubske prostore in pri tem je bil naš osnovni pogoj vedno enakost do vseh. Program mora biti uravnotežen za vse, pa tudi če to pomeni en petek pop koncert, naslednji pa metalski. Iz tega smo predvsem ugotovili, da lokalno okolje ni pripravljeno na kaj takega. Gostinci so skoz trobili, kako se je treba prilagajati množicam, in samo to. Prav zato je mogoče Mladinski center izstopal kot prostor alternative, ker je bil prvi, ki alternativni ni zaprl vrata, temveč jo je sprejemal kot soakerja. Nam ni bilo nič čudnega, če nekdo pač drugače

izgleda. Bolj je to problem lokalnega okolja. Je pa res, da so ostali, tudi mladi, ki bi sicer morali biti bolj tolerantni in jim to malo zamerili, označili ta prostor kot alternativni. Tudi med mladimi so tisti, ki so ga nekako izločili zaradi tega. Pogosto kdo ni hotel priti, češ npr. tam se pa zbirajo sami metalci ipd. Tega pa prav ne razumem, kako se lahko med mladimi, ki bi sicer morali biti bolj tolerantni do različnosti, pojavi tako razmišljanje.

M: Se pravi, da je šlo bolj za nek splet okoliščin kot pa kaj drugega?

P: Da, da. Kot rečeno, je bil to prvi prostor, ki je dovolil enakost nastopanja.

M: Kako pa je bolj konkretno izgledalo sodelovanje z mladimi? Če je denimo nekdo želel organizirati koncert, razstavo ... Kako je to konkretno izgledalo?

P: Kot rečeno, je Mladinski center nudil infrastrukturo; na začetku je bil to prostor, pomagali smo kaj s fotokopirat, pomagali tudi s promocijo. Mladinski center je imel tudi neke svoje kanale komuniciranja z javnostjo – npr. zloženske ipd. Krili smo denimo potne stroške skupinam, zagotavljali prehrano za nastopajoče in še kaj. Vsak pobudnik se je tudi sam odločil, ali bo pobiral vstopnino ali ne. Pa tudi ta se je večinoma porabila za honorarje bendov ali pa za kritje stroškov. V alternativni še posebej je zelo malo honorarjev in podobnega, razen pri kakšnih res večjih skupinah. MC je načeloma pokrival potne stroške in prehrano ter ozvočenje. Do prenove Mladinski center ni imel lastnega ozvočenja, tako da je bil to običajno največji strošek, kjer pa se je tudi vedno iskalo najugodnejšo izbiro.

M: Ne vem sicer, koliko si še v neposrednih stikih z Mladinskim centrom, vendar me vseeno zanima naslednje: danes od lokalne mladine leti veliko očitkov na MC, da le-ta več nič ne dela za mlade. Kako bi ti to komentirala?

P: V bistvu ne vem, kdo so tisti, ki očitajo in kaj si sploh predstavljajo, da naj bi Mladinski center počel. Kot predstavnica ustanoviteljev (občine, op.a.), se zavedam, da MC upravlja z 2600 kvadratnimi metri prostorov in površin in zagotavlja vsak dan v tednu, skoraj 365 dni v letu, prostor, ki je na voljo vsakomur. Vsakdo lahko dobi ključe od denimo računalnice ali multimedijske učilnice, lahko uporablja športno dvorano in še ne vem kaj vse. Da vse to Mladinski center lahko nudi, potrebuje pač določen kader, ki pa jih mi, občina, ne plačujemo. Mladinskemu centru plačujemo direktorja, enega informatorja, pol čistilke in enega hišnika.

Za vse to, kar deluje v MC-ju, so potrebni kadri in denar, in že s tem, ko nudijo to kar nudijo, naredijo kar precej. Imajo tudi reden program mednarodnih taborov in delavnic, še posebej sedaj, ko je odprt tudi hostel. Sicer pa zagotavljajo konec vsakega tedna vsaj nekakšen minimalni program. Vsak vikend je nekaj, ni pa vse vedno vseč vsem ljudem enako. Zato mogoče marsikdo le enkrat na mesec ali pa na vsake nekaj časa prepozna – to je zame. In takšen kaj hitro potem pravi: joj, tam se pa nič ne dogaja, zato ker se njemu ne dogaja. Stališče, ki ga mladinski center zagovarja in ga mora zagovarjati, je, da se odzivajo na pobude mladih. Če pogledamo malo nazaj: pred letom 1997 metalec denimo ni mogel niti na metalski koncert v Brežicah. Danes pa ima možnost iti na takšen koncert ali pa ga sam organizirati, tukaj ima možnost vaditi s svojo skupino in posneti demo, si izoblikovati plakate ipd. Tukaj je na voljo cel kup stvari, ki se jih mladi lahko poslužujejo. Temu je mladinski center namenjen. Mladinski center ni namenjen temu, da bo izvajal komercialne koncerte, kamor bo nekdo prišel in se nekaj ur zabaval. Namenjen je temu, da nek mlad človek, ki bi želel nekaj organizirati, pa tudi če je to komercialni koncert, da se tukaj nauči vse, kaj je za to potrebno: kontaktiranje bendov, dogovarjanje s policijo in drugimi pristojnimi institucijami, promocije dogodka ipd., in da mu MC nato nudi podporo pri izvedbi.

Pri razvoju mladinskih centrov se sicer trenutno dogajajo kar pomembne spremembe. Ko sem sama vodila MC, sem tudi sama bila mlada, se pravi del populacije mladih in sem potemtakem dejavnosti izvajala tudi za svojo ciljno skupino. Se pravi, da sem dela tudi zase. Sedaj se pa dogaja, da strukture, ki delajo v teh institucionaliziranih mladinskih centrih, več ne delajo zase, temveč se morajo odzivati na potrebe v okolju. Po svoje gre za profesionalizirane te dejavnosti, v smislu dela za interese mladih oziroma dela za mlade. V temu je seveda treba najti neko pravo razmerje, kako zajeti to ciljno skupino. Ta prelomen moment je predvsem v tem, in to opažam tudi po drugih mladinskih centrih, da še niso našli prave poti. Prav zato tudi očitki, da se tam nič ne dogaja. Potem je pa očitek mladih, da ni nikogar, ki bi delal zanje.

M: A je potem težava v tem, da mladi ne pristopajo dovolj aktivno?

P: Mislim, da so mladi danes dejansko premalo aktivni. Sicer ne bi želela razpravljati, ali sploh še imajo čas biti kje aktivni, ker to (pomoč v MC-ju, op.a.) je kar velika aktivnost. Ni mladinski center prostor mladinske zabave, prostor, kjer se bo mlade zabavalo. Mladinski center je prostor, kjer predvsem lahko sebe dodatno razvijejo, vendar to zahteva njihovo kar precej aktivno udeležbo. Tukaj ni profesionalizirana skupina, ki bo delala zanje določene

programe in aktivnosti, da se bodo posamezniki imeli lepo. Tukaj je skupina, ki je tu zato, da njim pomaga nekaj narediti, da se bodo imeli lepo. Več bi bilo potrebno angažiranja.

M: Je torej prišlo do nekakšne menjave sistema delovanja mladih?

P: Da, kot tudi do menjave generacije. Dejansko je sedaj ta mladi rod, ki je tu prisoten, takšen, da drugače doživlja Mladinski center, kot smo ga mi. Mi, smo denimo... Sama sem recimo delala zase, in to kar nekaj časa. Seveda skupaj s tisto skupino ljudi, ki se je tedaj vzpostavila. V MC sem prišla s petindvajsetimi leti, tako da sem denimo še kar nekaj časa dejansko lahko bila predstavnica mladih, saj sem bila tudi sama mlada in sem delala torej za svojo ciljno skupino. Sedaj pa se je zgodilo, da je Mladinski center v Brežicah zrasel (v obsegu delovanja, op.a.) in po novem upravlja s precej velikim objektom, s čimer pa je zrasla tudi odgovornost. Njegova osnovna naloga sedaj naj bi bila najti to povezavo z mladimi ter jih vzpodbuditi k aktivnostim v njem, da bodo uvideli, da je Mladinski center dejansko prostor njihovega udejstvovanja.

M: Se ti morebiti zdi, da je prav ta institucionalizacija in formalizacija tovrstnih prostorov po Sloveniji morebiti na nek način te prostora oddaljila od mladih? Se mladi počutijo zaradi tega manj povezane s temi prostori?

P: Nedvomno. Tako institucionalizacija kot formalizacija sta te prostore vsekakor oddaljila od mladih. Tudi če sedaj pomislim nazaj na mnoge aktivnosti, pri katerih sem nekoč sama sodelovala v teh prostorih, te niso bile vse vedno najbolj po črki zakona. Denimo zakon o javnem redu in miru, zakon o javnih zbiranjih ali denimo tedaj še neobstoječi zakon o omejevanju uporabe alkohola. Tedaj smo delovali predvsem bolj poenostavljeno. Če smo denimo želeli izvesti koncert, smo se pač dogovorili za termin, po možnosti v čim krajšem roku, poskrbeli za stvari, kot je tehnična oprema, ozvočenje in promocija ter dogodek enostavno izpeljali. S kakršnim koli obveščanjem pristojnih inštitucij se ni nihče preveč ubadal, niti razmišljali nismo o tem. Ko smo protestirali, smo denimo porisali pločnike in pri tem se nismo sekirali, da gre za javne površine, ter da bi morebiti koga vprašali za dovoljenje. Preprosto smo to storili. Takšnih aktivnosti v današnjih pogojih delovanja sedanja direktorica Mladinskega centra niti približno uradno več ne bi morala podpreti. Verjamem pa, da bo ta oblika delovanja mladim omogočala soočanje z nasprotno stranjo in jim pomagala oziroma jih podpirala pri pripravah na tovrstna soočanja. Zdi se mi, da so mladi že v osnovi oddaljujejo

od institucionaliziranih mladinskih centrov. V teh formaliziranih mladinskih centrih se namreč soočajo z kupom zakonodaje in birokracije, kar vedno zahteva določen čas in postopek. To pa se mi zdi, da je za mladega človeka precej težo sprejemljivo, saj se mu dnevno dogaja nekaj novega. /.../ Tukaj so vse te omejitve, ki jih mladi vidijo. So pa seveda tudi prednosti. Možnosti, ki jih ponuja sedanja infrastruktura, so povsem na drugi, višji ravni. To, kar nudi MC danes, v prej danih pogojih ni bilo možno.

M: Na mladinski center s strani lokalnih mladih leti veliko očitkov o politizaciji centra. Češ, da v MC-ju vidijo svoj interes občina in politične stranke. Sporno se mnogim zdi tudi tvoje politično delovanje oziroma tvoja vpletenost v politiko. Kako bi to komentirala?

P: Kako naj to komentiram? Kot sem že rekla, sem s pristopom v politično stranko (SDS, op.a.) v letu 2006 podala svojo odstopno izjavo in odstopila z mesta direktorice, ker se mi zdi sporno to, da bi bil direktor neke tovrstne, ki dela s tako ranljivo in predvsem vodljivo skupino, kakorkoli politično opredeljen. Zdi se mi, da bi moral biti vsak mladinski center, ne glede na obliko delovanja, prostor vseh političnih strank enakovredno, oziroma od nobene. Ko se tak prostor politično opredeli, je to sporno. Prav zato sem ob svojem vstopu v politiko odstopila z mesta direktorja, da zagotovim to neodvisnost od politike. Zato bi rekla, da ta očitek ne drži. Je pa res, da me mnogi še vedno precej povezujejo z Mladinskim centrom, kar pa dejansko nisem. Moja naloga v zvezi z MC-jem po tem, ko sem nastopila funkcijo podžupanje, je bila zgolj pomoč pri izvedbi projekta investicije in tukaj se tudi moja zgodba zaključuje. Ali pa je politično občutljiv? Da, seveda. Pri imenovanju direktorja, ki se izvede vsaka štiri leta, ko zadeva dejansko pride do občinskega sveta, ki direktorja tudi potrjuje, so politične težnje povsem očitne. Kadrovska politika je pri nas tako ali tako posebej občutljiva tema. Vsakdo misli, da bo nekaj dosegel, če nastavi svojega človeka. Vendar pa je to le vsaka štiri leta. V vmesnem obdobju pa nekih večjih političnih poskusov poseganja ni opaziti. To lahko osebno zagotavljam. Sicer pa še nobena stranka ni uspela politično unovčiti političnih kadrov, saj je Mladinski center vsebinsko povsem neodvisen in samostojen. Drži pa, da se letni program sprejema na petčlanskem svetu centra, člani sveta centra pa so po večini imenovani s strani predstavnikov ustanovitelja (občine, op.a.), kar pomeni, da so trije člani od petih imenovani s strani političnih strank. Vendar pa se do sedaj še ni zgodilo, da bi ti člani sveta s svojimi idejami in predlogi bistveno vplivali na delovanje Mladinskega centra. Običajno program pripravi direktor in je nato sprejet kar po nekakšnem avtomatizmu. Pravega

vsebinskega vpliva na MC politika nima. To, da pa ga tako dojemam, pa je predvsem posledica mene in moje vključitve v politično stranko. Morebiti nekateri niti ne vedo, da več nisem v Mladinskem centru. Moram pa omeniti, da sem se s podobnimi očitki soočala že leta 1998. To pa predvsem zato, ker imamo tak sistem delovanja, kjer občini kot uradni instituciji uraden predlog poda le član politične stranke (svetni, op.a.). In ko je tedaj Koordinacija mladih podala pobudo za ustanovitev Mladinskega centra, je to pobudo občinskemu svetu moral predati svetnik: v našem primeru en mlad svetnik, ki ga je ta koordinacija izbrala in je bil član podmladka Krščanskih demokratov. Tako sem bila vse od 1998. leta naprej označena kot pripadnica Krščanskih demokratov, kar pa niti najmanj ni držalo. Zdi se mi, da pri nas prav obstaja potreba po politične predalčkanju ljudi. Sicer morebiti ne vsa širša javnost, vendar v krogih, ki so tako ali drugače povezanih s politiko, pa je neka težnja, da te takoj politično nekam uvrstijo. Ali si SDS, ali LDS ali pa kaj drugega. Da ne sodiš k nikomur, se takim ljudem zdi kar neverjetno. Sicer pa je pri nas tudi težko karkoli doseči sam in brez določenega političnega zaledja. Ali si od nekoga, ali pa te ni ... Vem, da je Mladinski center tudi že prej, preden sem se dejansko podala v politiko, močno trpel pod to politično oznako, še posebej, ko so se sprejemale odločitve na občinskem svetu. Žal tedaj ni mogel dati pobude nihče drug kot župan ali svetnik, član politične stranke. Pri nas nimamo možnosti dajanja nikakršnih samostojnih pobud javnosti, vse gre preko političnih strank.

M: Ko sva že pri govoricah: ena izmed pogostih govoric, ki se pojavlja v novejšem času, gre v to smer, da po obnovi in razširitvi MC-ja alternativna mladina v teh prostorih naj več ne bi imela mesta. Da alternativna mladina več ni zaželeno. Kako bi ti, tudi kot aktualna podžupanja, to komentirala?

P: Močno bi jim odsvetovala, da bi se nagibali v to smer in tudi dvomim, da obstaja tak namen. Slabo bi se jim obrestovalo kaj takega. Res pa je, da ni to prostor za uresničevanje želja, temveč je potrebno vložiti tudi nekaj lastnega dela. Prav tako je namreč tudi nastal, bilo je kar nekaj prostovoljcev in prostovoljnega dela, številnih mladih, ki mnogi danes niti niso več tako mladi. Bilo je predvsem tudi veliko neposrednega fizičnega dela: kot najboljši primer sama najraje navajam vadnico za glasbene skupine (nastala v kletnih prostorih MC-ja s samoiniciativo mladih, op.a.). To mora biti prav tako prostor, kjer so enako zastopane vse ideje in okusi, kar pa se mora odražati tudi skozi programsko sliko. In kadar ni nekih pobud iz okolja, je tudi samoiniciativno treba poskrbeti za uravnoteženost. Če ugotovimo, da določena

ciljna skupina obstaja, je potrebno tudi zanjo poskrbeti. Sicer pa mislim, da ni nikakršne pobude proti alternativni, niti jo ne bi podpirala.

V obdobju, ko sem sama vodila Mladinski center, so bili določeni akterji iz alternativnih krogov zelo močni in organizirani. Ne vem, če jim je bil kdo kos. Močni so bili tako na državni ravni kot tudi v širšem smislu. Alternativo so dojemali tudi kot način življenja.

M: Je bil Mladinski center poln alternativcev predvsem zato, ker so bili predstavniki alternative zelo aktivni?

P: Mislim, da so imeli zelo močne gonilne posameznike, ki so tvorili jedro. Vedno mora nekdo ohranjati jedro. V mojem času konkretno skupina Dickless Tracy, predvsem starejši Cepo (Tomi Capanec, op.a.), z njim so imeli neko zelo močno jedro in gonilno silo. Tako kot Dickless Tracy so tudi pred njimi obstajale številne skupine in posamezniki: generacija Demolitionov (Demolition Group, op.a.), ki so ustanovili FUK – Forum ustvarjalcev kulture, kjer pa je bilo prav tako veliko predstavnikov alternative, čeprav mogoče ne vsi. Močno so bili v zadeve vpeti predstavniki alternative, ne le pri Demolition Group, temveč tudi v drugih sekcijah FUK-a: literarni, likovni, gledališki, ... Bojan Levak, Gus, Damir Šamberlek itd. Kar nekaj sem jih sedaj izpustila, upam, da ne bodo zamerili. To so bili pretežno ljudje, ki so bili predstavniki alternative.

M: Sedaj, proti koncu intervjuja, bi me zanimalo, kako ti, tudi kot podžupanja, vidiš vlogo Mladinskega centra v prihodnosti? Kako vidiš prihodnost Mladinskega centra?

P: Nedvomno to, kar sem že rekla. Kot prostor za aktivacijo in uresničevanje idej mladih. Nekakšno podporno okolje z določenim rednim programom, ki pa je lahko zelo minimalističen. Vedno mora biti na voljo mlademu človeku, ne glede na področje. Nedvomno je to zelo pomembna vloga. Tudi v tesnem povezovanju s šolami, kar pa se mi sedi, da se ne dogaja tako, kot bi se lahko, predvsem zaradi te alternativne obravnave Mladinskega centra. Veliko mladinskih centrov deluje predvsem kot klubi, ti pa so praktično vsi alternativni. Zato centri, ki imajo širše področje delovanja in se vse bolj usmerjajo tudi navzven, kar vključuje tudi povezovanje z institucijami izobraževanja, niso videni kot kompetentni sogovorniki. Mladinski centri zagovarjajo individualno obravnavo posameznika, kot to imenujemo na mreži MAMA. MC nudi neko socialno okolje in infrastrukturo, kjer posameznik lahko potem razvija svoje potenciale, ideje, želje, interese. Žal druge institucije, šole, Zavod za

zaposlovanje ipd., še vedno vidijo samo ali pa predvsem v alternativni luči, kar v njihovem pogledu zmanjšuje kredibilnost zavoda. Žal jih ne vidijo kot strokovne partnerje, vsaj ne v vseh okoljih. Tu se v Sloveniji razlikuje od okolja do okolja, ponekod namreč šole še vedno zapirajo vrata sodelovanju z Mladinskimi centri, češ da je posredovanje informacij iz rok mladinskih centrov nestrokovno itd.

M: Bi na koncu želela še sama kaj izpostaviti, poudariti? Karkoli?

P: Mislim, da nič takega. Kar se tiče alternative, pa mislim, da bo alternativa, v kolikor ne bo našla ustreznega dogovora z Mladinskim centrom, poiskala nov prostor. Mislim, da alternativa ne bo mogla sprejeti prostorov formalnih mladinskih centrov za svoje, ker bi v tem izgubili svoje bistvo. Tukaj je zanje enostavno preveč omejitev, tukaj gredo stvari zgolj do neke meje in nič dlje. Pa ne le alternativa, tudi določeno mladostno uporništvo se lahko tukaj razvije le do neke mere. Prav ti formalizirani mladinski centri bodo v prihodnje odgovarjali na potrebe mladine le do neke mere. Upam pa, da se bo razvil nek alternativni prostor nekje drugje, vzporedno in samostojno, kar pa ne bo podvajanje dela, temveč bo šele omogočalo prav razvoj alternative.

M: Se pravi, da mladinski centri vse manj predstavljajo nek klub in prostor za preživljanje prostega časa mladih in se vse bolj širijo v neka druga polja delovanja?

P: Dejansko centri, tako kot so bili zamišljeni, nikoli niso predstavljali samo klub. Klub predstavlja tisti osnovni program, vedno pa so zraven še različne druge dejavnosti: neformalno izobraževanje, mladinsko svetovanje, mednarodno sodelovanje. Cel kup področij, celo sedem področij je tistih, ki jih morajo mladinski centri po definiciji pokrivati in biti na njih aktivni. Klub je samo eno od teh področij.

M: Hvala. Zahvaljujem se ti za tvoje sodelovanje.

Priloga F: Intervju Tomi Ceganec - Cepo

Član Skupine Dickless Tracy, nekdanji aktivist v Mladinskem centru Brežice, organizator koncertov

Ljubljana, 11.7., 2010

M: če se lahko na kratko predstaviš?

C: Tomi Ceganec, profesor po izobrazbi.

M: Bi kar začela nekoliko bolj na začetku... Če lahko na kratko opišeš, kako je izgledala scena, preden je nastal Mladinski center?

P: Jaz se kakega underground dogajanja oziroma underground kluba tedaj ne spomnim, daleč na okrog ni bilo ničesar takega. Kar je bilo, je bil sicer FUK (Forum ustvarjalcev kulture, op.a.), vendar bi to le težko enačil z nekakšno promocijo underground kulture. Glavno besedo so tam imeli tedaj predvsem Demolition Group oziroma nekateri člani skupine, vendar pa bi težko govoril o tem, da so bili koncerti, ki so jih tam organizirali, dejansko uderground: recimo Miladojka, Kud Idioti, celo Električni orgazam so igrali. Vendar sam tega ne morem jemati kot underground dogodek, posebej ker so ti koncerti tedaj stali po 500 tolarjev, kar bi bilo danes nekje 8 evrov na koncert. Predrago je bilo, bistveno predrago. V istem obdobju je Breclj v Koprskem MKC prirejal koncerte s po tremi, štirimi bendi za 300 tolarje, kar je bila tudi najdražja postavka za vstopnino pri njem.

Tedaj je obstajala določena underground scena, vendar nismo imeli pravega prostora. Nekaj časa je to funkcijo opravljala Goojdekova klet (Veljko Terzić – Goojda, op.a.), pri njemu v bloku. Tam smo imeli en kasetnik, na kateremu smo vrteli glasbo in prebirali fanzine. Spomnim se recimo Nejčevih vinilk in podobnega. CD-jev takrat sploh še ni bilo, saj sam vem, da nisem imel še nobenega CD-ja. V glavnem je šlo predvsem za druženje. Nihče v tej kleti ni denimo vadil ali kaj podobnega. Predvsem smo se tu sestajali, poslušali glasbo in razpravljali o bendih in glasbi. Tedaj je tudi skoraj vsak od nas imel svoj fanzin, prav tako pa nas je večina imela tudi svoje lastne DIY založnice. Sam sem imel založbo Jedigovna records, ki je nastala predvsem kot odgovor na Nejčev Debila records. In tako smo se tudi na nek način premaknili iz tiste kleti, seveda ne dobesedno, in se usmerili navzven oziroma »worldwide«. Tedaj je bilo veliko »tape tradinga«, dopisovanja, izdelovanja »split«

posnetkov ipd. Se pravi, da še vedno govorimo seveda o kasetah in ne kakšnih MP3 ali internetu. Tedaj še nihče od nas ni imel interneta. Mislim, da ga je kasneje dobil Nejc kot prvi. Leta kasneje. Sedaj ga imam že tudi jaz. Bilo je recimo striktno poslušanje glasbe, česar današnja mladina, tega pojma oziroma procesa po mojem več ne pozna. Skupaj sedeti in samo poslušati glasbo. Danes se več ne dogaja, da bi prišel nekdo med prijatelje in bi rekel: hej, sem ravno dobil en posnetek iz Norveške, ki mi ga je poslal nekdo, ker je videl, da imam distribucijo in lastno založbo ter bend in bi rad z mano sodeloval. Mislim, da danes tega ni več. Ne da mislim, vem, da tega več ni. Ne v takšni obliki.

M: Izginja?

C: Ne da izginja, je že izginilo. Tega ni več. Sam »tape trading« je izumrl s pojavom interneta in prenosom glasbe preko MP3-jev. Danes pa ima sicer vsakdo, ki ima nekaj viška časa, na voljo MySpace, Facebook in kaj še vem kaj vse. Danes več ni tega, da bi vzel nahrbtnik poln kaset in ga prinesel na denimo Orto punk ali podobno prireditev in bi se to prodajalo in izmenjevalo. Spomnim se, kako smo še tu, na Letnem vrtu na Metelkovi, skupaj z drugimi underground DIY založbicami razstavljali, prodajali in izmenjevali posnetke.

M: Kakšne skupine pa si imel pod sabo? Lokalne bende?

C: Vsekakor je šlo za lokalne bende oziroma so imeli lokalni bendi prioriteto. Od tedanjih bendov recimo Brežiški SFU. /.../ SFU in razno razni bendi. Moj brat Tegla vem da je imel pred Dickless Tracy se skupino MUK – Marš u kurac: Tegla, Enus Kugler in Asso. Potem je bil še tu njihov kasnejši projekt Heart Attack in še mnogi. Mislim, da so edini metalci tedaj bili Depresija, kjer sta bila glavna brata Gregl, ki danes oba igrata v družbi precej zvenečih imen. Še se spomnim, ko sem bil enkrat na obisku na vajah, ki so potekale kar v njihovi domači dnevni sobi. Toliko o prostorih, kjer si sploh lahko imel vaje. Spomnim se še, kako sta me prosila, da prepričam njunega očeta, da bi šla z nami na špile.

M: Kaj pa Dickless Tracy?

C: Dickless Tracy so nastali šele kasneje. Tukaj sem predvsem opisoval sceno nekje od 1995 pa do 1997, oziroma bom kar rekel druga polovica devetdesetih. Dickless Tracy se pojavi 1997. leta. Takrat se pojavijo tudi že Fortaste in še mnogi drugi pomembni bendi. Se ne

spominjam več točno vseh imen. In seveda, takšni bendi so imeli pri založbi prioriteto. Spomnim se, kako sem sam izdal večino materiala za nekatere skupine, vključno s promocijo in podobnim. Predvsem so prevladovale te »split« izdaje. »Split« ta in ta bend in tako se je tudi ta scena povezovala. Kupiti kaseto, posneti glede na potrebe in povpraševanje. Tedaj nismo imeli velikega števila kopij. Po potrebi si pač naredil nove kopije. Ovitke smo fotokopirali. Ni pa bila poanta v tem, da bi od tega vlekli neke večje vsote. Poanta ni bila v profitu, to je bilo praktično obvezno pravilo, »a must do«. Na teh kasetah je običajno celo pisalo v večih jezikih: »Pay no more than ...«, oziroma ne plačaj več kot 300 SIT, 2 DM ali pač odvisno od valute. Pisalo je tudi: V kolikor je znesek višji od navedenega, lahko izdelek svobodno ukradeš.

Zadeva je izgledala takrat tako, da smo imeli posnetke bendov iz Brežic, ki smo jih potem pošiljali ven, sprva po Posavju. Tako so se potem odzivale druge podobne ekipe: krška, sevniška, radeška ... Tako smo se med sabo spoznali in tako je prihajalo tudi do sodelovanja in skupnih projektov. Tako smo imeli hitro pokrito celotno Posavje, le v Dobovi nismo imeli nikogar. Na območji vse od Brežic pa do Radeč so se razvile vsaj ene štiri take močnejše frakcije, ki so medsebojno sodelovale in se hkrati osredotočala vsaka na svoje lokalno okolje. Mi smo recimo prevzeli Brežice, Sevnici so prevzeli tamkajšnjo sceno in sceno v Boštanju, Krčani pa so pokrivali Krško. In tako si potem dobil radeško-brežiški »split tape«. Potem smo se javili na poziv neke srbske skupine in je nastal celo prvi mednarodni »split tape«, preko česar pa smo avtomatično spoznali takoj dvajset novih bendov, s katerimi smo se zopet povezali. Oni so se pojavljali na naših kompilacijah, mi na njihovih. In prav tako se je zadeva širila, kot virus. Hitro širila. In tako smo prišli celo do tega, da nam je pisal nek Avstralec, da bi ponovno izdal naš demo in podobno, kar je bilo ... Vau, super! Zakaj pa ne. To je le dobro za nas. Globalna scena!

M: Kako pa je potem izgledalo, ko se je odprl Mladinski center Brežice? Ste imeli tudi vi kaj prste zraven?

C: Mi pri MC-ju nismo imeli nič. Tedaj niti nisem vedel, kaj naj bi to sploh bilo, mladinski center. Mi smo predvsem iskali nek prostor za vaje. Kakšno zapuščeno hišo ali kaj podobnega. Nekaj, kar bi zaskvotirali, vendar ne v smislu klasičnega skvota, da bi tam tudi živeli ali kaj podobnega. Za to smo bili preleni, in če sem iskren, smo bili vsi na kosilu najraje doma. Zaskvotirat mislim predvsem v smislu, da bi tam imeli vaje oziroma bi tja preselili Goojdekovo klet, ki je bil naš »MC«. Ker je šlo za blok, še posebej nismo hoteli delati hrupa

po določeni uri in s tem motiti stanovalcev, ki so bili mimogrede zakon. Nikakršnih težav nam sicer niso povzročali. Prav zato se nam je zdelo še toliko bolj nesmiselno, da bi se zapletali v kakšne konflikte in bi na koncu imeli na vratih še policijo.

M: Kako pa je potem prišlo do sodelovanja med tabo oziroma tvojo skupino in Mladinskim centrom?

C: Do tega sodelovanja se mi zdi, da je prvič prišlo leta 1999, ko smo imeli Dickless Tracy skupaj z eno hrvaško skupino, Sensles, skupno mini turnejo. Ker so Sensles že zorganizirali nekaj špilov, sem odšel v Mladinski center. Rekel sem: mi smo ta in ta bend iz Brežic in bi imeli skupaj z eno drugo skupino koncert pri vas. Patricija (Patricija Čuler, tedanja direktorica MC Brežice, op.a.) je bila seveda takoj za in koncert omogočila. Nikakršnih komplikacij ni bilo, čeprav sem jih nekako pričakoval. Sicer pa te ženske tedaj nisem poznal in ker ni bila ena od nas ter ker je bila starejša, jo na začetku tudi nisem jemal najbolj resno. Čeprav me je kasneje presenetila.

Sicer pa je bil moj prvi stik s Patricijo in MC-jem tedaj, ko sem začel izdajati svoj fanzin. Šel sem v MC do Patricije, v njeno pisarno, in ji rekel: Jaz sem Cepo in imam svoj fanzin, ki bi ga morali vi, kot mladinski center, fotokopirati zastonj. In ona se je s tem strinjala. Rekla je, da se ji zdi super, da lahko to podpira. To in koncert sta bila verjetno odločilna trenutka. Na tisti koncert, ki je bil konec 1999. leta, je prišlo bistveno več ljudi kot pričakovano. Prihajali so od povsod in prav to je bilo ključno. Nismo pritegnili le Brežičane, temveč so prišli tudi posamezniki iz Novega mesta, Bele krajine, Sevnice, Krškega ... To je bil prvi underground dogodek daleč naokrog, po dolgem času. Očitno se je razvedelo po undergroundu in zato je bilo toliko obiskovalcev. In ta dogodek je bil zelo uspešen tudi v tem smislu, da ni bilo nikakršnih zapletov: pretefov, vandalizma, zapletov s policijo ... Mislim, da je bilo po tem koncertu, ko smo sedli skupaj in se pogovarjali o tem, ali bi to počel tudi v prihodnje. Se pravi, organiziral koncerte, underground koncerte, ki smo jih kasneje preimenovali v koncerte alternativne godbe. To se mi je tedaj zdelo tako »filofaksovsko«. In tako smo potem delali koncerte, po koncert na mesec ali dva. Tudi zato, da se ne bi ljudje naveličali.

M: Kolikor se spomnim, je bilo koncertov kar precej. Kaj to pomeni, so bili tudi drugi organizatorji, ki so delovali v Mladinskem centru?

C: Seveda. Veliko ljudi je delovalo v MC-ju. Koncerti alternativne godbe so bili naša stvar, in smo tudi razmišljali o registraciji kot društvo. Tako bi denimo lažje prišli do kakšnih sredstev, ki bi omogočala, da razširimo program in povabimo še kak bend iz tujine. Vedno smo se namreč povezovali z bendi, ki so igrali za potne stroške in ne za honorarje. To smo vseskozi zavračali, čeprav danes sam igram v heavy metal bendu, ki igra za honorar. Vendar pa je to druga zgodba.

Bili so tudi drugi. Ne vem sicer točno, kdo je imel kaj, vendar so bili tudi številni drugi organizatorji koncertov ...

M: Kako je to sicer izgledalo? Če je nekdo imel idejo za koncert, se je enostavno povezal z MC-jem in jo izvedel, ali kako?

C: Tako nekako. V bistvu bolj ali manj tako. Morem pa reči, da sem bil precej razočaran nad pripravljenostjo posameznikov za aktivno sodelovanje z Mladinskim centrom. Vsakogar, ki je imel kakšno idejo, sem napotil tja, naj se dogovori z MC-jem. Vedel sem, da bodo tam veseli vsakogar, ki bo prinesel kakršno koli pobudo. Ni bilo potrebno prinesiti opis ideje na tridesetih straneh, ki bi zajemal vse detajle. Potreben je bi zgolj nekakšen osnovni načrt: ocena stroškov, kakšna oprema bo potrebna, koliko bendov bo ipd. Vse se je dalo dogovoriti, brez kakršnih koli večjih komplikacij, brez da bi se ti kdo vmešaval v program. Kar se tiče mojih izkušenj v MC-ju Brežice, ni bilo nikoli problem izpeljati kakršno koli zadevo. Nikoli ni bilo komplikacij.

M: Kako pa je potem prišlo do sedanje situacije, ko je MC praktično prazen? Ni koncertov, ni dogajanja in ni obiskovalcev. Kako in kdaj je prišlo do tega preobrata in usihanja dogajanja?

C: Mene sedaj že štiri leta ni več v tem okolju. Preselil sem se iz Brežic v Ljubljano, da bi zaključil študij, kar sem tudi storil, in da se nenazadnje tudi osamosvojim. Nisem več rosno mlad, imam 33 let. Vem, da mi je tedaj Patricija prosila, da bi nekako našel nekoga, ki bi lahko nanj prenesel svoje znanje, izkušnje in kontakte, da bi potem ta oseba nadaljevala moje delo. Vendar iskreno povedano nisem našel nikogar ustreznega, vsaj nikogar, za katerega bi bil res prepričan, da pa ta dejansko bo izpeljal zastavljene zadeve tudi do konca. Tudi tisti, ki smo delali v naši skupini, smo se s časom zreducirali in na koncu smo ostali le trije. Od prvotne ekipe okrog 30-35 ljudi smo na koncu ostali le trije, ki smo zadeve dejansko izpeljali

tudi do konca. Večino ostalih je s časom enostavno minila volja, ni se jim več ljubilo. In potem smo tudi mi postopoma prišli na točko, ko smo začeli izgubljati voljo. Saj ne zato, ker se nam več ne bi ljubilo ali ne bi več imeli volje, pač pa tudi zato, ker je vedno manj ljudi cenilo to, kar smo počeli. Cenili vsaj toliko, da bi ljudje prihajali in s tem podpirali bende in sceno. Mnogi so mislili, da gre denar za vstopnine meni v žep, kar pa se ni nikoli zgodilo. Komaj smo stroške pokrivali. Ni več bilo nekega interesa. Preostala mladina v okolju je v tem času nekoliko odrasla ter med drugim nekoliko zamenjala glasbo, tako da je vse skupaj postalo nesmiselno. In to je bilo to.

M: Se ti zdi, da ni bilo nekega pravega prehoda med generacijami? Ni neke nove generacije mladih, ki bi imeli voljo, da se ukvarjajo z organizacijo ipd.?

C: Mislim, da ne. MC je sicer precej delal na tem s projektom Mladi aktivisti. Predvsem v tem smislu, da bi jih naučili, kako ozvočiti koncert, kako povezati vse tiste kable ... Na eni strani, da bi jih naučili ta tehničen del koncertov, po drugi strani pa tudi, da bi se naučili, kako kontaktirati bende, se z njimi dogovarjati, kako vse izvesti ... Upali so, da bo s tem projektom volk sit in koza cela. Mislim, da je ta zadeva prav tako precej kmalu zamrla. Generacijski preskok, nedvomno.

M: Ni več torej tistih iniciatorjev?

C: Ne vem. Po mojem potrebujejo nekoga, neko ikono, pa ne, da je to sedaj samopromocija ali kaj podobnega. Če bi se jaz in Goojdek sedaj nečesa lotila, bi takoj nekaj speljala, tej mladini pa so očitno bolj pomembne druge stvari. Očitno je bolj pomembno biti na internetu in za računalnikom, ali pa sedeti doma in »furati« apatijo. Ali pa popivati po parku. Predvsem pa vsi čakajo, bo nekdo storil nekaj namesto njih. Čakajoč Godoja ...

M: Se ti zdi, da so mladi preveč pasivni? Brežiška mladina.

C: V to, ali je mladina preveč pasivna ali ne, se ne bi želel spuščati. Morebiti določeni še bi kaj naredili, pa... V bistvu je tako, da ko se ne dogaja nič, ni prav, ko se kaj dogaja, pa tudi ni prav. Sami nismo bili takšni. Mi smo šli z vlakom v največja brda nad Krškimi na koncert, samo zato, ker je bil koncert. Niso bili niti kaj prida bendi, pa smo vseeno šli. Tedaj ni bilo toliko koncertov tu naokrog, zato si šel na vsakega, ki je bil. Pa s tem ne mislim koncerte v

stilu Tinkara Kovač ali kaj podobnega. Hoteli smo spoznati neka novega, ne pa poslušati zgolj svojih 5, 6 idolov in to je to. V vsej tej poplavi vsega se je začela zadeva izgubljati. Nikoli se sicer nisem kaj preveč ubadal s tem, kajti jaz sem svoja mlada leta izživel do popolnosti in povsem drugače, kot pa je sedaj to. Nikoli se nisem s tem ubadal ali pa posebej raziskoval to področje. Čeprav ne želim zveneti kot...Zdi se mi, da je mladim danes vse na pladnju prineseno. Ko smo bili mladi, ni bilo MC-ja, kjer bi ti dali vadnico s komplet opremo, ozvočenjem, lepim tepihom in ne vem čim še. Mi smo prosjačili za nek prostor, kjer bi lahko vadili. Spomnim se, kako smo vadili pri Enusu na vikendu, v nekakšni lopi za grablje in podobno. Notri smo imeli boben in ojačevalec in je bilo, kot je bilo. Mi smo bili zadovoljni, da je sploh bil prostor za vaje. Podobno je bilo tedaj tudi z ostalimi bendi tu naokrog. Vsi ti bendi, ki izvirajo iz druge polovice 2000-ih, njim se za vse to ni bilo potrebno boriti in truditi. Edino, kar so naredili, je to, da so kupili kitare in trzalice. Vse jim je dano, še bobni so na voljo v vadnici Mladinskega centra, tako da jim niti za to ni treba skrbeti. Bobni s komoro. Za naše čase so bili bobni redkost. Edino Jagriča se spomnim, da jih je imel in k njemu smo potem hodili igrat nanje.

M: Se ti torej zdi, da je bilo preveč lepo, je bila nova generacija zato že preveč razvajena?

C: Tako bom rekel: v zadnjih desetih letih je v sceni prišlo do velikih sprememb. Spremenila se je generacija, izginila je ta žanrska generacija, pa tudi žanri so se spremenili. Ko smo mi začeli, ni bilo skoraj nobenega metal benda, razen denimo Noctiferia, danes pa že skoraj vsak bend igra nekaj zmetaliziranega, nekakšen heavy sound, žaganje ... To se je spremenilo.

M: Underground več ni IN, ali kako?

C: To pa se ne bi strinjal. »Underground« je še preveč in. V nekaterih segmentih je prav del pop kulture. Danes je zelo IN biti »alter« ali pa »underground«. Komerciala, šminka, dokazovanje, tekmovalnost, rivalstvo. To je sedaj bolj v ospredju. Bolj je pomembno, koliko MP3-jev imaš na disku oziroma koliko majic nekega benda imaš, kot pa, da imaš sam svoj bend ali pa se organiziraš in aktiviraš. Izumira DIY scena in kultura oziroma založniško-distribucijska scena. Koncerti, fanzini in to, ne vem če se bo vrnilo. Ali pa se bo in bo v neki novi obliki, za katero pa bom sam dinosaver. Ne vem, kaj bo še iz tega.

M: Kolikor vem, si še precej v stiku z dogajanjem v Mladinskem centru v Brežicah. V Brežicah se pri mladih pojavljajo govornice, da naj Mladinski center ne bi več bil zainteresiran za sodelovanje z alternativo. Bi lahko to kaj pokomentiral?

C: Tako ti bom rekel: slišal sem takšne govornice, preden se je nedavno spet odprl MC. Veliko se je govorilo o tem in podobno, da v mladinskem centru ne bo v prihodnje prostora za alternativno kulturo oziroma vsaj na začetku naj bi bilo tako. Sam nimam nekakšnega potrjenega vira, tako bi težko komentiral. Bom pa rekel takole: glede na to, kako sedaj vizualno izgleda Mladinski center v Brežicah, mislim da ni najbolj po okusu nekakšne underground subkulture, ker je vendar le malo preveč »fancy«. Prej mi deluje kot kulisa za snemanje A si ti tud not padu, čeprav je pa dvorana vrhunska in komaj čakam, da notri zorganiziramo kak koncert... Po drugi strani pa... Če to ni bilo izrečeno, pa je zadeva drugačna. Do sedaj še ni bilo nič razen NMS festa (No More School fest, op.a.), ki pa ga popolnoma odobravam, zdi se mi super in nedvomno gre tudi za alternativni dogodek. To je verjetno kar prelomni dogodek v novem »disco like« MC-ju.

Po drugi strani pa, če je to dejansko izjavil, da za alternativo tu ni mesta, pa je skrajni čas, da ta oseba zapusti svoj položaj in se pobere. Kot prvič: če dam primerjavo s krščanstvom, je to najhujše bogoskrunstvo, ki ga je nekdo lahko zakrivil. Kot drugič pa, je še toliko huje. Če je to dejansko izjavil nekdo, ki ima kaj veze z MLADINSKIM centrom!

Ker nimam nič potrjenega, ali je to res, ali ne, komentiram seveda samo svoj pogled na zadevo.

M: Kar me še zanima, je tvoje mnenje o tem, kako naj bi izgledal takšen mladinski center. Se ti zdi, da je zadeva v redu urejena tako kot je sedaj, ali kako? Kako bi po tvojem mnenju morala izgledati organizacija takšnega mladinskega centra?

C: Od kar se je MC ponovno odprl, sem bil tam šele na dveh dogodkih, ki me nista ravno navdušila. En večer je bil tam DJ, ki je vrtel nekakšno disco-štanc glasbo, ki je bila obupna, v klubu pa ni bilo nikogar razen natararice, pa še ta je bila več ali manj vseskozi na terasi. Podobno pa je bilo tudi v drugo. Glede na to, da sem, od kar se je MC ponovno odprl po prenovi, šele na dveh dogodkih, težko iz tega sklepam, kako sedaj zadeva izgleda. Ali deluje ali ne.

M: Predvsem sem mislil: kako se tebi, glede na tvoje izkušnje, zdi, da bi zadeva morala biti organizirana?

C: O tem, kako je bilo prej lahko rečem le to, da so me tam sprejeli odprtih rok in me sprejeli v svoj topel objem in mi dejansko nudili vse, kar sem potreboval za svoje delovanje. Če podam kritiko dogodkov, na katerih smo skupaj sodelovali, lahko rečem le to, da so zadeve tedaj tekle zelo zadovoljivo in brez zapletov. Sicer včasih malo napeto, ampak tako to pač je, ko organiziraš dogodke. Sicer pa, »at the end of the day«, nimam nobene pripombe.

M: Se ti zdi nič sporno, da gre za institucijo, kjer so vpleteni še občina in podobni akterji?

C: Tako je to. Vse se v končni fazi vrti okoli denarja. Nenazadnje rabiš denar že zato, da si lahko sploh kupiš kitaro in podobno. Sedaj pa da bi rekel: jaz sem pa underground ali punk ali kaj podobnega in bi zato zavračal denar, ki ga ponuja občina, se mi to zdi nesmiselno. Meni je dejansko vseeno, kdo vse zadevo sofinancira. Naj bo to pekarna ali kdo drug. Glavno je le, da tisti, ki daje denar, ne diktira programa, še posebej, če gre za političen diktat. S tem, da občina sofinancira Mladinski center, nimam težav, bi se mi pa zdelo sporno, če bi se kar naenkrat pojavile težnje v smislu: ta skupina pa ne sme tukaj igrati in podobno. Če bi tu obstajala kakšna selekcija ali politična, verska ali ideološka cenzura, potem vem, da s temi ljudmi ne bi sodeloval, nikoli. Takšni ljudje imajo vedno nekoga nad sabo, ki odloča v njihovem imenu, zato dogovarjanje s tovrstnimi akterji niti ni mogoče. Nič ne moreš izpeljati, tako kot si si zamislil.

M: Se ti zdi, da so takšni dejavniki prisotni v primeru brežiškega mladinskega centra?

C: Kar se tiče politike, iskreno povedano ne vem. Možno da se to dogaja, možno da se ne. Konec koncev je v tem pogledu vse odvisno od ljudi, ki tam delajo (v MC Brežice, op.a.). /.../ Konec koncev se ne bom delal preveč pametnega. Sam vem, da v MC-ju nimam z nikomer neporavnanih računov ali slabih odnosov, vsaj ne, da bi sam vedel za to. Zato upam, da gre zgolj za govornice. Glede mladih pa: naj gredo tja in poskušajo s svojimi pobudami in idejami in če ne bo posluh zanje, potem super, sicer pa naj gredo z idejami drugam in naj se ne omejujejo zgolj na Brežice. Če tam ne moreš zasejati svojega semena in žeti rezultatov, greš pač drugam. In kolikor imam jaz vtis o delovanju Mladinskega centra, sedaj po obnovi in

ponovni otvoritvi, so s sedanjim pristopom do mladih na pravi poti, da mlade odženejo stran. Mladi bodo vedno bolj odhajali drugam. Kamor koli že. Kar pa je žalostno. Zakaj je temu tako, ne vem, prav tako ne poznam mnenj posameznikov, ki so v to vpleteni, ampak očitno gre vse v to smer...

M: Bi želel še kaj sam izpostaviti? Kaj , kar ti morebiti leži na duši?

C: Ko ljudje vedno opisujejo slavo svoje mladosti in dobre stare čase ... Po eni strani se mi zdi vse skupaj mimo, a hkrati se mi zdi, da imajo po svoje prav. Jaz jih sicer ne opevam tako, da bi jih dnevno postavljaj na visoki zvon in se hvalil pred mularijo. Zdi se mi, da je bilo tedaj veliko bolje in to predvsem zato, ker smo imeli veliko manj in smo bili zato tudi z manj zadovoljni. To, kar smo potem dobili (Mladinski center, op.a.), se nam je vedno zdelo, da smo imeli izreden krompir. Zato smo tudi bistveno bolj cenili to, kar smo imeli oziroma, kar smo dobili. Bolj smo bili organizirani in bistveno bolj aktivni v vseh pogledih. Odločni do zadev, ki smo jih hoteli doseči. Več je bilo akcije, več adrenalina, večja motivacija, več življenja. Sedaj pa opažam samo še nekakšno apatijo. Nihče ne bi nič več naredil sam, vsi čakajo, da bo kdo drug nekaj naredil namesto njega. Prelaganje odgovornosti in iskanje krivcev v drugih. Nikomur se več ne da z ničimer ubadati, hkrati pa tudi nihče več ne bi nič naredil, da bi bilo bolje.

M: Hvala ti za sodelovanje.